

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Zastrzeżenie: Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Narodowej Agencji Programu Erasmus+ INAPP (Krajowy Instytut Analiz Polityk Publicznych). Unia Europejska ani INAPP nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

**Typ działania: KA210-VET – KA210-VET Partnerstwa na
małą skalę w sektorze Kształcenie i szkolenia
zawodowe**

Numer projektu: 2024-1-IT01-KA210-VET-000243709

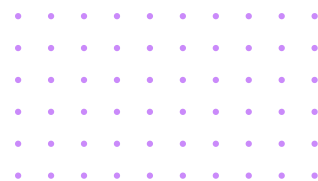
OD HISTORII DO UMIEJĘTNOŚCI: POPRAWA INTEGRACJI MIGRANTÓW POPRCZEZ KSZTAŁCENIE ZAWODOWE OPARTE NA STORYTELLINGU

opracowane w ramach projektu:

METODA STORYTELLINGU W KSZTAŁCENIU ZAWODOWYM DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I UCHODźCÓW

STMinVET
Story-Telling Method in Vocational Education

publikacja bezpłatna

STMinVET
Story-Telling Method in Vocational Education

RAPORT KOŃCOWY Z FAZY BADAWCZEJ

w ramach projektu „Metoda Storytellingu w Kształceniu Zawodowym dla Społeczności Lokalnej i Uchodźców”

Wersja językowa: polska

Niniejsza licencja pozwala użytkownikom na rozpowszechnianie, remiksowanie, adaptowanie oraz tworzenie dzieł na podstawie materiału w dowolnym medium i formie, pod warunkiem wskazania autora. Licencja zezwala na wykorzystanie komercyjne. W przypadku remiksowania, adaptowania lub tworzenia na podstawie materiału, należy udzielić licencji na zmodyfikowany materiał na tych samych warunkach. Licencja CC BY-SA obejmuje następujące elementy:

BY: należy wskazać autora.

SA: Adaptacje powinny być udostępniane na tych samych zasadach.

<https://creativecommons.org/share-your-work/cclicenses/>

KONSORCJUM PROJEKTU

“AURA FORMAZIONE SRL”

- WŁOCHY
- KOORDYNATOR

WWW.AURAFORMAZIONE.COM

FUNDACJA
„FUNDUSZ
INICJATYW”

- POLSKA
- PARTNER

WWW.FFI.ORG.PL

SPIS TREŚCI

<u>Streszczenie</u>	05-06
<u>Wstęp</u>	07-09
<u>Podstawa badawcza</u>	10-13
<u>Metodologia</u>	14
<u>Wniosek</u>	15
<u>Rozdział 1 - Krajowa analiza danych zastanych w Polsce</u>	16
<u>Streszczenie</u>	17-19
<u>Wstęp</u>	20-21
<u>Metodologia</u>	22
<u>Dane dotyczące migrantów i uchodźców.</u>	23
<u>Dane demograficzne dotyczące migrantów oraz uchodźców</u>	23-24
<u>Wyzwania migrantów i uchodźców w obszarze kształcenia zawodowego</u>	25-27
<u>Spółeczny oraz ekonomiczny wpływ migrantów i uchodźców</u>	27-28
<u>Wniosek</u>	29
<u>Dane dotyczące kształcenia zawodowego.</u>	30
<u>Przegląd systemu edukacji zawodowej</u>	30-32

<u>Ocena integracji migrantów i uchodźców w systemie kształcenia zawodowego</u>	33-34
<u>Metody narracji w edukacji</u>	34-35
<u>Podstawy teoretyczne metody narracji.</u>	34-35
<u>Metoda narracji w kształceniu zawodowym</u>	35-39
<u>Studium przypadku wykorzystania metody narracji w edukacji i kształceniu zawodowym.</u>	39-44
<u>Wyniki oraz analiza</u>	45-46
<u>Zalecenia</u>	47-48
<u>Rekomendacje dotyczące drugiego etapu projektu</u>	49
<u>Wnioski</u>	50
<u>Rozdział 2 – Krajowe analizy dostępnych danych we Włoszech</u>	51
<u>Streszczenie</u>	52-53
<u>Wstęp</u>	54-55
<u>Metodologia</u>	56
<u>Dane dotyczące migrantów i uchodźców.</u>	57
<u>Dane demograficzne dotyczące migrantów oraz uchodźców</u>	57-58

<u>Wyzwania, przed którymi stają migranci i uchodźcy w kontekście kształcenia zawodowego.</u>	59-60
<u>Spółeczny oraz ekonomiczny wpływ migrantów i uchodźców</u>	61-63
<u>Dane dotyczące systemu edukacji zawodowej</u>	63
<u>Możliwości edukacji zawodowej dla migrantów i uchodźców</u>	64
<u>Programy europejskie oraz międzynarodowe</u>	64-67
<u>Dostępność i integracja dla migrantów oraz uchodźców</u>	67-68
<u>Kluczowe elementy polityki integracyjnej dotyczącej migrantów i uchodźców we Włoszech</u>	68
<u>Metody narracji w edukacji</u>	68
<u>Podstawy teoretyczne: Interakcje między procesami uczenia się człowieka</u>	69
<u>Korzyści poznawcze i edukacyjne narracji: rozszerzanie zrozumienia</u>	70-71
<u>Zastosowanie w obszarze zawodowym: rozwijanie kompetencji i relacji</u>	71
<u>Metoda narracji w edukacji zawodowej: most do integracji</u>	72-73
<u>Studia przypadków dotyczące zastosowania STM w kształceniu zawodowym</u>	74-80
<u>Wyniki oraz analiza</u>	81-83

<u>Zalecenia</u>	83-87
<u>Zalecenia dla Fazy 2 Projektu – Etap rozwoju metodologii</u>	88-89
<u>Wnioski</u>	90-91
<u>Rozdział 3 – Wyniki badań ankietowych realizowanych w Polsce i we Włoszech</u>	92
<u>Raport dotyczący danych Polski</u>	93
Podsumowanie analizy raportu	93
<u>Metodologia badawcza</u>	93
<u>Przegląd postanowień</u>	93
<u>Wskaźniki</u>	94-96
<u>Dane</u>	97-109
<u>Raport dotyczący danych z Włoch</u>	110
Podsumowanie analizy raportu	110
<u>Metodologia badawcza</u>	110
<u>Przegląd postanowień</u>	110
<u>Wskaźniki</u>	111-113
<u>Dane</u>	114-126
<u>Odniesienia</u>	127-135

Streszczenie

Niniejszy raport przedstawia wyniki projektu STMinVET, wspólnej inicjatywy Fundacji „Fundusz Inicjatyw” (Polska) oraz Aura Formazione Srl (Włochy), badającej integrację metody opowiadania historii (STM) w kształceniu i szkoleniu zawodowym (VET) migrantów i uchodźców. Projekt, bazujący na zintegrowanym podejściu badawczym, analizował skuteczność narzędzi edukacyjnych opartych na narracji w rozwijaniu umiejętności językowych, budowaniu odporności społeczno-emocjonalnej oraz ułatwianiu integracji zawodowej w nowych kontekstach kulturowych.

STM proponuje podejście edukacyjne skoncentrowane na uczniu, które skutecznie odpowiada na złożone potrzeby migrantów i uchodźców, często zmagających się z barierami językowymi, problemami edukacyjnymi oraz traumami psychicznymi. Storytelling ukazuje się jako holistyczna metoda pedagogiczna, łącząca poznawczy, emocjonalny i kulturowy wymiar uczenia się, co pozwala uczniom na kontekstualizację szkolenia zawodowego poprzez osobiste i bliskie relacje.

W ramach projektu przeprowadzono badania na poziomie krajowym w Polsce i we Włoszech, obejmujące analizę danych źródeł, studia przypadków oraz ankiety wśród nauczycieli i uczniów. Wyniki te zostały zsyntetyzowane w ujednoczonych ramach metodologicznych, mających na celu integrację storytellingu z programami kształcenia zawodowego. Analiza potwierdza, że storytelling sprzyja empatii, usprawnia komunikację i myślenie krytyczne oraz zwiększa trafność i przyswajalność treści zawodowych. Co więcej, cyfrowe storytellingi stały się szczególnie skutecznym formatem angażującym młodszych uczniów i umożliwiającym przełamywanie ograniczeń językowych.

Kluczowe rekomendacje podkreślają konieczność dostosowania programów nauczania, aby uwzględniały opowiadanie historii, szkolenie nauczycieli w zakresie pedagogiki narracyjnej oraz promowanie opowiadania historii jako praktyki budowania społeczności. Raport wskazuje również na istniejące luki strukturalne w aktualnych systemach kształcenia i szkolenia zawodowego oraz proponuje zmiany w polityce i instytucjach, mające na celu wspieranie równości, różnorodności i spójności społecznej poprzez edukację.

Projekt STMinVET przyczynia się nie tylko do dyskursu pedagogicznego, ale także do realizacji szerszego europejskiego celu, jakim jest edukacja włączająca oraz integracja migrantów. Inicjatywa ta postuluje, aby instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego stały się przestrzeniami dialogu międzykulturowego, ekspresji emocjonalnej oraz transformacyjnego uczenia się – w których wszyscy mogą rozwijać swoje umiejętności zawodowe, jednocześnie potwierdzając swoją tożsamość i doświadczenia.

Wstęp

Integracja migrantów i uchodźców w systemach kształcenia oraz szkolenia zawodowego (VET) stanowi jedno z najważniejszych wyzwań edukacyjnych i społecznych we współczesnej Europie. W obliczu narastających konfliktów globalnych, nierówności ekonomicznych oraz przesiedleń spowodowanych zmianami klimatycznymi, kraje europejskie – w szczególności Polska i Włochy – doświadczają wzrastających przepływów migracyjnych, w tym znacznej liczby uchodźców poszukujących bezpieczeństwa i stabilizacji. W tym dynamicznym kontekście kształcenie zawodowe staje się kluczowym mechanizmem wspierania inkluzji, poprawy zatrudnialności oraz ułatwiania długoterminowej integracji tych grup społecznych.

Jednak systemy kształcenia zawodowego często napotykają trudności w zaspokajaniu złożonych potrzeb uczniów będących migrantami i uchodźcami. Bariery językowe, ograniczone uznawanie wcześniejszych kwalifikacji, różnice kulturowe oraz trauma psychologiczna stwarzają szereg przeszkód, z którymi tradycyjne metody pedagogiczne nie zawsze potrafią sobie poradzić. Wielu migrantów i uchodźców nie ma również dostępu do formalnych ścieżek edukacji. Zmaga się z problemami społeczno-ekonomicznymi oraz doświadcza wykluczenia z głównego nurtu społeczeństwa. Te realia podkreślają pilną potrzebę inkluzywnych i elastycznych strategii edukacyjnych.

Projekt „Metoda Storytellingu w Kształceniu Zawodowym dla Społeczności Lokalnej i Uchodźców” (STMinVET) stanowi bezpośrednią odpowiedź na te wyzwania. Jego głównym celem jest zbadanie potencjału storytellingu jako innowacyjnego podejścia pedagogicznego, które może zwiększyć efektywność kształcenia zawodowego uczniów będących migrantami i uchodźcami. Storytelling, postrzegany jako narzędzie uczenia się zarówno poznawczego, jak i emocjonalnego, umożliwia uczniom łączenie osobistych doświadczeń z treściami edukacyjnymi, rozwijanie umiejętności językowych i komunikacyjnych oraz wzmacnianie poczucia tożsamości i przynależności. To podejście jest szczególnie korzystne dla uczniów o zróżnicowanym pochodzeniu kulturowym i językowym, ponieważ angażuje ich w refleksyjną, ekspresyjną i społecznie znaczącą naukę.

Opowiadanie historii posiada również unikalną zdolność do tworzenia emocjonalnie bezpiecznego środowiska edukacyjnego. Dzięki dzieleniu się narracją, uczniowie mają możliwość wyrażenia swoich doświadczeń, aspiracji i wyzwań, co sprawia, że proces uczenia się staje się nie tylko bardziej zrozumiały, ale także bardziej inspirujący. Kładąc nacisk na indywidualny głos i osobiste przeżycia, opowiadanie historii sprzyja empatii, wzmacnia spójność grupy oraz wspiera rozwój umiejętności miękkich, takich jak współpraca, myślenie krytyczne i inteligencja emocjonalna – kluczowych dla osiągnięcia sukcesu w miejscu pracy oraz w całym społeczeństwie.

Niniejszy raport prezentuje wyniki wspólnej inicjatywy badawczej partnerów z Polski i Włoch. Zawiera krajowe analizy aktualnego stanu kształcenia zawodowego migrantów i uchodźców, teoretyczne oraz empiryczne spostrzeżenia dotyczące korzyści płynących z storytellingu, a także konkretne studia przypadków ilustrujące wdrażanie podejść opartych na narracji w środowisku edukacyjnym. Szczególną uwagę poświęcono temu, jak storytelling może wspierać zarówno naukę języka, jak i rozwój zawodowy, pełniąc rolę pomostu między adaptacją kulturową a gotowością zawodową.

Raport porusza również kwestie kontekstu politycznego oraz ram instytucjonalnych, które formują kształcenie zawodowe w obu krajach, identyfikując obszary, w których narracja może zostać włączona do programów nauczania, szkoleń nauczycieli oraz zaangażowania społeczności. Celem jest przedstawienie nie tylko modelu koncepcyjnego inkluzywnych praktyk kształcenia i szkolenia zawodowego, ale także praktycznych rekomendacji dla edukatorów, trenerów oraz decydentów.

W coraz bardziej wielokulturowej i wielojęzycznej Europie projekt STMinVET opowiada się za przejściem na praktyki edukacyjne, które są bardziej zorientowane na człowieka. Uwzględniają różnice kulturowe oraz wpływają na społeczeństwo. Umieszczając narrację w centrum kształcenia zawodowego, inicjatywa ta przyczynia się do realizacji szerszego celu, jakim jest budowanie inkluzywnych środowisk edukacyjnych, w których wszyscy – niezależnie od pochodzenia – mogą korzystać z możliwości, wyrażać swoją tożsamość oraz budować ścieżki prowadzące do wartościowego zatrudnienia i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Podstawa badawcza

Integracja migrantów i uchodźców w systemach kształcenia zawodowego stanowi złożony problem, który łączy się z szerszymi dynamikami społecznymi, politycznymi i gospodarczymi w Europie. W ostatnich latach takie kraje jak Polska i Włochy doświadczyły wzrostu liczby osób uciekających przed konfliktami, niestabilnością gospodarczą lub degradacją środowiska. Ten trend migracyjny generuje zarówno możliwości, jak i wyzwania dla społeczeństw przyjmujących, szczególnie w kontekście edukacji i szkoleń.

Kształcenie zawodowe odgrywa istotną rolę w wyposażaniu jednostek w praktyczne umiejętności, które mają bezpośrednie zastosowanie na rynku pracy. Dla migrantów i uchodźców – z których wielu wkracza do nieznanymi systemów o odmiennych normach kulturowych i strukturach instytucjonalnych – szkolenie zawodowe może stanowić kluczową furtkę do zatrudnienia, niezależności finansowej oraz integracji społecznej. Niemniej jednak, ścieżki dostępu do kształcenia i szkolenia zawodowego dla tych grup często napotykać liczne bariery.

Obszerny zbiór badań międzynarodowych i krajowych wskazuje na szereg powtarzających się wyzwań, z jakimi zmagają się migranci i uchodźcy w zakresie dostępu do edukacji zawodowej oraz osiągnięcia w niej sukcesów. Należą do nich:

- **Bariery językowe:** Znajomość języka kraju przyjmującego jest kluczowa dla uczestnictwa w szkoleniach oraz zatrudnieniu. Niemniej jednak wielu migrantów i uchodźców przybywa z ograniczoną znajomością języka lub jej brakiem, co utrudnia im zarówno zrozumienie nauczania zawodowego, jak i integrację społeczną.
- **Uznawanie wcześniejszego uczenia się i kwalifikacji:** Migranci często wnoszą ze sobą wcześniejsze doświadczenia edukacyjne i zawodowe, które nie są formalnie akceptowane przez instytucje przyjmujące. Brak mechanizmów weryfikacji oraz rozwijania tych kompetencji skutkuje niedostatecznym wykorzystaniem umiejętności i degradacją zawodową.
- **Różnice kulturowe i dyskryminacja:** Zróżnicowanie w stylach komunikacji, oczekiwaniach edukacyjnych oraz normach obowiązujących w miejscu pracy może prowadzić do nieporozumień lub konfliktów. Dodatkowo doświadczenia ksenofobii i wykluczenia mogą osłabiać pewność siebie uczniów oraz ich zaangażowanie w proces edukacyjny.
- **Stres psychospołeczny i ekonomiczny:** Wielu uchodźców i migrantów boryka się z traumą, rozłąką z rodziną, niestabilnością mieszkaniową oraz niepewnością prawną – wszystkie te elementy negatywnie wpływają na ich zdolność do skoncentrowania się na edukacji. W przypadku braku odpowiednich struktur wsparcia, te czynniki stresujące mogą prowadzić do przedwczesnego porzucenia nauki lub osiągnięcia słabych wyników w nauce.

Choć te wyzwania są dobrze udokumentowane, wciąż brakuje wiedzy na temat dostosowania metod pedagogicznych, aby skutecznie im sprostać. Tradycyjne podejścia oparte na wykładach często nie angażują uczniów o zróżnicowanym pochodzeniu i złożonych doświadczeniach życiowych. W tym kontekście rośnie zainteresowanie metodami, które są nie tylko informacyjne, ale także inspirujące, partycypacyjne i dostosowane do realiów życia uczniów.

Jednym z takich podejść jest metoda opowiadania historii (STM). Zakorzeniona w psychologii edukacyjnej, teorii narracji oraz pedagogice międzykulturowej, opowiadanie historii zyskało popularność jako holistyczne narzędzie edukacyjne, zdolne do eliminowania luk poznawczych, językowych i emocjonalnych. Badania naukowców, takich jak Jerome Bruner, podkreślają fundamentalną rolę narracji w ludzkim poznaniu – jak wykorzystujemy historie, aby nadawać sens światu, budować tożsamość i komunikować znaczenie. Opierając się na tym fundamencie, nauczyciele zaczęli eksperymentować z opowiadaniem historii w klasach, aby promować inkluzyjność, empatię oraz aktywne uczenie się.

W szczególności w edukacji zawodowej storytelling może ułatwiać nabywanie zarówno umiejętności twardych, jak i miękkich. Narracje oparte na rzeczywistych doświadczeniach zawodowych wspierają uczniów w zrozumieniu treści technicznych w kontekście. Jednocześnie storytelling wzmacnia komunikację, myślenie krytyczne oraz pracę zespołową – umiejętności, które zyskują na znaczeniu we współczesnym rynku pracy. Jest on szczególnie skuteczny w przypadku uczniów, którzy mogą mieć trudności z abstrakcyjnym lub zdekontekstualizowanym nauczaniem, ponieważ oferuje spersonalizowany i emocjonalnie angażujący sposób interakcji z materiałem edukacyjnym.

Co więcej, opowiadanie historii stanowi platformę dla migrantów i uchodźców, umożliwiając im wyrażanie swojej tożsamości, historii oraz aspiracji. Ten akt samoekspresji nie tylko ma działanie terapeutyczne, ale także przyczynia się do budowania poczucia sprawczości i przynależności. Kiedy uczniowie dostrzegają swoje doświadczenia odzwierciedlone w treściach edukacyjnych – lub gdy są zapraszani do wniesienia własnych narracji – chętniej angażują się w proces edukacyjny i wytrwale go kontynuują.

Pomimo teoretycznych obietnic związanych z narracją, badania empiryczne dotyczące jej zastosowania w kształceniu zawodowym – zwłaszcza wśród dorosłych migrantów – pozostają stosunkowo ograniczone. Większość istniejących badań koncentruje się na jej wykorzystaniu w pracy z dziećmi lub w kontekście nauki języków obcych. Ta luka w literaturze podkreśla znaczenie i innowacyjność projektu STMinVET, którego celem jest systematyczne badanie, w jaki sposób metody narracyjne mogą poprawić wyniki kształcenia zawodowego migrantów i uchodźców w rzeczywistych warunkach szkoleniowych.

Zaplecze badawcze projektu znajduje się na styku kilku kluczowych dziedzin: studiów nad migracjami, innowacji edukacyjnych, edukacji dorosłych oraz integracji społecznej. Łącząc badania źródeł wtórnych, badania terenowe oraz współpracę międzynarodową, inicjatywa dąży do opracowania solidnej metodologii, która może stanowić fundament zarówno dla polityki, jak i praktyki. Ma ona również przyczynić się do szerszego spojrzenia na kształcenie zawodowe – nie tylko jako miejsce nabywania umiejętności, ale jako przestrzeń rozwoju osobistego dialogu międzykulturowego oraz wzmocnienia pozycji poprzez historię.

Metodologia

W badaniu zastosowano metodę mieszaną, łączącą jakościowe badania źródeł wtórnych, analizę studiów przypadków oraz ankiety przeprowadzone we Włoszech i Polsce. Metodologia obejmuje:

- **Badania źródeł wtórnych:** analiza danych statystycznych, dokumentów programowych oraz istniejącej literatury dotyczącej kształcenia zawodowego, trendów migracyjnych i pedagogiki narracyjnej w obu krajach.
- **Raporty krajowe:** Przygotowano analizy uwzględniające specyficzny kontekst, szczególnie opisujące trendy demograficzne, wyzwania instytucjonalne oraz ramy edukacyjne.
- **Studium przypadków:** Dokumentacja dwóch inicjatyw pilotażowych – jednej w Polsce i jednej we Włoszech – które wdrożyły STM w kontekście zawodowym. Przypadki te ilustrują, w jaki sposób narracja została włączona do praktyki edukacyjnej oraz jaki miała wpływ na uczniów.
- **Ankiety:** Ankiety realizowane wśród nauczycieli, trenerów oraz uczniów zaangażowanych w kształcenie zawodowe miały na celu zgromadzenie danych dotyczących postrzegania użyteczności STM oraz przeszkód utrudniających jej wdrożenie.

Wyniki zostały przeanalizowane przy użyciu analizy tematycznej treści, aby zidentyfikować powtarzające się wzorce, wyzwania oraz czynniki sukcesu w implementacji STM w kształceniu zawodowym dla migrantów i uchodźców.

Wniosek

Projekt STMinVET dowodzi, że opowiadanie historii jest skuteczną i wszechstronną metodą edukacyjną, która może znacząco wspierać integrację migrantów i uchodźców w systemach kształcenia zawodowego. Odwołując się do ludzkiej potrzeby narracji, STM promuje bardziej inkluzywne, partycypacyjne i emocjonalne środowisko edukacyjne, co stanowi istotną zmianę w paradygmatach edukacyjnych, zwłaszcza w pracy z grupami wrażliwymi.

Badania przeprowadzone w Polsce i we Włoszech potwierdzają, że narracja poprawia zaangażowanie uczniów, usprawnia komunikację oraz przyswajanie języka, a także rozwija kluczowe umiejętności miękkie, takie jak empatia, pewność siebie i zdolność adaptacji. Ponadto, redukuje podziały kulturowe i wzmacnia więzi społeczne zarówno między uczniami, jak i między uczniami a nauczycielami. Efekty te są szczególnie widoczne, gdy narracja jest realizowana za pośrednictwem narzędzi cyfrowych, wydarzeń społecznościowych oraz symulacji zawodowych, które odzwierciedlają rzeczywiste doświadczenia.

Pomimo różnic w kontekstach narodowych, wyzwania, przed którymi stają migranci w obu krajach, są uderzająco podobne – bariery językowe, nieuznawane kwalifikacje, dezintegracja kulturowa oraz marginalizacja społeczno-ekonomiczna. Tradycyjne metody pedagogiczne często nie radzą sobie z tymi złożonymi trudnościami. Opowiadanie historii stanowi jednak platformę, na której migranci i uchodźcy mogą wyrażać swoje doświadczenia, angażować się w nowe treści w sposób znaczący oraz na nowo wyobrażać sobie swoją przyszłą ścieżkę życia z godnością i poczuciem celu.

Konieczność wprowadzenia zmian na poziomie instytucjonalnym i politycznym, aby w pełni wykorzystać potencjał STM w kształceniu i szkoleniu zawodowym, jest niezbędna. Obejmuje to szkolenie nauczycieli w zakresie pedagogiki opartej na narracji, rewizję programów nauczania uwzględniającą tematykę różnorodności i integracji oraz strategiczne wsparcie ze strony lokalnych społeczności i decydentów. Systemy edukacji muszą ewoluować poza jedynie przekazywanie umiejętności, aby przyjąć model, który ceni tożsamość, inteligencję emocjonalną oraz zrozumienie międzykulturowe.

Rozdział 1 – Krajowa analiza danych zastanych w Polsce

Streszczenie

Celem niniejszego raportu jest analiza roli metody opowiadania historii (STM) w kształceniu i szkoleniu zawodowym (VET) migrantów oraz uchodźców w Polsce i we Włoszech. Raport ma na celu zbadanie, w jaki sposób STM może zwiększyć osiągnięcia edukacyjne, poprawić znajomość języka oraz wzmocnić poczucie sprawczości wśród uczniów-migrantów. Ponadto raport analizuje wyzwania, z jakimi borykają się migranci i uchodźcy w kształceniu zawodowym, takie jak bariery językowe oraz uznawanie wcześniej nabytych kwalifikacji. Analizując wyniki badań dotyczących wdrażania STM, raport ma na celu ocenę rzeczywistego wpływu STM na uczniów i nauczycieli. Kolejnym celem raportu jest przedstawienie rekomendacji dla decydentów, instytucji edukacyjnych oraz praktyków dotyczących sposobów integracji technik opowiadania historii w celu poprawy dostępu, zaangażowania oraz ogólnego sukcesu programów VET.

Storytelling to efektywne narzędzie wspierające kształcenie zawodowe migrantów i uchodźców. Umożliwia rozwój kompetencji językowych i zawodowych, sprzyja integracji społecznej oraz buduje poczucie tożsamości i przynależności. Zastosowanie metod narracyjnych pozwala na przekazywanie wiedzy praktycznej w sposób angażujący i przystępny, w przeciwieństwie do czystej teorii. Takie podejście ułatwia przyswajanie wiedzy i zachęca do nauki. Storytelling w edukacji przybiera różne formy – od tradycyjnych opowieści, biografii i osobistych świadectw po nowoczesne metody cyfrowe. Przykładami są podcasty, filmy i narracje interaktywne. Historie o migrantach i uchodźcach, którzy pokonali swoje trudności, pomagają uczniom identyfikować się z bohaterami narracji i motywują ich do podejmowania działań na rzecz wybranego celu, np. znalezienia zatrudnienia na rynku pracy. Wyniki badań potwierdzają skuteczność metod narracyjnych stosowanych w kształceniu zawodowym. Sprzyjają one efektywniejszemu przyswajaniu wiedzy oraz rozwojowi kompetencji miękkich, takich jak pewność siebie, umiejętności komunikacyjne czy zdolność adaptacji do nowych warunków.

W rzeczywistości, z jaką zmagają się migranci i uchodźcy, jest to szczególnie istotne, ponieważ często znajdują się w nowym, nieznanym środowisku zawodowym, z którym muszą się zmierzyć. Storytelling wspiera również tworzenie inkluzywnego i empatycznego środowiska edukacyjnego, które jest niezbędne do prawidłowego i efektywnego funkcjonowania migrantów i uchodźców.

Storytelling może być skutecznie zintegrowany z kształceniem zawodowym, o ile programy nauczania zostaną dostosowane do zagadnień praw człowieka, sprawiedliwości społecznej oraz różnorodności kulturowej. Storytelling doskonale wpisuje się w te tematy, ponieważ efektywnie wspiera uczniów w lepszym zrozumieniu różnych perspektyw, emocji i wartości. Historie oparte na doświadczeniach rzeczywistych nauczycieli, innych uczniów, a także fikcyjnych postaci, które pokonały przeciwności losu, przyczyniają się do budowania dialogu na temat różnorodności społecznej, co z kolei pozytywnie wpływa na zrozumienie sytuacji migrantów i uchodźców.

Metody storytellingu stosowane w placówkach edukacyjnych powinny wykraczać poza przekazywanie wiedzy teoretycznej, obejmując również nauczanie umiejętności praktycznych. Historie zawodowe, ilustrujące wyzwania i sukcesy w różnych branżach, mogą wspierać uczniów w lepszym zrozumieniu, jak teoria znajduje zastosowanie w praktyce. Takie podejście rozwija ich zdolność radzenia sobie ze złożonymi sytuacjami zawodowymi oraz poprawia zapamiętywanie kluczowych treści poprzez opowieści nacechowane silnymi emocjami, w które uczniowie się angażują.

Skuteczne wdrożenie metod narracji nie jest możliwe bez wcześniejszego, odpowiedniego przeszkolenia kadry dydaktycznej. Niezbędne jest właściwe przygotowanie w zakresie tworzenia i opowiadania angażujących historii, które przyciągają uwagę uczniów i motywują ich do aktywnego uczestnictwa.

Opowiadanie historii może stanowić doskonałe narzędzie do aktywizacji lokalnych społeczności w procesie edukacyjnym. Szkoły powinny organizować wydarzenia, podczas których nauczyciele, uczniowie oraz ich rodziny będą mogli dzielić się swoimi opowieściami, co sprzyja budowaniu więzi społecznych i zwiększa motywację uczniów do nauki. Takie inicjatywy mogą przyczynić się do tworzenia silnej lokalnej społeczności poprzez wymianę kulturową, rozwijanie empatii oraz zrozumienia między różnymi grupami społecznymi, a także promować edukację stałą.

Wstęp

Integracja migrantów i uchodźców w systemach kształcenia oraz szkolenia zawodowego (VET) stanowi istotne wyzwanie, ale również szansę dla Europy. Wzrost migracji, spowodowany takimi czynnikami jak konflikty, trudności gospodarcze czy zmiany klimatyczne, sprawia, że wiele krajów staje przed zadaniem zapewnienia edukacji wspierającej integrację różnych grup społecznych, szczególnie w kontekście kształcenia zawodowego. Niniejszy raport koncentruje się na roli storytellingu jako metody pedagogicznej (STM) w kształceniu zawodowym migrantów i uchodźców w dwóch krajach europejskich: Polsce i Włoszech.

Kształcenie i szkolenie zawodowe (VET) odgrywa kluczową rolę w integracji migrantów i uchodźców z strukturą społeczną oraz ekonomiczną krajów przyjmujących. Grupy te napotykają na szczególne trudności w dostępie do edukacji i zatrudnienia, co sprawia, że programy zawodowe stają się istotnym narzędziem w budowaniu umiejętności, zwiększaniu szans na zatrudnienie oraz wspieraniu integracji społecznej. Migranci i uchodźcy często zmagają się z poważnymi barierami, takimi jak trudności językowe, różnice kulturowe czy brak uznania wcześniejszych kwalifikacji. Wyzwania te mogą utrudniać im osiągnięcie sukcesu w edukacji zawodowej, co uniemożliwia pełną integrację na rynku pracy.

Jednym z innowacyjnych podejść, które przynosi obiecujące rezultaty w przezwyciężaniu tych barier, jest zastosowanie metod storytellingu (STM). Storytelling stanowi potężne narzędzie pedagogiczne, które nie tylko rozwija umiejętności komunikacyjne, ale także sprzyja budowaniu mostów międzykulturowych, umożliwiając uczniom dzielenie się osobistymi doświadczeniami, odkrywanie różnych perspektyw oraz rozwijanie poczucia przynależności. Dzięki storytellingowi migranci i uchodźcy mogą wyrażać swoją tożsamość i doświadczenia, co prowadzi do większego zaangażowania w proces uczenia się. Storytelling jako metoda edukacyjna oferuje skuteczne narzędzie do angażowania uczniów, łącząc osobiste doświadczenia z treściami edukacyjnymi. Dla migrantów i uchodźców metoda ta ma szczególne znaczenie, ponieważ pomaga pokonać bariery językowe, rozwija empatię oraz tworzy bezpieczną przestrzeń do dzielenia się osobistymi przeżyciami. Stanowi to sposób na połączenie nauki z ekspresją kulturową i emocjonalną, wspierając zarówno rozwój poznawczy, jak i emocjonalny.

Celem niniejszego raportu jest zbadanie zastosowania metody opowiadania historii (STM) w programach kształcenia zawodowego dla migrantów i uchodźców w Polsce. Skupiając się na integracji technik opowiadania historii w kształceniu zawodowym, raport przeanalizuje, w jaki sposób ta metoda może poprawić wyniki edukacyjne, zwiększyć biegłość językową oraz wspierać poczucie sprawczości wśród migrantów. Ponadto raport przedstawi analizę kontekstu krajowego, zwracając uwagę na szczególne wyzwania, z jakimi borykają się migranci i uchodźcy w systemie kształcenia zawodowego, oraz potencjalne korzyści płynące ze stosowania metody opowiadania historii (STM) jako inkluzywnej strategii nauczania.

W badaniu przeanalizowano również kluczowe studia przypadków, w których metody STM zostały skutecznie wdrożone, oceniając wyniki oraz wpływ na uczniów i nauczycieli. W ten sposób raport dostarczy kompleksowego przeglądu aktualnej sytuacji w zakresie kształcenia zawodowego migrantów i uchodźców oraz zaproponuje rekomendacje dla decydentów, instytucji edukacyjnych i praktyków dotyczące sposobów implementacji technik opowiadania historii w celu poprawy dostępu, zaangażowania i sukcesu w programach kształcenia zawodowego.

Poprzez te badania pragniemy wykazać, że metody narracji mogą stanowić narzędzie transformacyjne w edukacji zawodowej, wspierając migrantów i uchodźców nie tylko w pokonywaniu trudności edukacyjnych, ale także w adaptacji do nowego środowiska.

Metodologia

Niniejsze badanie opiera się na metodzie analizy dokumentów, czyli badaniu dostępnych danych wtórnych. To podejście umożliwia gromadzenie i przetwarzanie informacji z różnych wiarygodnych źródeł bez konieczności przeprowadzania badań terenowych. W ramach tego procesu przeanalizowano raporty dotyczące kształcenia zawodowego, publikacje rządowe, badania naukowe dotyczące migracji oraz raporty dotyczące zastosowania storytellingu w edukacji.

Źródła obejmują zarówno badania krajowe, jak i międzynarodowe, w tym statystyki dotyczące edukacji migrantów i uchodźców, analizy wyzwań związanych z ich integracją na rynku pracy oraz studia przypadków ilustrujące skuteczność storytellingu jako metody nauczania. Szczególny nacisk położono na raporty instytucji edukacyjnych, organizacji pozarządowych oraz organów rządowych zajmujących się polityką migracyjną i edukacyjną.

Badanie koncentruje się na dwóch kluczowych aspektach: zastosowaniu storytellingu jako narzędzia wspierającego kształcenie zawodowe oraz integracji migrantów i uchodźców w tym zakresie. Celem było ukazanie, w jaki sposób podejście narracyjne może wspierać proces uczenia się, rozwijać kompetencje zawodowe oraz ułatwiać adaptację migrantów do nowych warunków społeczno-zawodowych.

Część metodologiczna nie zawiera szczegółowego wykazu źródeł, które zostaną zaprezentowane w końcowej części raportu. Zamiast tego opisano ogólne podejście badawcze, wskazując rodzaje analizowanych materiałów oraz metody przetwarzania danych.

Dane dotyczące migrantów i uchodźców

W 2024 roku Polska odnotowała znaczący wzrost liczby wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej. Zgodnie z danymi Urzędu ds. Cudzoziemców, liczba wniosków wyniosła 12,3 tys., co oznacza wzrost o 80% w porównaniu z rokiem 2023 (Money.pl, opracowanie MZUG, 2024). Jest to najwyższy wzrost liczby wniosków rok do roku od czasu kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej. Najliczniejszą grupę osób ubiegających się o ochronę międzynarodową stanowili obywatele Ukrainy, Białorusi i Rosji. Liczba wniosków złożonych przez obywateli Ukrainy wzrosła ponad dwukrotnie (z 1662 do 5912), liczba wniosków obywateli Białorusi pozostała na podobnym poziomie (3506), natomiast liczba wniosków złożonych przez obywateli Rosji zmniejszyła się o połowę (z 1527 do 797). Znacznie wzrosła również liczba wniosków od obywateli Etiopii, Erytrei i Somalii – o ponad 700%, a dziesięciokrotnie wzrosła liczba wniosków od obywateli Sudanu (Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, 2025b).

Tymczasem rok 2024 przyniósł istotne zmiany w szlakach migracyjnych. Dane Straży Granicznej wskazują, że liczba nielegalnych przekroczeń granicy polsko-białoruskiej wzrosła o 339% w porównaniu z rokiem 2023. W pierwszej połowie 2024 roku odnotowano 1581 takich przypadków, w porównaniu z 360 rok wcześniej. Wśród zatrzymanych dominowali obywatele Syrii, Somalii i Erytrei. Jednocześnie tzw. szlak słowacki, wcześniej często wykorzystywany przez obywateli Syrii, niemal całkowicie zanikł – liczba nielegalnych przekroczeń granicy polsko-słowackiej spadła o 84% (Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, 2025a, s. 6-8).

Według danych Urzędu ds. Cudzoziemców, od 24 lutego 2022 r. Polska odnotowuje znaczny napływ obywateli Ukrainy, którzy stanowią około 80% wszystkich cudzoziemców osiedlających się w kraju. Obecnie 950 tys. obywateli Ukrainy korzysta z ochrony czasowej, a łącznie 1,49 mln cudzoziemców posiada ważne zezwolenia na pobyt w Polsce (Polska Agencja Prasowa, 2024). Wśród Ukraińców objętych ochroną czasową 63% stanowią kobiety, a co drugi zarejestrowany obywatel Ukrainy to dziecko. Łączna liczba imigrantów w Polsce wynosi około 3,5-4 mln, z czego 60-75% stanowią Ukraińcy. Pozostałe znaczące grupy migrantów pochodzą z Białorusi, Gruzji, Indii i Mołdawii (Gazeta Prawna, 2023). Imigranci odgrywają istotną rolę na polskim rynku pracy, zwłaszcza w sektorach z deficytem pracowników, chociaż wielu z nich pracuje poniżej swoich kwalifikacji z powodu barier językowych (Bojanowicz, 2024).

Migracje do Polski mają charakter sezonowy – najwięcej wniosków o ochronę międzynarodową składanych jest w okresie od kwietnia do września. Wiosną 2024 roku odnotowano wzrost liczby migrantów z Rogu Afryki i Sudanu, natomiast jesienią i zimą większy odsetek stanowili obywatele Afryki Zachodniej i Środkowej (Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, 2025r). Polska stoi przed wyzwaniami związanymi z kształtowaniem polityki migracyjnej. Obecnie brakuje kompleksowej strategii zarządzania migracjami, a niedobór długofalowych rozwiązań może prowadzić do utraty konkurencyjności w rekrutacji pracowników w porównaniu z innymi krajami europejskimi. Ekspertki podkreślają potrzebę wdrożenia mechanizmów selekcji imigrantów zgodnie z wymaganiami rynku pracy, rozwoju programów edukacyjnych oraz wspierania przedsiębiorczości wśród migrantów (Gazeta Prawna, 2023). W obliczu zmieniającej się sytuacji geopolitycznej i narastających trendów migracyjnych, monitorowanie tych procesów oraz elastyczne dostosowywanie polityki państwowej będą kluczowe dla przyszłości migracji w Polsce.

Wyzwania migrantów i uchodźców w obszarze kształcenia zawodowego

Migranci i uchodźcy w Polsce stają przed wieloma trudnościami w dostępie do szkolnictwa zawodowego, z których najpoważniejsze to bariery językowe, różnice kulturowe, brak uznawania kwalifikacji zawodowych oraz dyskryminacja. Te czynniki mają znaczący wpływ na proces integracji imigrantów, a także na ich sukces w systemie edukacji i kształcenia zawodowego w Polsce.

Bariery językowe stanowią jedną z głównych przeszkód, z jakimi zmagają się migranci. Język polski, uznawany za trudny do opanowania, może być poważnym utrudnieniem zarówno w edukacji, jak i w codziennym życiu. Mimo że liczba osób posługujących się językiem angielskim wzrasta w większych miastach, migranci często napotykają trudności komunikacyjne w mniejszych miejscowościach. Brak znajomości języka nie tylko ogranicza ich możliwości nauki, ale także utrudnia korzystanie z dostępnych zasobów edukacyjnych i szkoleń zawodowych, co znacznie komplikuje proces adaptacji do polskiego rynku pracy (Zielona Linia, b.d.).

Różnice kulturowe oraz problemy integracyjne mają znaczący wpływ na proces kształcenia zawodowego. Migranci często napotykają trudności w adaptacji do nowych norm społecznych i zawodowych, co może wpływać na ich zaangażowanie w edukację. Różnice w postrzeganiu pracy, edukacji oraz interakcji z innymi ludźmi mogą prowadzić do poczucia wyobcowania. Dodatkowo, uprzedzenia i negatywne stereotypy wobec migrantów, szczególnie w mniejszych miejscowościach, mogą skutkować wykluczeniem społecznym. Takie bariery ograniczają możliwości rozwoju i utrudniają nawiązywanie relacji z innymi uczestnikami kursów zawodowych oraz nauczycielami, co przekłada się na ogólne poczucie braku wsparcia w środowisku edukacyjnym (Kubicki, 2024, s. 9-11).

Kolejnym wyzwaniem, z którym często borykają się migranci, jest brak uznawania kwalifikacji zawodowych zdobytych za granicą. W przypadku zawodów nieregulowanych pracodawcy mają prawo, ale nie obowiązek, uznawać zagraniczne dyplomy i kwalifikacje. W rezultacie wielu migrantów zmuszonych jest do odbywania dodatkowych szkoleń lub kursów, mimo posiadania odpowiednich kompetencji (Leśniak, 2022). Dla osób, które ukończyły zawody regulowane, proces nostryfikacji dyplomów lub uzyskiwania nowych kwalifikacji zawodowych jest skomplikowany i czasochłonny. Takie przeszkody utrudniają migrantom szybkie wejście na polski rynek pracy oraz pełne wykorzystanie swoich umiejętności. Wszystkie te bariery prowadzą również do dyskryminacji, która dodatkowo ogranicza migrantom dostęp do szkolnictwa zawodowego. Negatywne nastawienie do cudzoziemców, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, może wpływać na ich szanse na znalezienie pracy lub integrację z lokalną społecznością. Dyskryminacja nie kończy się na rynku pracy – również w placówkach edukacyjnych migranci mogą napotykać trudności wynikające z postrzegania ich przez innych uczestników kursów czy nauczycieli, co może prowadzić do poczucia marginalizacji i braku motywacji do dalszej nauki (Zielona Linia, b.d.).

W kontekście ukraińskich uchodźców sytuacja staje się jeszcze bardziej złożona. Ponad 111 tysięcy ukraińskich dzieci i młodzieży nie uczęszcza do polskich szkół lub robi to nieregularnie. Brak efektywnego systemu monitorowania uczniów oraz ich częste migracje powodują, że wielu młodych Ukraińców decyduje się na edukację online zamiast tradycyjnej szkoły, co ogranicza ich dostęp do formalnego systemu edukacji (CARE, 2024, s. 22-23).

Aby migranci i uchodźcy mieli większe szanse na odniesienie sukcesu w systemie szkolnictwa zawodowego w Polsce, niezbędne jest wprowadzenie bardziej systematycznych działań wspierających ich integrację. Szczególnie ważne jest zwiększenie dostępu do kursów językowych, uproszczenie procedur uznawania kwalifikacji zawodowych oraz podniesienie świadomości społecznej na temat wyzwań, przed którymi stoją migranci. Takie zmiany mogą przyczynić się do poprawy ich sytuacji edukacyjnej i zawodowej, a tym samym do lepszej integracji imigrantów w Polsce.

Spółeczny oraz ekonomiczny wpływ migrantów i uchodźców

Integracja społeczno-ekonomiczna uchodźców i migrantów stanowi zarówno wyzwanie, jak i szansę dla krajów przyjmujących, w tym Polski. W 2023 roku uchodźcy z Ukrainy mieli istotny wpływ na polską gospodarkę, a ich udział w PKB wahał się od 0,7 do 1,1%. Kluczowym czynnikiem ich skutecznej integracji było włączenie do rynku pracy. Zgodnie z badaniami, wielu uchodźców z Ukrainy szybko znalazło zatrudnienie, zakładając własne firmy, co przyczyniło się do wzrostu dochodów publicznych oraz zmniejszenia zależności od pomocy humanitarnej. Szacuje się, że 88% uchodźców z Ukrainy jest aktywnych zawodowo, co podkreśla znaczenie włączenia ekonomicznego w procesie ich integracji (UNHCR, 2024).

Pomimo pozytywnego wpływu na gospodarkę, wielu uchodźców nie wykorzystuje w pełni swoich umiejętności zawodowych. Większość z nich to kobiety i dzieci, a w wielu gospodarstwach domowych uchodźców żyją osoby z przewlekłymi chorobami lub niepełnosprawnościami. To wskazuje na potrzebę wsparcia w zakresie edukacji i szkoleń zawodowych, które umożliwią uchodźcom pełniejsze uczestnictwo w rynku pracy, zgodnie z ich kwalifikacjami. Wspieranie umiejętności zawodowych uchodźców, w tym poprzez kursy językowe i szkolenia zawodowe, jest kluczowe dla ich długoterminowej integracji (Bryzek, 2023).

W kontekście integracji społecznej edukacja odgrywa kluczową rolę, szczególnie w zakresie nauki języka polskiego oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Statystyki wskazują, że wielu uchodźców nie zajmuje stanowisk adekwatnych do ich wykształcenia, co jest rezultatem barier językowych oraz ograniczonego dostępu do szkoleń specjalistycznych. Takie zjawisko może prowadzić do tzw. „niedopasowania zawodowego”, w którym uchodźcy podejmują pracę poniżej swoich kwalifikacji, co obniża ich efektywność zawodową i utrudnia pełne zaangażowanie w życie gospodarcze. Ponadto, jak podkreślają eksperci, kluczowe jest umożliwienie uchodźcom rozwoju zawodowego, co znacząco przyczyni się do dalszego wzmocnienia polskiej gospodarki (Bryzek, 2023).

Wyzwania związane z kształceniem zawodowym migrantów i uchodźców podkreślają konieczność opracowania długoterminowych strategii edukacyjnych, dostosowanych do specyficznych potrzeb tej grupy. Kształcenie zawodowe oraz kursy językowe powinny być zintegrowane z systemem wsparcia społecznego, co umożliwi imigrantom nabywanie nowych kompetencji oraz adaptację do dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Integracja ekonomiczna migrantów jest kluczowa nie tylko dla ich niezależności, ale również dla rozwoju gospodarczego kraju przyjmującego.

Wnioski

1. Kształcenie zawodowe oraz kursy językowe odgrywają istotną rolę w pełnej integracji uchodźców na rynku pracy.
2. Należy opracować programy, które umożliwią migrantom i uchodźcom pełne wykorzystanie ich kompetencji zawodowych.
3. Podstawą strategii integracyjnej powinno być regularne wsparcie w obszarze kształcenia zawodowego oraz integracji językowej.
4. Integracja uchodźców na rynku pracy przynosi korzyści zarówno im, jak i społeczeństwu przyjmującemu, a ich aktywność gospodarcza przyczynia się do wzrostu gospodarczego.

Integracja migrantów to proces dwukierunkowy, w którym zarówno państwo, jak i przybywający muszą wykazać się zaangażowaniem. Kluczowe dla tego procesu są programy edukacyjne, które umożliwiają migrantom aktywny udział w życiu społecznym i gospodarczym, co w dłuższej perspektywie przyczynia się do większej spójności społecznej oraz wzrostu gospodarczego.

Dane dotyczące kształcenia zawodowego

Przegląd systemu edukacji zawodowej

Polska, jako kraj przyjmujący znaczną liczbę migrantów i uchodźców, opracowała system szkolnictwa zawodowego, który nie tylko umożliwia zdobycie kwalifikacji zawodowych, ale także wspiera integrację tych osób z polskim społeczeństwem. Zróżnicowana oferta edukacyjna dostępna na różnych poziomach kształcenia pozwala cudzoziemcom aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym i społecznym, zapewniając im niezbędne wsparcie w procesie adaptacji.

Polski system szkolnictwa zawodowego obejmuje różnorodne placówki, które oferują kształcenie praktyczne i teoretyczne, umożliwiające zdobywanie kwalifikacji zawodowych. Najważniejsze z nich to szkoły zawodowe, technika oraz uniwersytety. Szkoły zawodowe proponują programy nauczania kończące się egzaminem potwierdzającym nabyte umiejętności i kwalifikacje zawodowe. Technika z kolei przygotowuje młodzież do pracy w takich branżach jak informatyka, elektrotechnika czy budownictwo, a po ich ukończeniu uczniowie zdobywają zarówno wykształcenie średnie, jak i zawód. Na poziomie szkół zawodowych uczniowie mogą uzyskiwać kwalifikacje zawodowe w różnych specjalizacjach, a po ukończeniu szkół zawodowych II stopnia otrzymują tytuł technika.

Dla osób migrujących do Polski kluczowe znaczenie mają programy wspierające integrację z systemem edukacji. W ramach tych inicjatyw oferowane są zajęcia przygotowawcze, które umożliwiają dzieciom migrantów efektywną adaptację do polskiego systemu edukacji.

Klasy te oferują intensywną naukę języka polskiego oraz organizują zajęcia adaptacyjne, które wspierają młodych cudzoziemców w integracji z polskim środowiskiem szkolnym. Mogą być prowadzone zarówno na poziomie szkoły podstawowej, jak i średniej, co umożliwia migrantom rozpoczęcie nauki w Polsce w trakcie roku szkolnego (Starzyńska-Rosiecka, 2018). Dodatkowo, w ramach wsparcia językowego, organizowane są programy, które pozwalają uczniom z zagranicy nabyć umiejętności językowe niezbędne do uczestnictwa w zajęciach edukacyjnych. Zajęcia te mogą odbywać się zarówno indywidualnie, jak i grupowo, a ich celem jest umożliwienie migrantom opanowania języka polskiego na poziomie wystarczającym do pełnego uczestnictwa w życiu szkolnym (Kuraś, 2018).

Istotną zaletą polskiego systemu szkolnictwa zawodowego jest brak obowiązku nostryfikacji świadectw dla migrantów przybywających do Polski. Osoby te nie muszą nostryfikować swoich zagranicznych dokumentów, co skraca czas adaptacji do polskiego systemu edukacji. Takie podejście umożliwia szybsze podjęcie nauki w Polsce oraz dostosowanie się do wymogów rynku pracy (Ministerstwo Edukacji Narodowej, b.d.).

Polska oferuje również kompleksowe wsparcie dla migrantów i uchodźców w zakresie szkolnictwa zawodowego. Osoby z wykształceniem średnim mają możliwość skorzystania z oferty szkół policealnych, które proponują różnorodne programy kształcenia zawodowego. Uczestnictwo w kursach zawodowych umożliwia migrantowi nabycie konkretnych umiejętności w takich dziedzinach jak medycyna, administracja, kosmetologia czy technologia. Kursy zawodowe stanowią istotne narzędzie w procesie integracji migrantów na rynku pracy, oferując uznawane w Polsce certyfikaty zawodowe (Institute of Migrant Rights, 2024).

Przechodząc do kwestii adaptacji cudzoziemców w polskim systemie oświaty, należy zauważyć, że w Polsce osoby przystępujące do egzaminów zewnętrznych, takich jak matura czy egzamin ósmoklasisty, mają prawo do dostosowania warunków ich przeprowadzania. Cudzoziemcy, którzy napotykają trudności z językiem polskim, mogą korzystać z tłumaczeń lub dodatkowego czasu na egzaminie. Takie adaptacje wspierają uczniów zagranicznych w pokonywaniu bariery językowej i umożliwiają im pełne uczestnictwo w procesie edukacyjnym, co przyczynia się do wyrównywania szans edukacyjnych i zawodowych (Ministerstwo Edukacji Narodowej, b.d.).

W ramach lokalnych działań wspierających szczególną uwagę poświęca się programom asystentów międzykulturowych, które wspierają migrantów i uchodźców w procesie adaptacji do polskiego systemu edukacji. Programy te są częścią szerszej strategii migracyjnej na lata 2025-2030, której celem jest ułatwienie integracji cudzoziemców z polskim społeczeństwem. Asystenci międzykulturowi odgrywają kluczową rolę w codziennej pracy z uczniami-migrantami, wspierając ich integrację nie tylko na poziomie edukacyjnym, ale również społecznym. Takie wsparcie umożliwia migrantom lepsze zrozumienie polskiego kontekstu kulturowego, co ma ogromne znaczenie dla ich długoterminowej integracji w Polsce (Ceimer, 2024).

Podsumowując, polski system szkolnictwa zawodowego skutecznie wspiera migrantów i uchodźców, oferując im różnorodne możliwości edukacyjne oraz wsparcie w integracji społecznej i zawodowej. Programy takie jak zajęcia przygotowawcze, kursy językowe, dostosowanie warunków egzaminacyjnych oraz programy asystenta międzykulturowego stanowią kluczowe elementy, które ułatwiają cudzoziemcom adaptację do polskiego systemu edukacji. Dzięki temu migranci nie tylko nabywają nowe umiejętności zawodowe, ale także mają szansę na efektywną integrację z rynkiem pracy i społeczeństwem.

Ocena integracji migrantów i uchodźców w systemie kształcenia zawodowego

Według dostępnych danych, około 70% uczniów będących uchodźcami, uczęszczających do szkół średnich, kształci się w szkołach technicznych lub zawodowych. To o 15 punktów procentowych więcej niż w przypadku pozostałych uczniów (UNICEF, 2025). Tendencja ta wskazuje na rosnącą motywację do nabywania praktycznych umiejętności, które mogą ułatwić integrację na rynku pracy.

Chociaż liczba uczniów z Ukrainy wzrasta, a szkoły średnie reagują na rosnące zapotrzebowanie, nie wszystkie działania okazały się w pełni efektywne. Zgodnie z raportem NIK, skontrolowane placówki napotkały pewne trudności w organizacji edukacji migrantów, w tym w zakresie jakości usług edukacyjnych. Zidentyfikowano przypadki niewłaściwego przyjmowania dzieci cudzoziemskich, niedostatecznego wsparcia w procesie integracji oraz niewłaściwego stosowania procedur. W niektórych szkołach brakowało odpowiednich konsultacji oraz indywidualnej oceny poziomu wiedzy uczniów, co negatywnie wpływało na efektywność nauczania (NIK, 2023, s. 22-26). Ponadto, mimo wzrostu liczby zajęć przygotowawczych, nie wszystkie placówki zdołały w pełni dostosować ofertę edukacyjną do specyficznych potrzeb dzieci i młodzieży z Ukrainy (Bankier.pl, 2024).

Zgodnie z raportem Międzysektorowego Okrągłego Stołu, w Polsce podejmowane są działania wspierające integrację migrantów poprzez szkolenia zawodowe, uznawanie kwalifikacji oraz naukę języków obcych. Polityka ta ma na celu zwiększenie szans migrantów na rynku pracy, co sprzyja ich długotrwałej integracji społecznej i ekonomicznej (Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, 2024).

Skuteczność tych polityk zależy jednak od ich właściwej implementacji na poziomie lokalnym oraz współpracy instytucji państwowych z organizacjami pozarządowymi. Przykładem udanych działań jest wspieranie integracji młodzieży z Ukrainy poprzez kursy języka polskiego oraz szkolenia zawodowe, które umożliwiają lepsze przystosowanie się do rynku pracy (Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, b.d.).

Polska polityka edukacyjna i zawodowa wobec migrantów oraz uchodźców, mimo osiągniętych postępów, wciąż napotyka liczne wyzwania. Choć pozytywny wpływ tych działań na integrację edukacyjną i zawodową jest dostrzegalny, efektywność tych polityk wymaga dalszego doskonalenia, szczególnie w obszarze organizacji zajęć przygotowawczych, wsparcia dla nauczycieli oraz uznawania kwalifikacji. Skuteczne wdrażanie i monitorowanie tych polityk może przynieść wymierne korzyści ekonomiczne i społeczne, przyczyniając się do lepszej integracji migrantów w Polsce.

Metody narracji w edukacji

Podstawy teoretyczne metody narracji

Storytelling, jako metoda uczenia się poprzez narrację, odgrywa kluczową rolę w edukacji, w tym w kontekście kształcenia zawodowego. Związane jest to z licznymi korzyściami, zarówno poznawczymi, jak i edukacyjnymi, które wspierają proces nabywania nowych umiejętności. Jednym z istotnych aspektów storytellingu jest jego wpływ na procesy poznawcze, zwłaszcza na pamięć i uwagę. Badania wskazują, że angażujące opowieści aktywują różne obszary mózgu, w tym te związane z emocjami i pamięcią, co sprawia, że „uczniowie lepiej zapamiętują nowe informacje i są bardziej zmotywowani do nauki” (Brighton Academy, 2024).

Z kolei storytelling w nauce języków obcych oraz innych umiejętnościach zawodowych umożliwia uczniom zanurzenie się w praktycznym kontekście, co ułatwia przyswajanie terminologii i umiejętności w rzeczywistych sytuacjach. Dzięki opowieściom, które są naturalnym elementem codziennego życia, uczniowie lepiej rozumieją, jak zastosować nowe umiejętności w praktyce zawodowej. W edukacji zawodowej wykorzystanie narracji dostarcza uczniom autentycznych przykładów z życia, które są znacznie skuteczniejsze niż suche fakty czy teoretyczne informacje (Brighton Academy, 2024).

Korzyści poznawcze wynikające z opowiadania historii obejmują również rozwój umiejętności słuchania i mówienia. Uczniowie zaangażowani w opowiadanie historii doskonalą swoje umiejętności komunikacyjne, ucząc się naturalnego rytmu i intonacji języka. Dodatkowo, poprzez interakcje i aktywne słuchanie, stają się bardziej otwarci na dzielenie się swoimi myślami i pomysłami, co w kontekście kształcenia zawodowego sprzyja budowaniu efektywnych zespołów oraz rozwojowi kompetencji interpersonalnych. Istotnym aspektem opowiadania historii jest także jego zdolność do wywoływania emocji, co sprawia, że proces uczenia się staje się bardziej angażujący i satysfakcjonujący (Bielecka, 2021, s. 70-71).

Podsumowując, storytelling to metoda, która może znacząco wzbogacić proces kształcenia zawodowego. Dzięki niej uczniowie rozwijają umiejętności słuchania, mówienia i zapamiętywania, a także kreatywność oraz zdolności analityczne. Historie nie tylko angażują emocjonalnie, ale również umożliwiają lepsze zrozumienie praktycznego zastosowania wiedzy w rzeczywistych sytuacjach zawodowych. To sprawia, że storytelling jest nieocenionym narzędziem w edukacji, zwłaszcza w kontekście kształcenia zawodowego.

Metoda narracji w kształceniu zawodowym

Opowiadanie historii w edukacji zawodowej, szczególnie w kontekście migracji i uchodźców, staje się coraz bardziej popularną metodą angażowania uczniów, zwłaszcza tych, którzy borykają się z barierami językowymi i emocjonalnymi.

Przykładem zastosowania storytellingu w edukacji zawodowej jest projekt „Opowieści o migracjach”, który polega na wykorzystaniu filmów oraz narracji migrantów w celu wzbudzenia empatii i zrozumienia ich doświadczeń. Filmy te, zawierające historie osób, które doświadczyły trudności związanych z migracją, umożliwiają nawiązanie emocjonalnej więzi z bohaterami opowieści, co ma szczególne znaczenie w pracy z uchodźcami (Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021), promując integrację oraz budowanie odpowiedzialności społecznej.

W kontekście opowiadania historii cyfrowych (DST), zastosowanie technologii w edukacji umożliwia kreatywne zaangażowanie w proces uczenia się. Historie cyfrowe mogą obejmować tekst, zdjęcia, dźwięki oraz wideo, tworząc interaktywną, multimedialną formę, która angażuje uczniów na wielu poziomach. W edukacji zawodowej DST może być wykorzystywane do narracji związanych z różnymi zawodami, tradycjami i doświadczeniami życiowymi. Uczniowie mają możliwość tworzenia opowieści o swojej rodzinie, przodkach lub migracji, co sprzyja lepszemu zrozumieniu ich tożsamości i przynależności do grupy (Fundacja Ad Hoc, 2013, s. 31-35). Takie narracje mogą być również stosowane w nauce języków obcych, gdzie uczniowie słuchają opowieści i analizują kontekst językowy, co znacząco ułatwia przyswajanie nowych słów i struktur gramatycznych (Dylak, b.d.; Hrycak-Krzyżanowska, 2020, s. 107 i 114).

Dzięki metodzie storytellingu, zarówno w tradycyjnej, ustnej, jak i cyfrowej formie, uczniowie mają szansę na wyrażenie siebie, poznawanie innych oraz rozwijanie kompetencji językowych. Zastosowanie tej metody w edukacji zawodowej jest szczególnie istotne w pracy z migrantami i uchodźcami, ponieważ nie tylko uczy ich umiejętności językowych i zawodowych, ale także wspiera budowanie więzi społecznych i emocjonalnych, co jest kluczowe dla ich integracji oraz rozwoju zawodowego w nowym kraju.

Metoda narracji zyskała w ostatnich latach znaczną popularność w świecie biznesu...

...od marketingu po prezentacje na posiedzeniach zarządów. Niemniej jednak jej rola w szkoleniach, zwłaszcza wewnętrznych, pozostaje wciąż niedoceniana. Metoda ta nie tylko sprzyja lepszemu zaangażowaniu uczestników, ale także ułatwia im przyswajanie wiedzy oraz przekonywanie do przyjęcia określonych postaw czy procedur. W szkoleniach wewnętrznych trenerzy mogą wykorzystywać autentyczne historie z życia firmy, co zwiększa ich wiarygodność i wpływa na większe zaangażowanie uczestników. Doskonałym przykładem jest zastosowanie storytellingu w edukacji BHP – zamiast tradycyjnych instruktaży, trenerzy mogą posługiwać się krótkimi filmami ilustrującymi zarówno błędy, jak i prawidłowe zachowania. Dzięki temu przekaz zapada w pamięć na dłużej i oddziałuje na emocje odbiorców (Uljasz, 2021).

Dobrze skonstruowana narracja szkoleniowa powinna opierać się na rzeczywistych sytuacjach, z którymi uczestnicy mogą łatwo się identyfikować w swojej pracy. Kluczowymi elementami efektywnego storytellingu są zaskakujące zwroty akcji, angażujące postacie oraz emocjonalny przekaz. Istotne jest, aby historia prowadziła uczestników do formułowania własnych wniosków – to właśnie ta interaktywność sprawia, że storytelling jest tak skutecznym narzędziem dydaktycznym. W kontekście szkoleń wewnętrznych storytelling zyskuje dodatkową wartość: trenerzy mogą czerpać z własnych doświadczeń, opowiadając o rzeczywistych problemach i wyzwaniach, które są bliskie uczestnikom (Uljasz, 2021).

Pierwszym przykładem zastosowania storytellingu w edukacji zawodowej jest Mirosław Urban – doświadczony trener i ekspert w tej dziedzinie, który skutecznie wykorzystuje narrację jako narzędzie edukacyjne w procesie kształcenia zawodowego. Jego podejście opiera się na założeniu, że historia ma moc przyciągania, angażowania oraz budowania relacji i zaufania, co czyni ją niezwykle efektywnym narzędziem w procesie nauczania i przekazywania wiedzy. Program szkoleniowy opracowany przez Urbana koncentruje się na rozwijaniu umiejętności tworzenia spójnych, emocjonalnych i przekonujących historii, które mogą być wykorzystywane zarówno w komunikacji biznesowej, jak i w procesie edukacyjnym. Uczestnicy jego warsztatów uczą się, jak przekształcać informacje w angażujące narracje, które nie tylko przyciągają uwagę odbiorców, ale także ułatwiają im lepsze zrozumienie i zapamiętanie przekazywanych treści.

Kluczowym elementem jego metodologii jest autentyczność – Urban ilustruje, jak czerpać z własnych doświadczeń, aby tworzyć historie, które rezonują z odbiorcami. Jego szkolenia opierają się na praktycznym podejściu i są dostosowane do potrzeb uczestników, niezależnie od ich roli zawodowej – czy to w zarządzaniu zespołem, sprzedaży, marketingu, szkoleniach, czy wystąpieniach publicznych. Łącząc storytelling z elementami psychologii i komunikacji interpersonalnej, Mirosław Urban uczy nie tylko, jak opowiadać historie, ale także jak wykorzystywać je do budowania wpływu, motywowania zespołów i skuteczniejszego przekazywania wiedzy. W jego ujęciu storytelling to nie tylko technika, ale także sposób na lepsze zrozumienie siebie i innych oraz efektywniejsze osiągnięcie celów zawodowych (Mirek Urban, b.d.).

Drugim przykładem jest program szkoleniowy Marcina Mańki, psychologa, trenera umiejętności miękkich oraz coacha. Metodologia jego autorskiego kursu opiera się na synergii doświadczenia zawodowego i psychologicznego z unikalnym podejściem do nauki umiejętności narracyjnych. Szkolenie koncentruje się na praktycznym rozwoju umiejętności opowiadania historii, ucząc uczestników, jak tworzyć angażujące narracje, które mają moc przekonywania, budowania zaufania i przyciągania uwagi. Dzięki wykorzystaniu autentyczności i emocji w narracji, kurs umożliwia lepszą komunikację w biznesie oraz efektywny transfer wiedzy. Program szkolenia został zaprojektowany z myślą o praktycznym wdrożeniu nabytych umiejętności, co jest kluczowe w edukacji zawodowej. Uczestnicy kursu mają możliwość nie tylko przyswojenia technik opowiadania historii, ale także wykorzystania własnych doświadczeń życiowych, które włączają do tworzenia unikalnych i przekonujących narracji. Ponadto zastosowanie narzędzi coachingowych sprzyja indywidualnemu rozwojowi uczestników oraz dostosowaniu szkolenia do ich potrzeb. Wykorzystując metody oparte na wieloletnim doświadczeniu zawodowym, uczestnicy uczą się, jak skutecznie zarządzać emocjami, tworzyć spójną i angażującą historię oraz wykorzystywać storytelling do inspiracji, motywacji i efektywnego przywództwa w środowisku zawodowym (Marcin Mańka, b.d.).

Wykorzystanie historii znajduje również zastosowanie w edukacji, gdzie angażuje uczniów i wspiera ich motywację do nauki. Przykładem jest zastosowanie narracji o katastrofach budowlanych podczas zajęć z bezpieczeństwa ruchu lotniczego w Centrum e-learningu i nauczania innowacyjnego, gdzie opowieści o rzeczywistych tragediach umożliwiają uczniom wczuć się w rolę inspektorów budowlanych. Dzięki temu lepiej rozumieją czynniki prowadzące do katastrof oraz błędy, których należy unikać. Ta metoda przekłada się na lepsze zapamiętywanie i rozwój umiejętności analitycznych, ponieważ uczniowie muszą samodzielnie wskazywać przyczyny i skutki takich zdarzeń (Stąporek, b.d.).

Innym przykładem zastosowania storytellingu w edukacji są zajęcia z przewodnictwa turystycznego w ramach kierunku geoturystyka. Studenci, przygotowując własne wycieczki, przyjmują rolę przewodników i opowiadają historie związane z danym miejscem. Dzięki temu nie tylko uczą się angażować turystów, ale także rozwijają umiejętności w zakresie tworzenia narracji. Po każdej wycieczce prowadzący analizuje wypowiedzi studentów, co umożliwia im refleksję nad jakością przekazu oraz udoskonalenie umiejętności komunikacyjnych. Taki proces, łączący teorię z praktyką, sprzyja przyswajaniu wiedzy w sposób bardziej przystępny i angażujący (Stąporek, b.d.).

Studium przypadku wykorzystania metody narracji w edukacji i kształceniu zawodowym

W Polsce wciąż brakuje szczegółowych badań i statystyk dotyczących zastosowania storytellingu w szkoleniach oraz edukacji zawodowej migrantów i uchodźców. Co więcej, mimo że metoda ta jest powszechnie stosowana w różnych dziedzinach edukacji, jej potencjał w kontekście wsparcia osób z doświadczeniem migracyjnym pozostaje w dużej mierze niewykorzystany. Przykłady zastosowania storytellingu w pracy z dziećmi i młodzieżą mogą jednak stanowić cenną inspirację dla rozwoju podobnych inicjatyw w edukacji dorosłych, zwłaszcza w kontekście integracji zawodowej.

Studium przypadku nr 1

W ramach eksperymentu edukacyjnego przeprowadzonego przez Dorotę Hrycak-Krzyżanowską zbadano zastosowanie storytellingu oraz storytellingu cyfrowego w nauczaniu języków obcych. Program ten koncentruje się na angażowaniu uczniów, w tym migrantów i uchodźców, poprzez narrację oraz gry edukacyjne. Zajęcia oparte na narracji i storytellingu nie tylko rozwijają umiejętności językowe uczniów, ale także angażują ich emocjonalnie, co sprzyja głębszemu przyswajaniu materiału.

Jednym z interesujących wniosków autora było to, że uczniowie lepiej zapamiętywali historie, gdy były im opowiadane, niż gdy musieli je czytać. W jednym z badań grupa uczniów słuchała polskich legend, podczas gdy druga grupa czytała te same teksty. Po zajęciach przeprowadzono grę planszową, aby ocenić zapamiętywanie szczegółów z przeczytanych i wysłuchanych historii. Zespół, który słuchał legend, okazał się lepiej przygotowany do odpowiadania na pytania dotyczące fabuły i szczegółów opowieści. Ponadto uczniowie lepiej zapamiętywali nowe słowa i ich znaczenia, a także wykazywali większe zaangażowanie podczas gry w domino, która polegała na dopasowywaniu słownictwa i postaci z legend do ilustracji (Hrycak-Krzyżanowska, 2020, s. 108).

Eksperyment wykazał, że narracja wprowadza element zaangażowania emocjonalnego, co umożliwia uczniom lepsze przyswajanie materiału. Dzieci, które słuchały opowieści, tworzyły bogatsze i bardziej szczegółowe narracje podczas kolejnych ćwiczeń, takich jak opowiadanie legend w formie narracji z gestykulacją i zmianą tonu głosu. Ponadto uczniowie chętnie ilustrowali usłyszane historie, co wspierało ich kreatywność oraz pamięć. Wykorzystanie ćwiczeń takich jak „stopklatka”, czyli zatrzymanie obrazu, umożliwiło im wyrażenie emocji oraz szczegółów zawartych w legendach. Dzięki aktywnemu uczestnictwu w takich zajęciach uczniowie nie tylko przyswajali nowe słowa, ale także rozwijali umiejętności komunikacyjne, niezbędne w nauce języka obcego (Hrycak-Krzyżanowska, 2020, s. 108).

Kolejnym istotnym elementem programu była gra „Story Cubes”, polegająca na rzucaniu kostkami z ilustracjami i tworzeniu na ich podstawie opowieści. Gra ta rozwijała umiejętności narracyjne uczniów oraz wspierała ich kreatywność poprzez angażowanie wyobraźni. W ramach ćwiczeń uczniowie pracowali w grupach, co sprzyjało współpracy oraz rozwijaniu umiejętności argumentacji i dyskusji. Uczniowie, którzy czuli się pewniej w opowiadaniu historii, stopniowo doskonalili swoje umiejętności językowe, poprawiając płynność oraz zdolność do budowania struktury opowieści. Gra miała również dodatkową wartość w kontekście wielokulturowym, ponieważ uczniowie z różnych środowisk mogli wspólnie tworzyć interesujące dla nich historie, wykorzystując elementy swojej kultury i doświadczeń (Hrycak-Krzyżanowska, 2020, s. 108-109).

W programie kluczowym narzędziem wspierającym naukę języka były karty edukacyjne. Pierwszy zestaw kart przedstawiał osiem scen, które uczniowie musieli uporządkować w logiczną całość, tworząc z nich historię. W ramach tego ćwiczenia rozwijali umiejętności związane z narracją oraz poprawnym układaniem faktów w opowiadaniu. Drugi zestaw kart, o bardziej abstrakcyjnym charakterze, wymagał od uczniów kreatywnego myślenia i łączenia niezwiązanych ilustracji poprzez skojarzenia. Takie ćwiczenia rozwijały nie tylko wyobraźnię uczniów, ale także ich umiejętności komunikacyjne oraz zdolność rozwiązywania problemów. Karty te były wykorzystywane w pracy indywidualnej, w parach oraz w mniejszych grupach, co sprzyjało wymianie pomysłów i rozwijaniu współpracy między uczniami (Hrycak-Krzyżanowska, 2020, s. 110-111).

Pomimo pozytywnych rezultatów programu, autorka dostrzegła również pewne wyzwania, które pojawiły się w trakcie realizacji projektu. Jednym z głównych problemów była różnorodność językowa w grupach uczniów, w tym migrantów i uchodźców, co czasami utrudniało komunikację i sprawiało, że niektóre zadania były zbyt trudne do wykonania. W związku z tym konieczne było dostosowanie materiałów dydaktycznych do poziomu językowego uczestników oraz wprowadzenie dodatkowych działań wspierających, takich jak tłumaczenie słów czy wykorzystanie ilustracji.

Mimo to program okazał się efektywnym narzędziem, które zwiększyło zaangażowanie uczniów oraz ich umiejętności językowe, umożliwiając im pełniejsze wyrażanie siebie i nawiązywanie relacji z innymi (Hrycak-Krzyżanowska, 2020, s. 114).

Wnioski z przeprowadzonego eksperymentu wskazują, że storytelling oraz storytelling cyfrowy mogą stanowić niezwykle efektywne narzędzia w pracy z uczniami, w tym z migrantami i uchodźcami. Programy oparte na storytellingu sprzyjają lepszemu przyswajaniu materiału, rozwijają umiejętności językowe, wspierają kreatywność oraz angażują emocjonalnie uczniów. W kontekście edukacji wielokulturowej takie podejście ułatwia integrację uczniów z różnych środowisk, umożliwiając im lepsze zrozumienie siebie nawzajem oraz łatwiejsze przyswajanie nowych języków.

Studium przypadku nr 2

Badanie przeprowadzone w roku szkolnym 2020/2021 w dwóch brytyjskich placówkach edukacyjnych – Szkole Polskiej przy Ambasadzie RP w Londynie oraz Wellington College – stanowi przykład efektywnego wdrożenia technologii cyfrowych w nauczaniu pisania narracji. Program był skierowany do uczniów polskiego pochodzenia, dla których głównym językiem nauczania był angielski, a językiem ojczystym – polski. W badaniu uczestniczyło 17 uczniów ze Szkoły Polskiej oraz 5 uczniów z Wellington College, co łącznie dało 22 uczestników w wieku 16–17 lat (Hrycak-Krzyżanowska, 2023, s. 62).

Głównym celem projektu było zbadanie, czy technologie cyfrowe, takie jak aplikacje Web 2.0 oraz cyfrowe opowiadanie historii, mogą poprawić umiejętności pisania narracji w języku polskim, zwiększyć motywację uczniów do nauki oraz wspierać ich zrozumienie struktury narracji. Na wstępnym etapie badań stwierdzono, że chociaż większość uczniów deklaruowała znajomość terminu „narracja”, ich zrozumienie było powierzchowne, co wskazywało na konieczność nowego podejścia dydaktycznego.

W ramach interwencji uczniowie korzystali z aplikacji Storybird, Blendspace oraz MIRO, które umożliwiły im tworzenie własnych cyfrowych narracji. Proces edukacyjny obejmował kilka etapów: od planowania narracji, przez wybór postaci, miejsca i atmosfery opowieści, aż po tworzenie finalnych tekstów. Uczniowie otrzymali wsparcie w budowaniu logicznej struktury opowieści, stosowaniu poprawnych środków językowych oraz rozwijaniu kreatywności poprzez interaktywne ćwiczenia. Kluczowym elementem metodyki było wykorzystanie kart narracyjnych, które ułatwiały organizację tekstu i pobudzały wyobraźnię uczniów (Hrycak-Krzyżanowska, 2023, s. 64).

Wyniki badania ujawniły, że wykorzystanie narzędzi cyfrowych znacząco podniosło zaangażowanie uczniów w proces edukacji.

Dzięki możliwości tworzenia własnych narracji w interaktywnym środowisku wzrosła motywacja oraz poziom kompetencji językowych. Studenci wykazali się lepszym zrozumieniem koncepcji narracji i jej struktury, co potwierdziły ich wypowiedzi w ankietach oraz analiza jakościowa stworzonych dzieł. Ponadto, sam proces cyfrowego opowiadania historii pomógł przełamać barierę związaną z pisaniem w języku polskim – studenci ocenili to zadanie jako mniej stresujące niż tradycyjne formy nauki.

Ciekawym aspektem badania było również zastosowanie elementów współpracy – uczniowie mieli możliwość dzielenia się swoimi historiami, udzielania sobie nawzajem informacji zwrotnych oraz czerpania inspiracji od rówieśników z różnych środowisk. Takie podejście sprzyjało integracji i wymianie doświadczeń między uczniami o zróżnicowanym poziomie znajomości języka (Hrycak-Krzyżanowska, 2023, s. 63-65).

Najważniejszym rezultatem projektu była znacząca poprawa umiejętności pisania narracji. Po zakończeniu kursu studenci zauważyli, że tworzenie narracji stało się dla nich łatwiejsze i bardziej intuicyjne. W pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznaczało „za trudne”, a 5 „bardzo łatwe”, średnia ocena komfortu pisania wzrosła po uczestnictwie w programie. Ponadto wszyscy uczestnicy uzyskali wysokie wyniki na egzaminie GCSE z języka polskiego, co potwierdza skuteczność metody (Hrycak-Krzyżanowska, 2023, s. 66).

Podsumowując, implementacja technologii cyfrowych w nauczaniu języków ojczystych wywarła pozytywny wpływ na proces edukacyjny uczniów polskiego pochodzenia w Wielkiej Brytanii. Nowoczesne metody dydaktyczne nie tylko zwiększyły ich motywację i zaangażowanie, ale również przyczyniły się do rozwoju kluczowych umiejętności językowych oraz kreatywnych. Projekt ten może stanowić inspirację do wprowadzania podobnych inicjatyw w edukacji migrantów i uchodźców, wspierając ich w skuteczniejszej integracji językowej i kulturowej.

Wyniki oraz analiza

Ze względu na innowacyjny charakter projektu oraz niedobór powszechnie dostępnych danych dotyczących zastosowania storytellingu w edukacji zawodowej migrantów i uchodźców, warto przyrzeć się przykładom wykorzystania tej metody w pracy z dziećmi i młodzieżą. Mimo że kontekst edukacji dorosłych różni się od kontekstu edukacji młodzieży, wiele mechanizmów uczenia się poprzez narrację pozostaje uniwersalnych. Dlatego doświadczenia z różnych sektorów edukacji mogą stanowić cenną inspirację oraz punkt odniesienia dla dalszych badań i wdrażania metod narracyjnych w edukacji zawodowej migrantów.

Opowiadanie i cyfrowe narracje okazują się skutecznymi narzędziami w edukacji migrantów i uchodźców, zwłaszcza w kontekście nauki języka obcego oraz rozwijania kompetencji komunikacyjnych. Badania przeprowadzone przez Dorotę Hrycak-Krzyżanowską wykazały, że metody nauczania oparte na narracji zwiększają zaangażowanie uczniów oraz poprawiają ich zdolność do zapamiętywania materiału. Eksperyment przeprowadzony wśród uczniów migrantów ujawnił, że słuchanie opowieści i ich aktywne odtwarzanie sprzyja głębszemu przyswajaniu nowego słownictwa i struktur językowych. Grupa uczestnicząca w zajęciach z narracji osiągnęła lepsze wyniki w testach językowych niż uczniowie, którzy czytali wyłącznie te same teksty.

Ważnym elementem zastosowanych metod była gra „Story Cubes”, która umożliwiła uczniom rozwijanie umiejętności narracyjnych oraz kreatywności poprzez konstruowanie własnych opowieści na podstawie losowo wybranych obrazków. Współpraca w grupach sprzyjała integracji społecznej uczestników oraz ułatwiała przełamywanie barier językowych i kulturowych. Podobne korzyści przyniosło wykorzystanie kart narracyjnych, które angażowały uczniów w samodzielne tworzenie historii, rozwijając w ten sposób ich logiczne myślenie oraz umiejętności komunikacyjne.

Drugie badanie, przeprowadzone w Wielkiej Brytanii wśród uczniów polskiego pochodzenia uczących się języka ojczystego, potwierdziło skuteczność metod storytellingu w edukacji migrantów. Uczniowie korzystający z narzędzi cyfrowych, takich jak Storybird czy Blendspace, wykazali większą motywację do nauki oraz osiągnęli lepsze wyniki w tworzeniu narracji. Dzięki interaktywnym formom pracy przełamali barierę stresu związanego z pisanem po polsku, a ich kompetencje językowe uległy znaczącej poprawie. Co więcej, proces wspólnego tworzenia historii sprzyjał integracji i wymianie doświadczeń, co było kluczowe w kontekście wielokulturowym.

Podsumowując, zastosowanie metod storytellingu w edukacji migrantów i uchodźców znacząco ułatwia naukę języka, zwiększa motywację do nauki oraz wspiera integrację społeczną. Narracyjne podejście do nauczania nie tylko poprawia wyniki w nauce, ale także umożliwia uczniom lepsze wyrażanie siebie i budowanie relacji w nowym środowisku. W obliczu wyzwań, z jakimi borykają się migranci w szkolnictwie zawodowym, storytelling stanowi skuteczne narzędzie wspierające rozwój umiejętności oraz adaptację do nowych warunków życia i pracy.

Zalecenia

W kontekście współczesnej edukacji, szczególnie w instytucjach kształcenia zawodowego, storytelling (metoda opowiadania historii) staje się coraz bardziej istotnym narzędziem. Jest to technika, która umożliwia efektywny przekaz wiedzy oraz rozwój umiejętności społecznych uczniów. Mimo niedoboru wystarczających danych empirycznych w Polsce, można zauważyć, że storytelling ma potencjał, aby w kreatywny i angażujący sposób wpływać na proces nauczania. Niniejszy raport przedstawia rekomendacje, które mogą wspierać szkoły zawodowe w integracji tej metody w programach nauczania.

Pierwszym krokiem w zastosowaniu storytellingu w edukacji zawodowej jest odpowiednia modyfikacja programu nauczania. Edukacja wczesnoszkolna, podobnie jak zawodowa, powinna obejmować takie kategorie jak prawa człowieka, sprawiedliwość społeczna oraz różnorodność kulturowa. Storytelling doskonale wpisuje się w ten kontekst, ponieważ opowiadane historie mogą poruszać tematy międzykulturowe, co umożliwia uczniom lepsze zrozumienie siebie, swoich emocji oraz wartości innych. Włączenie narracji z życia nauczycieli, uczniów, a nawet fikcyjnych postaci, które doświadczyły wyzwań społecznych i kulturowych w edukacji, pozwala stworzyć przestrzeń do dialogu i refleksji nad różnorodnością społeczną.

Byłoby korzystne, aby nauczyciele w szkołach zawodowych wykorzystywali storytelling nie tylko do przekazywania wiedzy teoretycznej, ale także do rozwijania umiejętności praktycznych. Przykładem mogą być opowieści zawodowe, które ilustrują konkretne wyzwania i sukcesy w różnych branżach. Dzięki storytellingowi uczniowie mogą lepiej zrozumieć, jak teoria odnosi się do praktyki, a także jak radzić sobie z trudnymi sytuacjami, które mogą wystąpić w ich przyszłej karierze. Storytelling, ze względu na swoją moc oddziaływania emocjonalnego, sprzyja również zapamiętywaniu informacji, co jest kluczowe w procesie kształcenia zawodowego.

Kolejnym aspektem jest rozwój zawodowy nauczycieli, którzy powinni zostać odpowiednio przeszkoleni w zakresie wykorzystania storytellingu w edukacji. Skuteczne opowiadanie historii wymaga właściwej struktury i wiarygodności, a także umiejętności budowania emocjonalnego zaangażowania u odbiorców. Dobrze skonstruowana historia powinna mieć klarowną strukturę, elementy zaskoczenia oraz angażujący konflikt. Nauczyciele, którzy pragną stosować tę metodę, powinni przejść odpowiednie szkolenie, aby nauczyć się przygotowywać i opowiadać historie, które zaangażują uczniów i rozwiną ich umiejętności.

Opowiadanie historii może być skuteczną metodą angażowania lokalnych społeczności w proces edukacyjny. Wspólne narracje tworzone przez nauczycieli, uczniów oraz ich rodziny mogą przyczynić się do budowania poczucia wspólnoty i zrozumienia między osobami z różnych środowisk. Warto, aby placówki edukacyjne organizowały wydarzenia, podczas których uczestnicy mogą dzielić się swoimi opowieściami, co umożliwi lepsze zrozumienie lokalnych tradycji i wartości. Takie inicjatywy mogą również prowadzić do wzrostu zainteresowania edukacją oraz zwiększenia motywacji uczniów do nauki.

Wprowadzenie storytellingu do edukacji zawodowej wymaga starannego podejścia, które uwzględnia specyfikę kształcenia zawodowego, potrzeby uczniów oraz rozwój zawodowy nauczycieli. Skuteczne wdrożenie tej metody może przyczynić się do bardziej angażującego i efektywnego procesu nauczania, w którym uczniowie nie tylko zdobywają wiedzę, ale także rozwijają empatię oraz umiejętności interpersonalne i społeczne.

Rekomendacje dotyczące drugiego etapu projektu

Rozwój metodologii w drugim etapie projektu koncentruje się na opracowaniu kompleksowych narzędzi dydaktycznych, które umożliwią efektywne wykorzystanie storytellingu w edukacji zawodowej. Kluczowym elementem tego etapu jest stworzenie dokumentu metodologicznego, który będzie zawierał szczegółowe opisy metody STM, studia przypadków oraz przykłady jej zastosowania w pracy z migrantami i uchodźcami. Istotnym aspektem tego procesu jest dbałość o transparentność i rzetelność źródeł – każda informacja musi być odpowiednio udokumentowana i odnosić się do zweryfikowanych badań oraz praktyk edukacyjnych.

Jednak zapewnienie kadrze dydaktycznej odpowiednich narzędzi i umiejętności do efektywnego wykorzystywania storytellingu pozostaje istotnym wyzwaniem. W związku z tym metodologia projektu obejmuje szkolenia oraz opracowanie wytycznych strukturalnych do tworzenia angażujących narracji. Badania wskazują, że skuteczne historie powinny charakteryzować się wyraźną strukturą, angażować emocjonalnie oraz skłaniać do refleksji i dialogu. Włączenie lokalnej społeczności w ten proces może dodatkowo zwiększyć efektywność storytellingu, budując poczucie wspólnoty i motywując uczniów do aktywnego uczestnictwa w edukacji.

Dzięki zastosowaniu tej metodologii placówki kształcenia zawodowego mogą nie tylko wzbogacić swoje programy nauczania, ale również stworzyć bardziej angażujące i inkluzywne środowisko edukacyjne.

Wnioski

Storytelling to efektywne narzędzie wspierające kształcenie zawodowe migrantów i uchodźców. Umożliwia nie tylko rozwijanie kompetencji językowych i zawodowych, ale także wspiera proces integracji społecznej oraz budowanie poczucia tożsamości i przynależności. Dzięki narracji wiedza praktyczna może być przekazywana w angażujący i przystępny sposób, co ułatwia jej przyswajanie i zwiększa motywację do nauki.

Wykorzystanie storytellingu w edukacji obejmuje różnorodne formy – od tradycyjnych opowieści, biografii i osobistych świadectw, po nowoczesne metody cyfrowe, takie jak podcasty, filmy czy narracje interaktywne. Historie ilustrujące sukcesy zawodowe migrantów i uchodźców mogą inspirować uczestników kursu, umożliwiając im identyfikację z bohaterami narracji oraz motywując do podejmowania własnych działań na rynku pracy. Dzięki storytellingowi proces uczenia się staje się bardziej angażujący i dostosowany do rzeczywistych potrzeb odbiorców.

Badania potwierdzają, że narracyjne podejście w kształceniu zawodowym sprzyja efektywniejszemu przyswajaniu wiedzy oraz rozwijaniu umiejętności miękkich, takich jak pewność siebie, umiejętności komunikacyjne i zdolność adaptacji do nowych warunków. Jest to szczególnie istotne dla migrantów i uchodźców, którzy często muszą odnaleźć się w nowym, nieznanym środowisku zawodowym. Storytelling wspiera także tworzenie inkluzywnego i empatycznego środowiska edukacyjnego, uwzględniającego unikalne doświadczenia oraz potrzeby osób z różnych kultur.

Podsumowując, zastosowanie metod storytellingu w edukacji zawodowej migrantów i uchodźców przynosi liczne korzyści – od ułatwienia nauki języka i zdobywania wiedzy zawodowej, po wzmacnianie motywacji oraz poczucia własnej wartości. Dzięki historiom, zarówno tradycyjnym, jak i nowoczesnym, proces edukacyjny staje się bardziej przystępny, angażujący i dostosowany do wyzwań, przed którymi stają osoby zmieniające swoje życie zawodowe w nowym kraju.

Rozdział 2 – Krajowa analiza danych zastanych we Włoszech

Streszczenie

Głównym celem niniejszego raportu jest zbadanie roli metody narracyjnej (STM) w kształceniu i szkoleniu zawodowym (VET) migrantów oraz uchodźców w Polsce i Włoszech. Raport ma na celu analizę, w jaki sposób STM może poprawić wyniki w nauce, rozwijać umiejętności językowe oraz wspierać autonomię zagranicznych uczniów. Dodatkowo, przeanalizowano wpływ trudności, z jakimi borykają się migranci i uchodźcy na ścieżkach kształcenia, takich jak bariery językowe oraz brak uznawania wcześniej zdobytych kwalifikacji. Analizując wyniki eksperymentu STM, raport ocenia rzeczywisty wpływ tego podejścia na studentów i trenerów. Kolejnym celem jest przedstawienie praktycznych sugestii dla decydentów, instytucji edukacyjnych oraz praktyków dotyczących integracji technik narracyjnych w celu poprawy dostępu, uczestnictwa oraz ogólnych wyników kursów kształcenia zawodowego.

Storytelling to skuteczna metoda wspierania kształcenia zawodowego migrantów i uchodźców. Promuje rozwój umiejętności językowych i zawodowych, ułatwia proces integracji społecznej oraz przyczynia się do budowania tożsamości osobistej i poczucia przynależności. Zastosowanie podejścia narracyjnego umożliwia przekazywanie wiedzy praktycznej w angażujący i zrozumiały sposób, w przeciwieństwie do nauczania czysto teoretycznego. Metoda ta ułatwia zrozumienie i stymuluje motywację do nauki. Techniki narracyjne mogą przybierać różne formy – od tradycyjnych baśni, biografii i osobistych opowieści po nowoczesne narzędzia cyfrowe, takie jak podcasty, filmy czy interaktywne opowiadanie historii. Doświadczenia migrantów i uchodźców, którzy pokonali konkretne przeszkody, pomagają uczniom identyfikować się z bohaterami opowieści, zachęcając ich do osiągania celów, takich jak wejście na rynek pracy. Zebrane dane potwierdzają, że metody narracyjne sprzyjają efektywniejszemu uczeniu się oraz rozwojowi umiejętności przekrojowych, takich jak poczucie własnej wartości, umiejętności komunikacyjne i zdolność adaptacji. Cechy te są szczególnie istotne dla osób stawiających czoła nowemu środowisku pracy.

Ponadto storytelling wspiera tworzenie przyjaznego i empatycznego środowiska edukacyjnego, co jest kluczowe dla sukcesu ścieżek edukacyjnych migrantów i uchodźców.

Aby skutecznie zintegrować storytelling z kształceniem zawodowym, programy szkoleniowe powinny poruszać kwestie związane z prawami człowieka, równością społeczną oraz różnorodnością kulturową. Historie stanowią efektywny sposób na promowanie zrozumienia różnych perspektyw, emocji i systemów wartości. Narracje oparte na autentycznych doświadczeniach nauczycieli, uczniów lub fikcyjnych postaci, które pokonały istotne trudności, mogą stymulować konstruktywny dialog na temat różnorodności społecznej oraz sprzyjać większej świadomości warunków, w jakich żyją migranci i uchodźcy.

Techniki narracyjne wykorzystywane w instytucjach edukacyjnych nie powinny ograniczać się jedynie do przekazywania pojęć teoretycznych, lecz także sprzyjać nabywaniu umiejętności praktycznych. Historie zawodowe, ilustrujące wyzwania i sukcesy w różnych dziedzinach pracy, mogą pomóc uczniom zrozumieć związek między teorią a praktyką. Takie podejście wzmacnia zdolność radzenia sobie ze złożonymi sytuacjami zawodowymi oraz ułatwia zapamiętywanie kluczowych pojęć poprzez treści o istotnym znaczeniu emocjonalnym.

Aby zapewnić właściwą realizację narracji, kluczowe jest odpowiednie przygotowanie kadry nauczycielskiej w zakresie tworzenia i prezentowania efektywnych opowieści, które angażują uczniów oraz stymulują ich aktywne uczestnictwo.

Wreszcie, opowiadanie historii może stać się cennym narzędziem angażowania lokalnych społeczności w proces edukacyjny. Szkoły powinny organizować wydarzenia, podczas których nauczyciele, uczniowie i rodziny dzielą się swoimi opowieściami, wzmacniając więzi społeczne i zwiększając motywację do nauki. Inicjatywy te sprzyjają budowaniu spójnej społeczności poprzez wymianę międzykulturową, empatię oraz wzajemne zrozumienie, a także promują uczenie się przez całe życie.

Wstęp

Integracja migrantów i uchodźców w systemach kształcenia oraz szkolenia zawodowego stanowi istotne wyzwanie, ale także szansę w Europie. W obliczu rosnących przepływów migracyjnych, spowodowanych takimi czynnikami jak wojny, trudności gospodarcze oraz zmiany klimatyczne, wiele krajów ma za zadanie zapewnienie edukacji wspierającej integrację różnorodnych grup społecznych, szczególnie w kontekście kształcenia zawodowego. Niniejszy raport koncentruje się na roli storytellingu jako metody pedagogicznej w kształceniu zawodowym migrantów i uchodźców w dwóch krajach europejskich: Polsce i Włoszech. Edukacja oraz szkolenie zawodowe odgrywają kluczową rolę w integracji migrantów i uchodźców z sferą społeczną i ekonomiczną krajów przyjmujących. Ponieważ grupy te napotykają poważne trudności w dostępie do edukacji i zatrudnienia, programy zawodowe stanowią niezbędne narzędzia rozwoju umiejętności, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz promowania włączenia społecznego. Niemniej jednak migranci i uchodźcy często stają w obliczu istotnych barier, takich jak trudności językowe, różnice kulturowe oraz brak uznania posiadanych kwalifikacji. Czynniki te mogą uniemożliwić im osiągnięcie sukcesu w kształceniu zawodowym i utrudnić pełną integrację ze światem pracy.

Innowacyjnym podejściem, które wykazuje obiecujące rezultaty w przełamywaniu tych barier, jest metoda opowiadania historii (Storytelling). Stanowi ona potężne narzędzie pedagogiczne, które nie tylko rozwija umiejętności komunikacyjne, ale także redukuje różnice kulturowe, umożliwiając uczniom dzielenie się osobistymi doświadczeniami, odkrywanie różnych perspektyw oraz rozwijanie poczucia przynależności. Poprzez opowiadanie historii migranci i uchodźcy mogą wyrażać swoją tożsamość i doświadczenia, co sprzyja większemu zaangażowaniu w proces uczenia się. Dla migrantów i uchodźców metoda ta ma szczególne znaczenie, ponieważ pomaga przełamać bariery językowe, promuje empatię oraz tworzy bezpieczną przestrzeń do dzielenia się osobistymi przeżyciami. Jest to sposób na połączenie nauki z ekspresją kulturową i emocjonalną, upraszczając zarówno rozwój poznawczy, jak i emocjonalny.

Celem niniejszego badania jest analiza zastosowania metody narracyjnej w programach kształcenia zawodowego dla migrantów i uchodźców we Włoszech. Skupiając się na integracji technik narracyjnych, raport zbada, w jaki sposób ta metoda przyczynia się do poprawy wyników edukacyjnych oraz poziomu językowego uczniów, a także do promowania poczucia sprawczości wśród uczniów-migrantów. Dodatkowo raport przedstawi analizę kontekstu krajowego, zwracając uwagę na szczególne wyzwania, z jakimi borykają się migranci i uchodźcy w systemie kształcenia zawodowego, oraz potencjalne korzyści płynące z zastosowania metody narracyjnej jako inkluzywnej strategii nauczania.

Raport analizuje również istotne studia przypadków, w których metoda narracyjna została skutecznie wdrożona, oceniając wyniki oraz wpływ na uczniów i nauczycieli. W ten sposób zapewnia kompleksowy przegląd aktualnego stanu edukacji i szkolenia zawodowego dla migrantów oraz uchodźców, a także proponuje decydentom, instytucjom edukacyjnym i praktykom sugestie dotyczące wykorzystania technik narracyjnych w celu poprawy dostępu, zaangażowania i sukcesu w programach szkolenia zawodowego.

Badania te mają na celu udowodnienie, że metody narracyjne mogą pełnić rolę narzędzi transformacyjnych w kształceniu zawodowym, wspierając migrantów i uchodźców nie tylko w pokonywaniu wyzwań edukacyjnych, ale także w adaptacji do nowego środowiska.

Metodologia

Metodologia zastosowana w niniejszym badaniu opiera się na badaniach teoretycznych, co wiąże się z wykorzystaniem wtórnych źródeł danych. Źródła te okazały się przydatne w eksploracji zastosowania metod narracyjnych w kształceniu i szkoleniu zawodowym skierowanym do migrantów i uchodźców, zarówno w Polsce, jak i we Włoszech.

Niniejsze badania koncentrują się na przeszkodach, które napotykają migranci i uchodźcy w dostępie do edukacji zawodowej, oraz oceniają użyteczność metody narracyjnej (STM) w dydaktyce i pedagogice, traktując ją jako narzędzie do przezwyciężania tych trudności. Przeanalizowano dane statystyczne, raporty krajowe, studia przypadków oraz metody pedagogiczno-edukacyjne. Ta analiza umożliwiła obserwację aktualnej sytuacji w obu krajach oraz oszacowanie potencjału metody narracyjnej w usprawnianiu procesów nauczania i uczenia się, szczególnie w kontekście uchodźców i migrantów. W tej sekcji nie zamieszczono szczegółowego wykazu źródeł, który zostanie przedstawiony w końcowej części raportu. Opisano ogólne podejście badawcze, wskazując rodzaje analizowanych materiałów oraz metody przetwarzania danych.

Dane dotyczące migrantów i uchodźców

Dane demograficzne dotyczące migrantów oraz uchodźców

W ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat populacja zagraniczna miała kluczowe znaczenie w przekształceniach demograficznych i społecznych we Włoszech.

Fundacja ISMU ETS szacuje, że 1 stycznia 2024 r. liczba obcokrajowców przebywających we Włoszech wyniosła 5 mln 755 tys., co stanowi niewielki spadek (o 20 tys. mniej, -0,3%) w porównaniu z tym samym dniem w 2023 r. Liczba mieszkańców wzrosła: o 5 mln 254 tys. jednostek w porównaniu z 5 mln 141 tys. w 2022 r., podczas gdy od 2019 r. obserwuje się spadek liczby nielegalnych imigrantów: ISMU szacuje, że ich liczba wynosi 321 tys. (5,6% całkowitej liczby).

W 2023 roku liczba „stałych bywalców” pozostaje praktycznie na tym samym poziomie, wzrastając ze 176 000 do 180 000 jednostek (+4000). W roku poprzednim ich liczba znacznie spadła, z 293 000 do 176 000 (-117 000).

W 2023 roku odnotowano znaczący spadek liczby zezwoleń na pracę przy wjazdach do Włoch, wynoszący -42,2% w porównaniu z rokiem 2022. Zwiększa się liczba wniosków składanych z powodów rodzinnych, azylowych oraz w ramach ochrony międzynarodowej, a także z powodów naukowych. 2,139 miliona obywateli krajów spoza UE posiada zezwolenie na pobyt długoterminowy.

Przechodząc do lądowań, w 2024 roku odnotowano nieco ponad 66 tysięcy (-57,9% w porównaniu z 2023 rokiem). Spada również liczba przyjazdów drogą lądową: w pierwszych sześciu miesiącach 2024 roku wyniosła 3400, w porównaniu do 5600 w 2023 roku. Z kolei liczba wniosków o azyl wzrasta: w pierwszych dziewięciu miesiącach 2024 roku wyniosła 116 tysięcy (+27,1%).

Od 2019 roku obserwuje się spadek liczby nielegalnych imigrantów. W szczególności, według szacunków ISMU, na dzień 1 stycznia 2024 r. liczba ta wynosi 321 tys., co oznacza spadek o 137 tys. w porównaniu do roku poprzedniego (458 tys.). Nielegalni imigranci stanowią 5,6% ogółu uczestników (w 2022 r. 7,9%) (Raport ISMU, 2024).

Chociaż w pierwszej połowie 2024 roku presja migracyjna na szlakach śródziemnomorskich i bałkańskich zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim, napływ uchodźców i migrantów utrzymywał się przez cały rok, co sprawiło, że stała pomoc humanitarna stała się niezbędną.

Od początku 2025 roku do Włoch przybyło 11 759 osób, z czego 1728 to osoby poniżej 18. roku życia. Na dzień 31 marca 2025 roku we włoskim systemie przyjmowania przebywało co najmniej 136 803 uchodźców i migrantów, w tym 16 922 nieletnich cudzoziemców bez opieki, według stanu na 28 lutego. W 2024 roku liczba osób przybyłych do Włoch stanowiła 33% spośród 199 400 osób zarejestrowanych na szlakach migracyjnych Morza Śródziemnego, a w 2023 roku wynosiła około 58% spośród ponad 270 700 osób przybyłych do Europy.

W odniesieniu do krajów pochodzenia, według danych IOM-UNHCR, osoby przybywające szlakiem tunezyjskim pochodziły głównie z Afryki Subsaharyjskiej, w tym z Gwinei (18,4%), Wybrzeża Kości Słoniowej (16,0%), Burkina Faso (8,5%) oraz Mali (5,8%), a także z samej Tunezji (17,9%). Z Libii natomiast przybywały głównie osoby z Azji i Bliskiego Wschodu, w szczególności z Bangladeszu (23,7%), Pakistanu (14,5%) i Syrii (17,4%), a także z Egiptu (21,3%).

Przybycie ukraińskich uchodźców do Włoch po rosyjskiej inwazji w 2022 roku miało ogromne znaczenie.

Unia Europejska boryka się z znacznym napływem osób uciekających przed wojną, zwłaszcza w regionach centralnych i wschodnich. Pod koniec października 2024 roku około 4,2 miliona osób uciekających z Ukrainy korzystało z tymczasowej ochrony w UE.

Prawie 27% z nich mieszka w Niemczech (1 129 335 osób), 23,3% w Polsce (979 835). We Włoszech status ten posiada 166 785 osób (UNHCR, 2025).

Wyzwania, przed którymi stoją migranci i uchodźcy w kontekście kształcenia zawodowego

Głównymi przeszkodami w edukacji zawodowej są przede wszystkim bariery językowe. Do innych przeszkód zalicza się: brak funduszy na edukację integracyjną w szkołach, niewystarczająca infrastruktura, niedostateczne przeszkolenie nauczycieli do pracy z nieletnimi uchodźcami i migrantami, bariery językowe, brak wsparcia psychospołecznego oraz zajęć resocjalizacyjnych. Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR), Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) oraz UNICEF apelują do państw europejskich o podjęcie większych wysiłków w celu zapewnienia wszystkim nieletnim migrantom, uchodźcom i osobom ubiegającym się o azyl dostępu do wysokiej jakości edukacji oraz gwarancji kontynuacji ścieżki akademickiej.

W Włoszech problem porzucania nauki nadal występuje. Od pierwszych danych z lat 2005/06 stopniowo się zmniejszał, jednak ogólnie rzecz biorąc, pozostaje na wysokim poziomie, zwłaszcza w szkołach średnich, gdzie niemal połowa uczniów z imigranckim pochodzeniem ma rok lub więcej opóźnienia (48,0%). Istnieją również obawy dotyczące dystansu do systemu edukacji, szkoleń i rynku pracy oraz przedwczesnego kończenia nauki. W 2022 roku młodzi ludzie urodzeni za granicą (ELET), czyli ci, którzy zakończyli naukę w pierwszej szkole średniej, stanowili 28,7% obcokrajowców w wieku 18–24 lat, co jest trzykrotnie wyższym wskaźnikiem niż wśród rodzimych mieszkańców, gdzie spadło do 9,7%. Młodzież w grupie NEET (Not in Education, Employment or Training), czyli nieucząca się ani niepracująca, w wieku od 15 do 29 lat, stanowi 29% ogółu, co jest około dwukrotnie wyższym wynikiem niż w przypadku Włochów (17,9%).

Różnice w dostępie do edukacji między niepełnoletnimi cudzoziemcami a Włochami są szczególnie wyraźne w przypadku nieletnich cudzoziemców bez opieki (MSNA). Badania Fundacji ISMU ETS wskazują, że w próbie około 3400 MSNA przebadanych na terytorium Włoch w latach 2020-2022, jedynie co piąty nieletni miał dostęp do włoskiego systemu edukacji (21%), a zaledwie 18% jest zapisanych na kursy pierwszego stopnia (odpowiadające szkolnictwu średniemu pierwszego stopnia) oraz drugiego stopnia (szkolnictwo średnie drugiego stopnia) w ośrodku CPIA. Większość (55%) uczęszcza na kurs języka włoskiego w ośrodku recepcyjnym, w którym przebywają, lub w ośrodku CPIA, a 6% nie uczestniczy w żadnym programie nauczania (UNICEF, 2022).

W ciągu ostatnich dwudziestu lat uczniowie pochodzenia imigranckiego stanowili stabilną grupę w szkołach technicznych, z wzrostem o 4,4% od roku 2002/03 do 2022/23. W tym samym czasie udział w szkołach zawodowych spadł o 15,9%, natomiast obecność w szkołach średnich wzrosła o 11,5%. W roku akademickim 2022/23, 33,4% uczniów spoza Włoch uczęszczało do szkół średnich, techników (39,9%) oraz szkół zawodowych (26,7%).

Bariery, z jakimi zmagają się migranci i uchodźcy w szkolnictwie zawodowym, są liczne i złożone. Kluczowe jest, aby systemy edukacji zawodowej potrafiły sprostać tym wyzwaniom i stworzyć inkluzywne oraz przyjazne środowisko edukacyjne dla wszystkich uczniów (ISMU ETS, 2024).

Spółeczny oraz ekonomiczny wpływ migrantów i uchodźców

Kształcenie zawodowe stanowi istotne narzędzie wspierające integrację społeczną i ekonomiczną migrantów oraz uchodźców we Włoszech.

Chociaż to rządy krajowe są głównie odpowiedzialne za tworzenie i wdrażanie polityki społecznej, Unia Europejska odgrywa istotną rolę w wspieraniu państw członkowskich poprzez zapewnianie finansowania, opracowywanie wytycznych oraz rozwijanie partnerstw.

W listopadzie 2020 roku Komisja przyjęła plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027, który promuje włączenie społeczne poprzez kompleksowe podejście, angażujące między innymi społeczności migrantów i lokalne, pracodawców, społeczeństwo obywatelskie oraz wszystkie szczeble administracji publicznej. Plan działania podkreśla znaczenie zapewnienia ukierunkowanego wsparcia na wszystkich etapach integracji.

Główne działania obejmują następujące elementy:

- Edukacja i szkolenia włączające, obejmujące okres od wczesnego dzieciństwa do szkolnictwa wyższego, z szczególnym naciskiem na przyspieszone uznawanie kwalifikacji oraz naukę języków obcych, wspierane przez fundusze UE.
- Sieć SIRIUS na rzecz edukacji migrantów to inicjatywa wspierająca edukację dzieci i młodzieży z środowisk migracyjnych poprzez strategiczne działania na poziomie krajowym i międzynarodowym. Zrzesza ona badaczy, decydentów oraz praktyków zajmujących się edukacją migrantów.

Aby wspierać integrację migrantów i uchodźców, Komisja ułatwia wymianę dobrych praktyk między państwami członkowskimi poprzez działania oparte na wzajemnym uczeniu się w ramach grup roboczych Europejskiego Obszaru Edukacji.

Ponadto Komisja Europejska udostępniła internetowe wsparcie językowe dla ponad 100 000 nowo przybyłych uchodźców i migrantów. Inicjatywa ma na celu wspieranie integracji ze społeczeństwem przyjmującym poprzez umożliwienie nauki lokalnego języka.

Projekt Whole-COMM to inicjatywa wspierana przez Unię Europejską, mająca na celu opracowanie metod poprawy integracji migrantów i uchodźców w małych oraz średnich społecznościach lokalnych.

W projekcie we Włoszech koordynowanym przez Collegio Carlo Alberto uczestniczyło sześć gmin z Piemont i Sycylii. Inicjatywa promuje podejście „całej społeczności”, które podkreśla znaczenie lokalnych podmiotów, instytucji publicznych, stowarzyszeń oraz szkół w tworzeniu ścieżek integracji (Whole-COMM, 2021).

W sytuacjach kryzysowych Unia Europejska oraz odpowiednie instytucje podejmują natychmiastowe działania, oferując wsparcie oraz mobilizując zasoby i strategie, które umożliwiają skuteczne stawienie czoła wyzwaniu.

W odpowiedzi na napływ ukraińskich uchodźców zrealizowano szereg interwencji i działań. Wsparcie dla tych uchodźców było finansowane z różnych źródeł krajowych i/lub międzynarodowych, w tym z budżetu UE. Liczne inicjatywy prywatne zainicjowały organizacje pozarządowe (NGO), organizacje charytatywne oraz społeczeństwo obywatelskie, a także firmy prywatne i obywatele. Lokalne, regionalne i krajowe organy administracji publicznej również podjęły działania.

Na poziomie UE funduszem, który zapewnia wsparcie dla legalnej migracji do państw członkowskich oraz przyczynia się do integracji obywateli państw trzecich, jest Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (AMIF). Fundusz ten jest przeznaczony do wstępnej fazy przyjmowania i natychmiastowej pomocy, a także do wstępnej fazy powitania i integracji. Skupia się na edukacji, szkoleniach językowych oraz innych formach kształcenia (np. kursach edukacji obywatelskiej i poradnictwie zawodowym) oraz wspiera związane z tym koszty infrastruktury. Osoby uciekające z Ukrainy kwalifikowały się do operacji integracyjnych finansowanych z funduszy AMIF. Ponadto Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) wspiera działania państw UE w zakresie dostarczania żywności i/lub podstawowej pomocy materialnej.

Pomimo podjętych wysiłków, wciąż występują istotne wyzwania, takie jak niedobór odpowiednich zasobów, aby zaspokoić zróżnicowane potrzeby edukacyjne migrantów i uchodźców, zarówno w obszarach miejskich, jak i wiejskich. Dlatego kluczowe jest dalsze rozwijanie polityk inkluzyjnych oraz inwestowanie w programy kształcenia zawodowego, które mogą przyczynić się do budowy bardziej sprawiedliwego i spójnego społeczeństwa (UNHR, 2022).

Dane dotyczące systemu edukacji zawodowej

Włoski system kształcenia zawodowego dla migrantów i uchodźców ma na celu wspieranie ich integracji społecznej i zawodowej, oferując możliwości szkolenia oraz rozwijania umiejętności. Polityka edukacyjna jest regulowana przepisami i programami, które koncentrują się na różnych aspektach, od nauki języków po specjalizację zawodową. Znajomość języka włoskiego jest kluczowa dla integracji. Migranci i uchodźcy mogą uczestniczyć w kursach językowych oferowanych przez Stałe Centra Terytorialne (CTP), szkoły publiczne, stowarzyszenia lokalne oraz podmioty prywatne (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 2023).

Możliwości edukacji zawodowej dla migrantów i uchodźców

Szkolenia zawodowe: władze lokalne i regionalne, a także organizacje non-profit, często organizują kursy, które umożliwiają nabycie konkretnych umiejętności w takich dziedzinach jak rzemiosło, gastronomia, opieka nad osobami starszymi i wiele innych. Kursy te są dostosowane do potrzeb rynku pracy i są dostępne również dla osób, które nie posługują się biegle językiem włoskim ani nie znają włoskiego systemu edukacji.

Szkolenie dualne: niektóre programy oferują model „dualny”, który łączy naukę w szkole z doświadczeniem zawodowym w miejscu pracy. Takie podejście umożliwia migrantom i uchodźcom nabycie umiejętności w praktyce, co ułatwia ich integrację na rynku pracy.

Kształcenie zawodowe obejmuje również inicjatywy promujące integrację z praktycznego punktu widzenia. Migranci i uchodźcy mogą korzystać ze stypendiów na pracę oraz projektów europejskich lub lokalnych, które umożliwiają im zdobycie doświadczenia w wymaganych dziedzinach pracy, a także z poradnictwa i wsparcia w poszukiwaniu zatrudnienia, oferowanych przez publiczne lub prywatne instytucje doradcze, które zapewniają pomoc w zakresie tworzenia programów nauczania, przygotowania do rozmów kwalifikacyjnych oraz innych form wsparcia (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 2023; Fundacja Migrantów, 2025; UNICEF Włochy, 2025).

Programy europejskie oraz międzynarodowe

Włochy, jako członek Unii Europejskiej, biorą udział w programach integracyjnych i szkoleniowych na poziomie europejskim. Do najistotniejszych należą:

- Erasmus+: Program UE Erasmus+ nie dotyczy wyłącznie studentów, lecz zapewnia również istotne możliwości dla migrantów i uchodźców, koncentrując się na edukacji, szkoleniach oraz integracji społecznej.
- Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI): „Fundusz Azylu, Migracji i Integracji” na lata 2017–2027 (FAMI) stanowi jeden z kluczowych instrumentów Unii Europejskiej, przeznaczony do finansowania działań i projektów związanych z imigracją, integracją migrantów oraz zarządzaniem przepływami migracyjnymi. Jego celem jest wspieranie struktur recepcyjnych, aby zapewnić sprawiedliwy dostęp do prawa do azylu oraz ścieżek przyjmowania i integracji. Udoskonalanie procedur przyjmowania i opieki nad migrantami, z szczególnym uwzględnieniem pojawiających się luk w zabezpieczeniach, w tym tych ukrytych, jest również istotnym elementem.
- Programy Organizacji Narodów Zjednoczonych: Organizacja Narodów Zjednoczonych, w szczególności za pośrednictwem UNHCR (Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców), prowadzi szereg programów edukacyjnych dla uchodźców we Włoszech. Programy te skupiają się na zapewnieniu dostępu do edukacji, kształceniu zawodowym oraz integracji społecznej.

Oprócz programów rządowych i międzynarodowych, wiele fundacji oraz organizacji pozarządowych oferuje wsparcie edukacyjne dla migrantów i uchodźców we Włoszech. Do kluczowych organizacji finansujących i zarządzających projektami edukacyjnymi dla migrantów zaliczają się:

- Caritas Italiana: Oferuje wsparcie w zakresie edukacji i szkoleń, w tym kursy językowe, doradztwo zawodowe oraz integrację społeczną.
- CIR (Włoska Rada ds. Uchodźców): Oferuje kursy kształcenia zawodowego, programy zwiększające świadomość oraz wsparcie dla uchodźców, ze szczególnym uwzględnieniem integracji zawodowej i zdobywania kwalifikacji.
- Save the Children: wspiera edukację dzieci uchodźców i migrantów, gwarantując im równy dostęp do nauki oraz inicjatyw zwiększających świadomość kulturową.

Europejskie i międzynarodowe programy we Włoszech oferują bogaty wachlarz możliwości edukacyjnych dla migrantów i uchodźców, obejmujących różnorodne aspekty integracji, takie jak nauka języków obcych, szkolenia zawodowe, mobilność edukacyjna oraz świadomość międzykulturową. Programy te, finansowane z funduszy takich jak Erasmus+, FAMI, Horyzont 2020, EFS oraz przez agencje międzynarodowe, takie jak UNHCR i IOM, odgrywają kluczową rolę w promowaniu integracji społecznej i ekonomicznej migrantów i uchodźców we Włoszech, poprawiając dostęp do edukacji oraz zwiększając ich szanse na zatrudnienie i aktywne uczestnictwo w społeczeństwie (Komisja Europejska, 2024; UNHCR Włochy, 2024; Save the Children, 2024; włoski Caritas, 2024).

Dostępność i integracja dla migrantów oraz uchodźców

Włochy, podobnie jak wiele innych państw UE, zobowiązały się do zapewnienia migrantom i uchodźcom dostępu do edukacji oraz możliwości zatrudnienia. Niemniej jednak skuteczność tych polityk w praktyce różni się w zależności od różnych czynników. Integracja migrantów i uchodźców w kontekście kształcenia zawodowego jest regulowana poprzez polityki krajowe i regionalne, które ewoluowały w odpowiedzi na rosnące przepływy migracyjne oraz potrzeby w zakresie włączenia społecznego.

Główne polityki oraz przepisy dotyczące integracji migrantów i uchodźców obejmują:

Ustawa 132/2018 oraz dekret bezpieczeństwa bis (2019): Dekrety te wprowadziły środki mające na celu przyjmowanie i integrację migrantów, aby poprawić dostęp do edukacji i kształcenia zawodowego.

Projekty na rzecz włączenia społecznego, kształcenie ustawiczne oraz wsparcie po zakończeniu szkolenia: Wiele polityk regionalnych wspiera integrację poprzez szkolenia zawodowe, finansowanie kursów języka włoskiego, staży oraz ścieżek, które uznają doświadczenie zawodowe zdobyte w krajach pochodzenia.

Oferowane są także programy szkoleń ustawicznych oraz kursy przekwalifikowania. Celem tych programów jest podniesienie kwalifikacji lub przeszkolenie uczestników w nowych obszarach zawodowych, aby mogli oni zintegrować się z włoskim rynkiem pracy (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 2023; ASGI, 2023; Komisja Europejska, 2023).

Kluczowe elementy polityki integracyjnej dotyczącej migrantów i uchodźców we Włoszech

Mimo że polityka inkluzywna jest precyzyjnie określona na poziomie regulacyjnym, jej skuteczność w praktyce jest oceniana w kontekście wielu zagadnień.

Pomimo kursów językowych, wielu migrantów i uchodźców napotyka trudności w nabywaniu wystarczających umiejętności językowych, które umożliwiłyby im integrację z systemem kształcenia zawodowego lub rynkiem pracy. Nauczanie języka włoskiego pozostaje długotrwałym i żmudnym procesem. Kolejną przeszkodą w integracji migrantów i uchodźców na rynku pracy jest brak personalizacji programów, które nie odpowiadają specyficznym potrzebom tych osób, zwłaszcza tych, którzy posiadają umiejętności zawodowe nabyte w krajach pochodzenia. Należy uwzględnić, że nie wszystkie regiony Włoch dysponują równymi zasobami do wdrażania skutecznych polityk integracyjnych. W niektórych obszarach, szczególnie tych o wysokim natężeniu migracji, usługi poradnictwa zawodowego oraz szkolenia są niewystarczające (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 2023; ASGI, 2023; Komisja Europejska, 2023).

Metody narracji w edukacji

Narracja, zarówno jako teoretyczny konstrukt, jak i praktyka edukacyjna, stanowi potężne narzędzie, które może przynieść istotne korzyści poznawcze i edukacyjne. Szczególnie w kontekście edukacji zawodowej, integracja narracji ma potencjał przekształcenia procesu nauczania w głęboko angażujące i znaczące doświadczenie, skutecznie wspierając nabywanie umiejętności praktycznych, zrozumienie złożonych pojęć oraz rozwój kluczowych zdolności komunikacyjnych.

Podstawy teoretyczne: Interakcje między procesami uczenia się człowieka

W świetle teorii Jerome'a Brunera, narracja nie jest jedynie narzędziem retorycznym, lecz fundamentalną modalnością, za pomocą której organizujemy nasze doświadczenia i nadajemy znaczenie otaczającemu nas światu. Dla Brunera narracja stanowi kluczowy proces poznawczy, który umożliwia nam konstruowanie naszego wewnętrznego krajobrazu i dzielenie się nim z innymi. Metoda narracyjna, kładąca nacisk na osobiste historie i relacje z życia, oferuje intymną oraz partycypacyjną perspektywę ludzkiego doświadczenia, doceniając indywidualne głosy i interpretacje. Myślenie narracyjne, różniące się od myślenia logiczno-naukowego, funkcjonuje poprzez „logikę opowieści” opartą na wewnętrznej spójności, prawdopodobieństwie zdarzeń oraz rezonansie emocjonalnym, co pozwala nam zrozumieć złożoność ludzkich sytuacji.

Korzyści poznawcze i edukacyjne narracji: rozszerzanie zrozumienia

Korzyści wynikające z zastosowania narracji w edukacji są liczne i istotne:

- **Rozwój inteligencji emocjonalnej i empatii:** Dzieląc się osobistymi historiami, bogatymi w emocje, zyskujemy unikalną okazję do nawiązania kontaktu z uczuciami innych. Słuchanie opowieści o radościach, smutkach, wyzwaniach i triumfach sprzyja rozwijaniu inteligencji emocjonalnej, czyli umiejętności rozpoznawania i rozumienia zarówno własnych emocji, jak i emocji innych. Empatia, definiowana jako zdolność do wczuwania się w sytuację drugiej osoby, jest doskonalona poprzez zanurzenie się w różnorodnych perspektywach narracyjnych – kluczowej umiejętności w kontekście zawodowym, opartej na współpracy i interakcji z klientami oraz współpracownikami.
- **Lepsze zrozumienie pojęć:** Narracja pełni rolę mostu między abstrakcją a konkretem. Złożone lub teoretyczne koncepcje stają się bardziej przystępne i zapadają w pamięć, gdy są ilustrowane historiami, praktycznymi przykładami oraz osobistymi anegdotami. Emocjonalne zaangażowanie wywołane przez narrację sprzyja długotrwałemu zapamiętywaniu informacji, osadzając wiedzę w istotnym kontekście.
- **Rozwój umiejętności komunikacyjnych:** Opowiadanie i słuchanie historii doskonali umiejętności komunikacyjne na różnych poziomach. Narracja wymaga logicznej struktury, spójnej organizacji myśli oraz użycia ekspresywnego języka. Aktywne słuchanie narracji innych rozwija zdolność rozumienia, umiejętność wychwytywania szczegółów oraz wyciągania wniosków z ukrytych znaczeń. W sferze zawodowej umiejętność jasnego, angażującego i przekonującego przekazywania idei jest kluczowa, a narracja stanowi potężne narzędzie do jej rozwoju.

- **Funkcja rehabilitacyjna:** Narracja stanowi istotne narzędzie w kontekstach rehabilitacyjnych, wspierając odbudowę tożsamości oraz przetwarzanie negatywnych doświadczeń. Opowiadanie własnej historii, nadawanie jej znaczenia i dzielenie się nią może sprzyjać procesowi uzdrawiania i akceptacji, umożliwiając wyrażenie doświadczeń oraz budowanie nowych narracji.

Zastosowanie w obszarze zawodowym: rozwijanie kompetencji i relacji

Integracja narracji w kształceniu zawodowym zapewnia szereg praktycznych zastosowań:

- **Historie sukcesu:** Dzieląc się opowieściami o sukcesach, zarówno indywidualnych, jak i korporacyjnych, stajemy się potężnym źródłem inspiracji i motywacji, ukazując uczniom konkretne zastosowania ich wiedzy oraz potencjalne ścieżki kariery.
- **Analiza studium przypadku:** Prezentacja studiów przypadku w formie narracyjnej sprawia, że analiza złożonych problemów staje się bardziej angażująca, umożliwiając studentom zrozumienie dynamiki gry, napotkanych wyzwań oraz wdrożonych rozwiązań w realistycznym kontekście.
- **Rozwój umiejętności interpersonalnych:** Narracja jest ściśle powiązana z rozwojem umiejętności interpersonalnych, takich jak efektywna komunikacja, współpraca (w kontekście budowania narracji grupowych), myślenie krytyczne (w analizie historii innych) oraz rozwiązywanie problemów (w tworzeniu narracji, które rozwiązują konflikty lub osiągają cele).
- **Poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań:** Badanie różnorodnych narracji oraz tworzenie unikalnych opowieści stymuluje kreatywność i innowacyjność, dostarczając nowych perspektyw i zachęcając do nieszablonowego myślenia.
- **Empatia:** Dzieląc się osobistymi i zawodowymi doświadczeniami, można osiągnąć głębsze zrozumienie potrzeb, motywacji i oczekiwań klientów oraz współpracowników, co sprzyja rozwojowi większej empatii i poczucia odpowiedzialności zawodowej.

Metoda narracji w edukacji zawodowej: most do integracji

Metoda narracji w edukacji zawodowej wykracza poza proste przekazywanie informacji; tworzy emocjonalną więź z uczniami, co sprawia, że nauka staje się bardziej zapadająca w pamięć, znacząca i kontekstualizowana. Na całym świecie podejście narracyjne jest stosowane w różnych formach, od opowieści o karierze po narracyjne studia przypadków, od referencji zawodowych po wykorzystanie metafor i mediów cyfrowych.

Dla uczniów będących migrantami i uchodźcami STM staje się szczególnie efektywnym narzędziem integracji:

- **Zaangażowanie i rozwój językowy:** Opowieści przyciągają uwagę i dostarczają bogatego kontekstu do nauki nowego języka, co sprawia, że techniczne słownictwo oraz struktury gramatyczne stają się bardziej przystępne i łatwiejsze do zapamiętania.
- **Połączenie emocjonalne i kulturowe:** dzielenie się historiami buduje most emocjonalny i kulturowy, ułatwiając zrozumienie norm społecznych oraz praktyk zawodowych w nowym kraju, a także wspierając poczucie przynależności.
- **Wzmacnianie pewności siebie:** Słuchanie opowieści o sukcesach osób o podobnym pochodzeniu oraz możliwość dzielenia się własnymi doświadczeniami umacnia pewność siebie i wiarę w swoje umiejętności zawodowe.
- **Znaczące uczenie się:** STM sprawia, że uczenie się staje się bardziej związane z życiowymi doświadczeniami studentów, łącząc profesjonalne koncepcje z istotnymi kontekstami ludzkimi i społecznymi.

Podsumowując, metoda opowiadania historii stanowi z natury ludzkie i niezwykle efektywne podejście pedagogiczne w kształceniu zawodowym. Jej zdolność do wykorzystywania poznawczych mechanizmów uczenia się oraz budowania więzi emocjonalnych czyni ją cennym narzędziem angażującym wszystkich uczniów, przynoszącym szczególne korzyści osobom zmagającym się z problemami językowymi i kulturowymi, takim jak migranci i uchodźcy. Świadome wykorzystanie mocy narracji może przekształcić naukę w bardziej znaczące, trwałe i inkluzywne doświadczenie, wyposażając przyszłych specjalistów w umiejętności techniczne i interpersonalne niezbędne do osiągnięcia sukcesu.

Studia przypadków dotyczące zastosowania STM w kształceniu zawodowym

Studium przypadku 1: „Opowieści z branży” – program kształcenia zawodowego w sektorze hotelarskim

Kontekst programu:

„Opowieści z branży” to intensywny, sześciomiesięczny program kształcenia zawodowego realizowany w Lombardii we Włoszech. Program, prowadzony we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz szkołami zawodowymi, koncentruje się na sektorze hotelarsko-gastronomicznym (kelnerstwo i gotowanie) i ma na celu ułatwienie zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem integracji migrantów i uchodźców. Każdego roku w programie uczestniczy około 40 osób, z których 60% pochodzi z środowisk migracyjnych lub uchodźczych.

Wprowadzenie metody narracji (STM):

Opowiadanie historii jest zintegrowane z różnymi etapami programu:

- **Moduł powitalny i orientacyjny:**
 - **Historie sukcesu byłych uczestników:** Byli studenci, z których wielu ma migracyjne korzenie, dzielą się swoimi pozytywnymi doświadczeniami zawodowymi po zakończeniu szkolenia, oferując nadzieję i prezentując konkretne ścieżki integracji.
 - **„Moja motywacja”:** Nowi uczestnicy dzielą się swoimi historiami, motywacjami i aspiracjami, co sprzyja wzajemnemu zrozumieniu i tworzy atmosferę sprzyjającą wymianie doświadczeń.

- **Moduły szkolenia technicznego (obsługa kelnerska i kulinarna):**
 - **„Opowieść o składniku”:** W trakcie lekcji kulinarnej, instruktorzy kuchni dzielą się informacjami na temat pochodzenia, tradycji oraz wyzwań związanych ze składnikami, co sprawia, że lekcja staje się kulturowym i angażującym doświadczeniem (np. historia pomidora San Marzano).
 - **„Historie usług”:** w trakcie symulacji usług trenerzy dzielą się anegdotami oraz przykładami z życia, aby podkreślić znaczenie komunikacji, zarządzania incydentami i relacji z klientami.
- **Moduł doskonalenia umiejętności interpersonalnych:**
 - **„Podróż zawodowa”:** Studenci reflektują nad swoją ścieżką kariery, identyfikując umiejętności (w tym te nieformalne) oraz wyzwania, które pokonali, aby stworzyć spójną narrację na potrzeby rozmów kwalifikacyjnych.
 - **Odgrywanie ról:** Symulowane są rozmowy kwalifikacyjne lub interakcje z klientami, w trakcie których studenci muszą skutecznie „przedstawić swoją historię zawodową”.
- **Mentoring oraz wsparcie w poszukiwaniu zatrudnienia:**
 - **„Historie integracji zawodowej”:** Mentorzy (profesjoniści z branży lub byli uczestnicy) dzielą się swoimi doświadczeniami związanymi z wejściem na rynek pracy, oferując wsparcie emocjonalne i praktyczne, szczególnie uczestnikom o migracyjnym pochodzeniu.

Stawianie czoła wyzwaniom:

- **Bariery językowe:** Różnorodność językowa wymagała użycia klarownego i zrozumiałego języka, wspieranego materiałami wizualnymi oraz ćwiczeniami praktycznymi, a także promowania narracji koleżeńskiej.
- **Różnice kulturowe:** Zróżnicowane pochodzenie kulturowe wymusiło rozwój wrażliwości międzykulturowej wśród trenerów, którzy promowali szacunek dla różnorodnych narracji oraz stworzyli bezpieczną przestrzeń do dzielenia się.
- **Zarządzanie traumatycznymi narracjami:** Trenerzy ukończyli specjalistyczne szkolenie, które wyposażyło ich w wrażliwe podejście do opowiadania o trudnych doświadczeniach. Zapewnili wsparcie psychologiczne we współpracy z zewnętrznymi ekspertami.
- **Pomiar wpływu narracji:** Proces pomiaru był złożony i wymagał zastosowania kwestionariuszy jakościowych, grup fokusowych oraz analizy udostępnianych historii w celu oceny zmian w motywacji, pewności siebie i zrozumieniu pojęć.

Uzyskane rezultaty:

- **Większe zaangażowanie i motywacja:** Dzięki narracjom nauka stała się bardziej wciągająca i istotna, szczególnie dla uczniów będących migrantami i uchodźcami.
- **Poprawa umiejętności językowych:** Interakcja z językiem w kontekście oraz możliwość dzielenia się własnymi doświadczeniami przyczyniły się do rozwoju słownictwa technicznego i umiejętności komunikacyjnych.
- **Wzmocniona więź emocjonalna oraz poczucie wspólnoty:** Dzieląc się osobistymi historiami, stworzono empatyczne i wspierające środowisko edukacyjne, co przyczyniło się do wzmocnienia poczucia przynależności i spójności grupy.
- **Większa świadomość własnych umiejętności:** Narracja autobiograficzna umożliwiła uczniom identyfikację i docenienie swoich wcześniejszych doświadczeń.
- **Lepsze wyniki w zakresie poszukiwania pracy:** Uczestnicy, którzy intensywniej angażowali się w opowiadanie historii, mieli wyższe szanse na uzyskanie zatrudnienia, a opowieści o sukcesach wcześniejszych uczestników stanowiły istotny czynnik motywujący.

Wniosek:

Program „Opowieści z branży” potwierdza efektywność włączania narracji do kształcenia zawodowego, zwłaszcza w przypadku uczniów-migrantów i uchodźców. Opowieści wspierały proces uczenia się, rozwój językowy, budowanie więzi emocjonalnych oraz integrację zawodową, pełniąc rolę pomostu kulturowego i językowego.

Studium przypadku 2: Cyfrowa przyszłość dzięki naszym historiom

„Cyfrowa przyszłość poprzez nasze historie” to 18-miesięczny projekt pilotażowy w Berlinie, mający na celu wyposażenie dorosłych uchodźców w umiejętności cyfrowe oraz zapoznanie ich z koncepcjami przedsiębiorczości. Wykorzystując storytelling, projekt ten ma na celu uczynienie nauki bardziej przystępną i motywującą. W przedsięwzięciu uczestniczyło 30 osób, głównie z Syrii, Afganistanu i Iraku.

Wdrażanie narracji:

- **Budowanie społeczności oraz wprowadzenie do koncepcji cyfrowych:** Uczestnicy podzielili się swoimi początkowymi doświadczeniami w obszarze cyfrowym, a także zaprezentowano historie cyfrowych innowatorów z różnych kultur.
- **Moduły dotyczące kompetencji cyfrowych:** Nauka funkcjonalności komputera była związana z celami narracyjnymi, takimi jak przedstawianie własnej historii w sieci, a koncepcje bezpieczeństwa w internecie ilustrowano na przykładzie opowieści o oszustwach internetowych.
- **Wprowadzenie do modułu przedsiębiorczości cyfrowej:** Przedstawiono historie sukcesu startupów założonych przez migrantów, a uczestnicy opracowali własne koncepcje projektów cyfrowych, prezentując je w formie „historii”.
- **Mentoring i networking:** Mentorzy dzielili się swoimi doświadczeniami, a także organizowano wydarzenia, w których uczestnicy mogli prezentować swoje pomysły potencjalnym inwestorom.

Stawianie czoła wyzwaniom:

- Różnorodność podstawowych umiejętności cyfrowych.
- Bariery językowe oraz kulturowe.
- Pomiar oddziaływania na przedsiębiorczość.

Uzyskane rezultaty:

- 45% wzrostu postrzeganej efektywności cyfrowej.
- Doskonalenie umiejętności prezentacyjnych i komunikacyjnych.
- 70% uczestników stworzyło cyfrowe prototypy projektów.
- Pozytywna opinia na temat doświadczenia edukacyjnego.
- Zwiększona możliwość nawiązywania relacji i poszerzania perspektyw.

Wniosek:

Projekt wykazał, że narracja może efektywnie zwiększyć poczucie własnej skuteczności w kontekście cyfrowym, poprawić umiejętności komunikacyjne oraz wspierać rozwój projektów cyfrowych wśród uchodźców.

Wyniki oraz analiza

Zastosowanie metod narracyjnych (STM) w kształceniu zawodowym skierowanym do migrantów i uchodźców okazało się skutecznym i transformacyjnym podejściem pedagogicznym, zdolnym do efektywnego sprostania wyjątkowym wyzwaniom, przed którymi stoi ta grupa uczniów. Analiza studiów przypadków oraz nowoczesnych badań wskazuje na istotny wpływ na kilka obszarów:

Pokonywanie barier językowych i kulturowych:

Jedną z głównych przeszkód dla migrantów i uchodźców w dostępie do edukacji zawodowej oraz osiągnięciu w niej sukcesów są bariery językowe i różnice kulturowe. STM okazuje się skutecznym mostem w tym kontekście. Historie, dzięki swojemu kontekstowemu i często emocjonalnemu charakterowi, ułatwiają przyswajanie języka w sposób bardziej naturalny i znaczący niż nauka oparta wyłącznie na gramatyce czy technice. Słuchanie i dzielenie się narracjami umożliwia przyswajanie słownictwa branżowego w praktycznym i łatwym do zapamiętania kontekście. Co więcej, historie mogą pełnić rolę „tłumaczy kulturowych”, ilustrując normy społeczne, praktyki zawodowe oraz wartości nowego kraju w przystępny i angażujący sposób, co zmniejsza zamieszanie i promuje porozumienie międzykulturowe.

Poprawa zaangażowania oraz motywacji:

Tradycyjna edukacja, szczególnie w kontekście stresu i transformacji, jakich doświadczają migranci i uchodźcy, może być alienująca i demotywująca. STM, dzięki swojej zdolności do przyciągania uwagi i wywoływania emocji, zmienia ten trend. Historie sukcesu osób o podobnym pochodzeniu, opowieści o pokonanych wyzwaniach oraz świadectwa pasjonatów dostarczają poczucia nadziei i wskazują konkretne ścieżki do integracji zawodowej. Aktywne zaangażowanie studentów w dzielenie się własnymi historiami i aspiracjami sprzyja poczuciu przynależności i celu, znacząco zwiększając ich motywację do aktywnego uczestnictwa w procesie uczenia się oraz wytrwałości w obliczu trudności.

Udoskonalenie nabywania umiejętności:

STM nie ogranicza się jedynie do uprzyjemnienia procesu nauki; aktywnie wspiera rozwój umiejętności technicznych oraz kompetencji przekrojowych. Historie zawodowe ilustrują praktyczne zastosowanie koncepcji teoretycznych, co sprawia, że nauka staje się bardziej namacalna i istotna w kontekście przyszłej kariery. Narracyjne studia przypadków rozwijają umiejętności krytycznego myślenia oraz rozwiązywania problemów w realistycznym otoczeniu. Ponadto, sam akt opowiadania historii wzmacnia umiejętności komunikacyjne, zdolność do strukturyzacji myśli oraz efektywnego prezentowania pomysłów – kluczowych kompetencji w świecie pracy. W szczególności narracja autobiograficzna umożliwia studentom identyfikację, docenienie i komunikację swoich wcześniejszych umiejętności, często nieformalnie uznawanych, co zwiększa ich poczucie własnej wartości oraz atrakcyjność na rynku pracy.

Ułatwienie integracji społecznej:

Integracja społeczna stanowi kluczowy element podróży migrantów i uchodźców. STM tworzy bezpieczne i otwarte przestrzenie do dzielenia się doświadczeniami, wspierając empatię oraz wzajemne zrozumienie między studentami z różnych środowisk. Słuchanie historii innych oraz dzielenie się własnymi doświadczeniami buduje poczucie wspólnoty i redukuje uczucie izolacji. Opowieści o sukcesach zawodowych osób z pochodzeniem migracyjnym stanowią pozytywne wzorce do naśladowania, pomagając obalać stereotypy i uprzedzenia. Ponadto, umiejętność skutecznego opowiadania swojej historii zawodowej jest potężnym narzędziem w budowaniu sieci społecznych i zawodowych w nowym kraju, co ułatwia dostęp do ofert pracy oraz integrację z tkanką społeczną.

Pomiar oddziaływania:

Chociaż ilościowy pomiar wpływu narracji może być skomplikowany, wyniki jakościowe oraz niektóre mierzalne wskaźniki (takie jak wzrost poczucia własnej skuteczności, poprawa umiejętności komunikacyjnych i wskaźniki zatrudnienia) sugerują pozytywny związek między wykorzystaniem STM a wynikami uczniów-migrantów i uchodźców w kształceniu zawodowym. Analiza przekazywanych historii ujawnia zmiany w motywacji, pewności siebie oraz zrozumieniu pojęć.

Podsumowując, metody narracyjne stanowią skuteczne i holistyczne podejście pedagogiczne, które odpowiada na liczne wyzwania, przed którymi stają migranci i uchodźcy w kontekście kształcenia zawodowego. Ułatwiając komunikację, zwiększając zaangażowanie, wspierając rozwój umiejętności oraz promując integrację społeczną, metody narracyjne (STM) są niezbędnym narzędziem wspierającym ich sukces edukacyjny oraz pełne włączenie w rynek pracy i życie społeczne.

Zalecenia

Rekomendacje dotyczące wdrażania STM w szkołach zawodowych

Skuteczne włączenie metody opowiadania historii (STM) do programów kształcenia zawodowego stanowi znaczącą szansę na poprawę procesu uczenia się, zaangażowania oraz integracji uczniów, w tym migrantów i uchodźców. To holistyczne podejście wymaga zaangażowania w przeprojektowanie programów nauczania, rozwój zawodowy nauczycieli oraz aktywne uczestnictwo społeczności.

1. Przeprojektowanie programu edukacyjnego:

- **Zidentyfikowanie punktów integracji narracji:** Niezbędna jest analiza istniejącego programu nauczania w celu zidentyfikowania obszarów, w których STM można naturalnie i sensownie zintegrować. Obejmuje to wprowadzenie narracyjnych studiów przypadków, historii kariery, referencji zawodowych oraz ćwiczeń z zakresu storytellingu studentów w ramach modułów technicznych i przekrojowych. Celem jest uczynienie treści bardziej angażującymi i zapadającymi w pamięć dzięki sile narracji.
- **Opracowanie modułów edukacyjnych opartych na narracji:** Tworzenie konkretnych modułów, które wykorzystują storytelling jako kluczową metodologię, może zrewolucjonizować proces uczenia się. Na przykład, etykę zawodową można badać poprzez dylematy etyczne przedstawione w formie narracji, a innowację – poprzez opisy odkryć i niepowodzeń. Takie podejście sprawia, że koncepcje stają się bardziej przystępne i pobudza krytyczną refleksję.
- **Zachęcenie do nauki opartej na narracji poprzez projekty:** Strukturyzacja projektów, w których uczniowie muszą rozwiązywać problemy lub osiągać cele za pomocą angażującej narracji, zwiększa zainteresowanie i motywację, szczególnie wśród tych, którzy postrzegają tradycyjne podejścia jako abstrakcyjne. Narracja staje się narzędziem nadającym znaczenie i kontekst praktycznej edukacji.

- **Integracja technologii cyfrowych w narracji:** Wykorzystanie potencjału mediów cyfrowych wzbogaca proces narracji. Tworzenie filmów, podcastów, interaktywnych prezentacji multimedialnych oraz korzystanie z platform internetowych do dzielenia się opowieściami oferuje nowe możliwości ekspresji i zaangażowania.
- **Dostosowanie materiałów dydaktycznych:** Przegląd i modyfikacja istniejących materiałów dydaktycznych w celu włączenia elementów narracyjnych może uczynić proces nauczania bardziej dynamicznym. Przekształcanie ćwiczeń w narracyjne wyzwania lub ilustrowanie pojęć za pomocą opowieści i konkretnych przykładów ułatwia zrozumienie oraz zapamiętywanie.
- **Ocenianie nauki poprzez narrację:** Rozważenie metody oceny, które uwzględniają umiejętności narracyjne uczniów, takie jak prezentowanie projektów w formie opowiadań, tworzenie narracyjnych studiów przypadków lub pisemne refleksje na temat ich doświadczeń edukacyjnych w formie narracji. Takie podejścia umożliwią uzyskanie pełniejszego obrazu ich umiejętności.

2. Rozwój kariery zawodowej nauczycieli:

- **Specjalistyczne szkolenia z zakresu STM:** Oferowanie nauczycielom specjalistycznych szkoleń dotyczących metody opowiadania historii, jej podstaw teoretycznych, różnych technik narracji oraz praktycznych strategii skutecznego wdrażania w klasie jest kluczowe. Umożliwia to nauczycielom nabycie umiejętności niezbędnych do pewnego korzystania z STM.
- **Warsztaty narracji:** Organizowanie praktycznych sesji, w trakcie których nauczyciele mogą eksperymentować z różnorodnymi formami narracji, rozwijać swoje umiejętności opowiadania historii oraz wymieniać się pomysłami na temat ich zastosowania w kontekście swoich dyscyplin, sprzyja aktywnemu i wspólnemu uczeniu się.
- **Wspólnoty praktyki:** Tworzenie wspólnot praktyki wśród nauczycieli w celu wymiany doświadczeń, wyzwań i najlepszych praktyk dotyczących wdrażania STM sprzyja wzajemnemu uczeniu się oraz rozpowszechnianiu innowacyjnych podejść w instytucjach.

- **Wsparcie i mentoring:** Udzielanie indywidualnego wsparcia oraz mentoringu nauczycielom pragnącym wprowadzać STM w swoich zajęciach, dostarczanie informacji zwrotnych oraz użytecznych zasobów może skłonić do akceptacji tej metody i pokonania początkowego oporu.
- **Zaangażowanie specjalistów w dziedzinie narracji:** Zaproszenie specjalistów z różnych sektorów (narracja, dziennikarstwo, teatr itp.) do prowadzenia warsztatów i seminariów dla nauczycieli i uczniów otwiera nowe perspektywy oraz techniki, wzbogacając podejście narracyjne instytucji.

Zalecenia dla Fazy 2 Projektu – Etap rozwoju metodologii

Faza 2 projektu stanowi kluczową okazję do usystematyzowania i rozszerzenia podejścia opartego na STM w kształceniu zawodowym, ze szczególnym uwzględnieniem integracji migrantów i uchodźców. Ustrukturyzowane oraz wspólne podejście w tej fazie jest niezbędne do opracowania solidnej i sprawdzonej metodologii.

- **Pogłębione badania nad najlepszymi praktykami na świecie:** Realizacja szczegółowych badań dotyczących efektywnego wdrażania STM w kształceniu zawodowym na całym świecie, z naciskiem na projekty skierowane do grup narażonych na ryzyko, takich jak migranci i uchodźcy, pozwala na identyfikację skutecznych modeli, strategii oraz narzędzi, które zostały już zweryfikowane.
- **Opracowanie szczegółowych ram metodologicznych:** Na podstawie badań i doświadczeń z Fazy 1, kluczowe jest stworzenie jasnych i szczegółowych ram metodologicznych dla integracji STM w kształceniu zawodowym. Ramy te powinny obejmować zasady przewodnie, cele pedagogiczne, różnorodne techniki oraz działania narracyjne dostosowane do różnych kontekstów, wytyczne dotyczące adaptacji opowieści do różnych kultur i poziomów językowych, strategie zarządzania wrażliwymi historiami, sugestie dotyczące wykorzystania technologii cyfrowych oraz metody oceny efektywności STM.
- **Tworzenie zasobów i narzędzi dydaktycznych:** Kluczowe jest opracowanie zestawu praktycznych zasobów i narzędzi wspierających nauczycieli w implementacji STM. Mogą one obejmować kolekcję inspirujących i elastycznych historii zawodowych, modele ćwiczeń narracyjnych dla różnych dyscyplin, wytyczne dotyczące tworzenia historii cyfrowych oraz narzędzia oceny oparte na narracji.

- **Opracowanie programu szkoleniowego dla trenerów:** Stworzenie dedykowanego programu szkoleniowego, mającego na celu przygotowanie nauczycieli do efektywnego stosowania STM, obejmującego zarówno aspekty teoretyczne, jak i działania praktyczne oraz eksperymentalne, zapewni nauczycielom odpowiednie przygotowanie do wdrażania tej metodologii.
- **Wdrożenie pilotażowe oraz szczegółowa ocena:** Implementacja ram metodologicznych i opracowanych zasobów w ograniczonej liczbie instytucji zawodowych (projekt pilotażowy) oraz przeprowadzenie szczegółowej oceny wpływu STM na naukę, zaangażowanie, rozwój językowy, integrację społeczną i wyniki zatrudnienia uczniów będących migrantami i uchodźcami, z wykorzystaniem zarówno metod ilościowych, jak i jakościowych, dostarczy konkretnych danych na temat efektywności podejścia.
- **Utworzenie społeczności praktyków dla nauczycieli:** Stworzenie platformy lub sieci, która umożliwi nauczycielom biorącym udział w projekcie pilotażowym dzielenie się doświadczeniami, wyzwaniem oraz najlepszymi praktykami w zakresie wdrażania STM, przyczyni się do współpracy i nieustannego doskonalenia metodologii.
- **Upowszechnianie wyników i orędownictwo:** Rozpowszechnianie wyników projektu pilotażowego oraz najlepszych praktyk poprzez publikacje, konferencje i warsztaty, zwiększanie świadomości na temat znaczenia STM w kształceniu zawodowym migrantów i uchodźców oraz promowanie jego szerszego wdrażania przyczyni się do maksymalizacji wpływu projektu.
- **Adaptacja i skalowalność:** Na podstawie wyników ewaluacji dostosowanie oraz udoskonalenie ram metodologicznych i zasobów w celu zapewnienia ich skalowalności i stosowalności w różnych kontekstach geograficznych i kulturowych zagwarantuje, że metodologia będzie mogła być skutecznie wdrożona w różnych instytucjach.

Dzięki zorganizowanemu i wspólnemu podejściu w Fazie 2 możliwe będzie opracowanie solidnej i sprawdzonej metodologii STM, która może przynieść istotne korzyści w zakresie kształcenia zawodowego migrantów i uchodźców, ułatwiając im proces integracji społecznej i ekonomicznej.

Wnioski

W niniejszym raporcie szczegółowo zbadano zastosowanie oraz wpływ metody opowiadania historii (STM) w kształceniu zawodowym, ze szczególnym uwzględnieniem korzyści dla uczniów będących migrantami i uchodźcami. Analiza konkretnych przypadków oraz mechanizmów działania STM wskazuje na znaczący potencjał w przezwyciężaniu specyficznych wyzwań, z jakimi boryka się ta grupa uczniów w procesie uczenia się i integracji zawodowej.

Główne wyniki, które się wyłoniły, podkreślają, jak STM funkcjonuje jako kluczowy pomost między barierami językowymi i kulturowymi, czyniąc naukę bardziej dostępną i znaczącą dzięki angażującym kontekstom narracyjnym. Wpływ na zaangażowanie i motywację uczniów jest niezwykły, ponieważ historie budują więzi emocjonalne, oferują wzorce do naśladowania i dają nadzieję – fundamentalne elementy w pokonywaniu trudności związanych ze zmianą i traumą. STM okazuje się również skutecznym narzędziem wspierającym nabywanie umiejętności technicznych i przekrojowych, czyniąc pojęcia bardziej namacalnymi i rozwijając niezbędne umiejętności komunikacyjne w świecie pracy. Wreszcie, dzielenie się osobistymi i zawodowymi historiami sprzyja integracji społecznej, budując poczucie wspólnoty, promując empatię i przełamując uprzedzenia.

Końcowe refleksje koncentrują się na znaczeniu uznania i docenienia transformacyjnego potencjału STM w kontekście kształcenia oraz szkolenia zawodowego migrantów i uchodźców. Metoda ta stanowi nie tylko alternatywne podejście pedagogiczne, lecz także strategię inkluzywną, która skutecznie odpowiada na specyficzne potrzeby uczniów, często pochodzących z złożonych środowisk, wymagających wspierającego, kulturowo wrażliwego oraz zorientowanego na przyszłość środowiska edukacyjnego.

Należy jednak podkreślić, że efektywne wdrożenie STM wymaga zdecydowanego zaangażowania ze strony instytucji edukacyjnych, trenerów oraz społeczności. Oznacza to świadome przeprojektowanie programów nauczania, inwestycje w rozwój zawodowy nauczycieli oraz gotowość do aktywnego włączenia lokalnej społeczności w celu wzbogacenia narracji i stworzenia autentycznych możliwości uczenia się.

Co więcej, istotne jest uznanie, że badania nad zastosowaniem STM w kształceniu zawodowym migrantów i uchodźców wciąż są w fazie rozwoju. Niezbędne są dalsze badania, z zastosowaniem rygorystycznych metodologii oraz mierzalnych wskaźników wpływu, aby w pełni zrozumieć potencjał tego podejścia i zidentyfikować najlepsze praktyki w różnych kontekstach kulturowych i zawodowych. Faza 2 projektu stanowi istotny krok w tym kierunku, oferując możliwość opracowania solidnej metodologii, stworzenia praktycznych zasobów oraz oceny skuteczności STM na szerszą skalę.

Podsumowując, narracja jawi się jako potężne i obiecujące narzędzie poprawy wyników kształcenia zawodowego migrantów i uchodźców. Jej potencjał w zakresie wspierania zaangażowania, rozwoju umiejętności oraz integracji społecznej jest niezaprzeczalny. Dalsze inwestowanie w badania oraz wdrażanie tej metody w kształceniu i szkoleniu zawodowym może nie tylko wzbogacić doświadczenie edukacyjne tych uczniów, ale także znacząco przyczynić się do ich pełnego włączenia ekonomicznego i społecznego w nowe społeczności. Słuchanie i dzielenie się ich historiami to nie tylko akt człowieczeństwa, ale również strategiczna inwestycja w przyszłość bardziej inkluzywnych i odpornych społeczeństw.

Rozdział 3 – Wyniki badań ankietowych realizowanych w Polsce i we Włoszech

Raport dotyczący danych Polski

Podsumowanie analizy raportu

Niniejszy raport analizuje aktualną sytuację migrantów i uchodźców, koncentrując się na ich doświadczeniach w zakresie edukacji, rynku pracy oraz praktyk integracyjnych. Kluczowym elementem badania jest ocena wykorzystania storytellingu w edukacji i życiu zawodowym w celu wsparcia migrantów i uchodźców. Poprzez zebranie spostrzeżeń od ekspertów działających w sektorze edukacji, raport ma na celu udoskonalenie strategii i metod, które sprzyjają efektywniejszej integracji, szczególnie w obszarze edukacji i szkoleń.

Metodologia badawcza

Badanie opiera się na 29 odpowiedziach zebranych za pośrednictwem ankiety rozesyłanej za pomocą Formularzy Google. Ankiety skierowano do różnych organizacji, w tym szkół średnich, uniwersytetów, instytucji zawodowych oraz innych dostawców usług edukacyjnych. W niektórych przypadkach ankiety udostępniono bezpośrednio osobom – często samym migrantów – które wyraziły chęć udziału w badaniu.

Przegląd postanowień

Wyniki zostały przedstawione w dwóch głównych częściach. Pierwsza część zawiera dane demograficzne respondentów, w tym ich kraj zamieszkania, płeć oraz ich stosunek do migracji – czy są migrantami, nauczycielami, czy specjalistami pracującymi z migrantami w różnym zakresie. Druga część koncentruje się na analizach jakościowych, podkreślając perspektywy zarówno nauczycieli, jak i migrantów dotyczące wykorzystania storytellingu w kształceniu zawodowym. Odpowiedzi te ukazują potencjalną wartość storytellingu jako metody wspierającej naukę, integrację oraz zwiększającej efektywność i inkluzyjność kształcenia zawodowego.

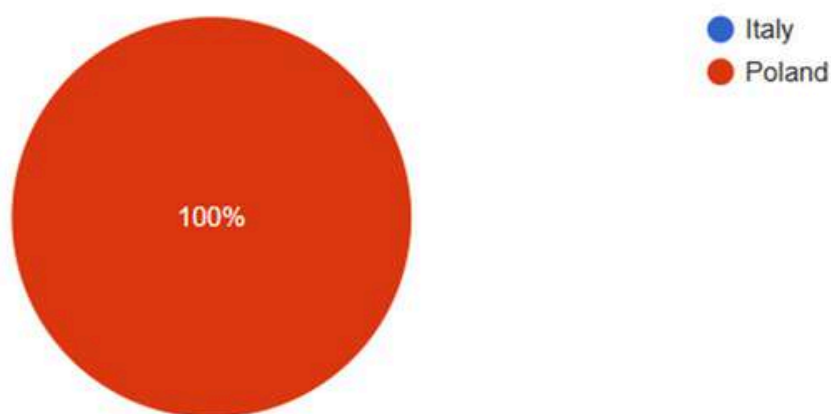

Wskaźniki

1. Kraj rezydencji

Select the country where you currently live:

29 Answers

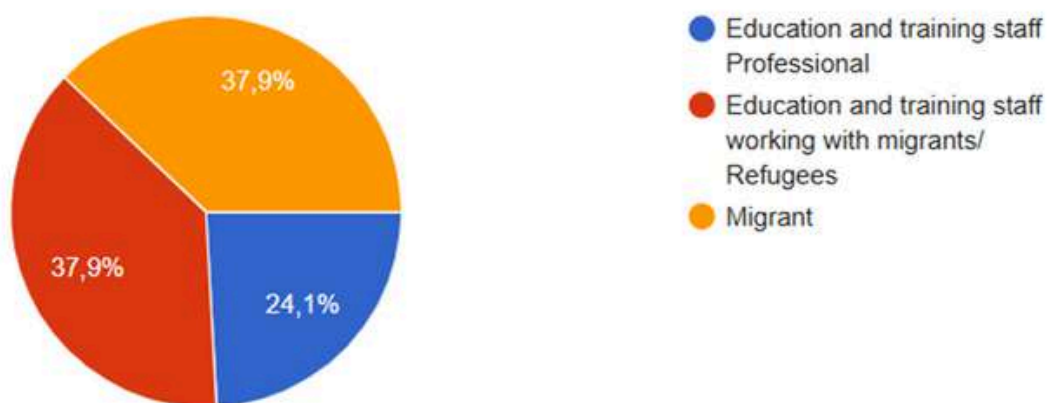
Wszyscy respondenci, którzy wypełnili ankietę, wskazali Polskę jako kraj swojego aktualnego zamieszkania.

2. Status

Status:

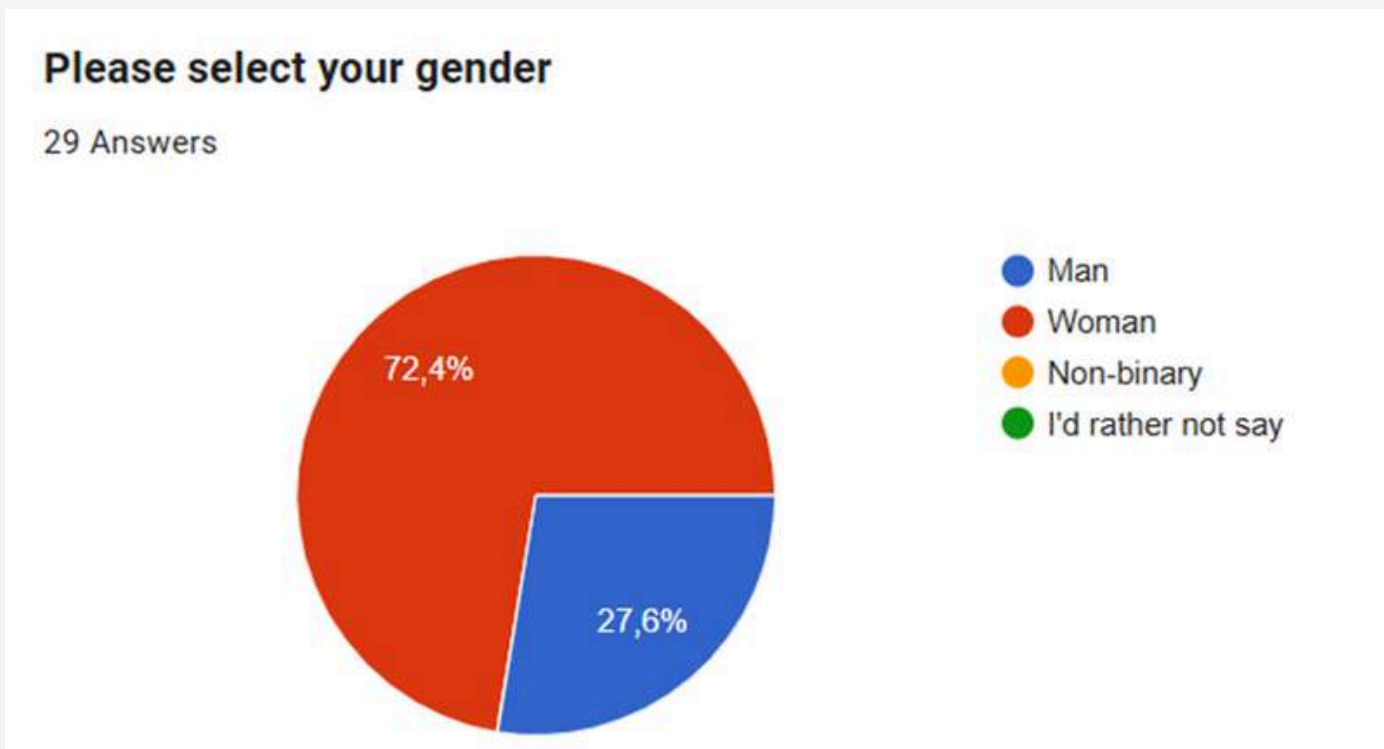
29 Answers

Respondenci z kategorii „Pracownicy zajmujący się edukacją i szkoleniami, pracujący z migrantami/uchodźcami” oraz sami „Migranci” stanowią łącznie 75,8% wszystkich uczestników badania (po 37,9%, po 11 respondententów). 24,1% (7 respondententów) stanowią „Specjaliści zajmujący się edukacją i szkoleniami”.

3. Płeć

72,4% wszystkich respondentów stanowiły kobiety, a 27,6% mężczyźni. Nie było respondentów, którzy zdefiniowaliby się jako osoby niebinarne, ani nikt nie odmówił odpowiedzi.

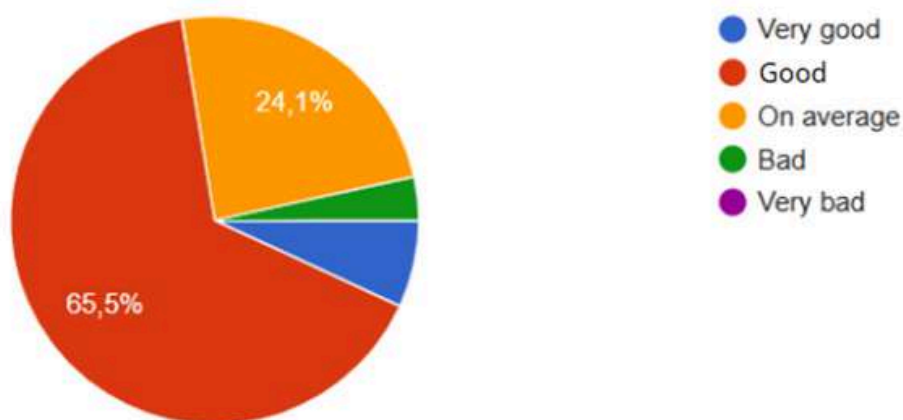

Dane

Jak oceniasz ogólną sytuację migrantów i uchodźców w swoim kraju w kontekście integracji społecznej?

1. How do you assess the overall situation of migrants and refugees in your country in terms of social inclusion?

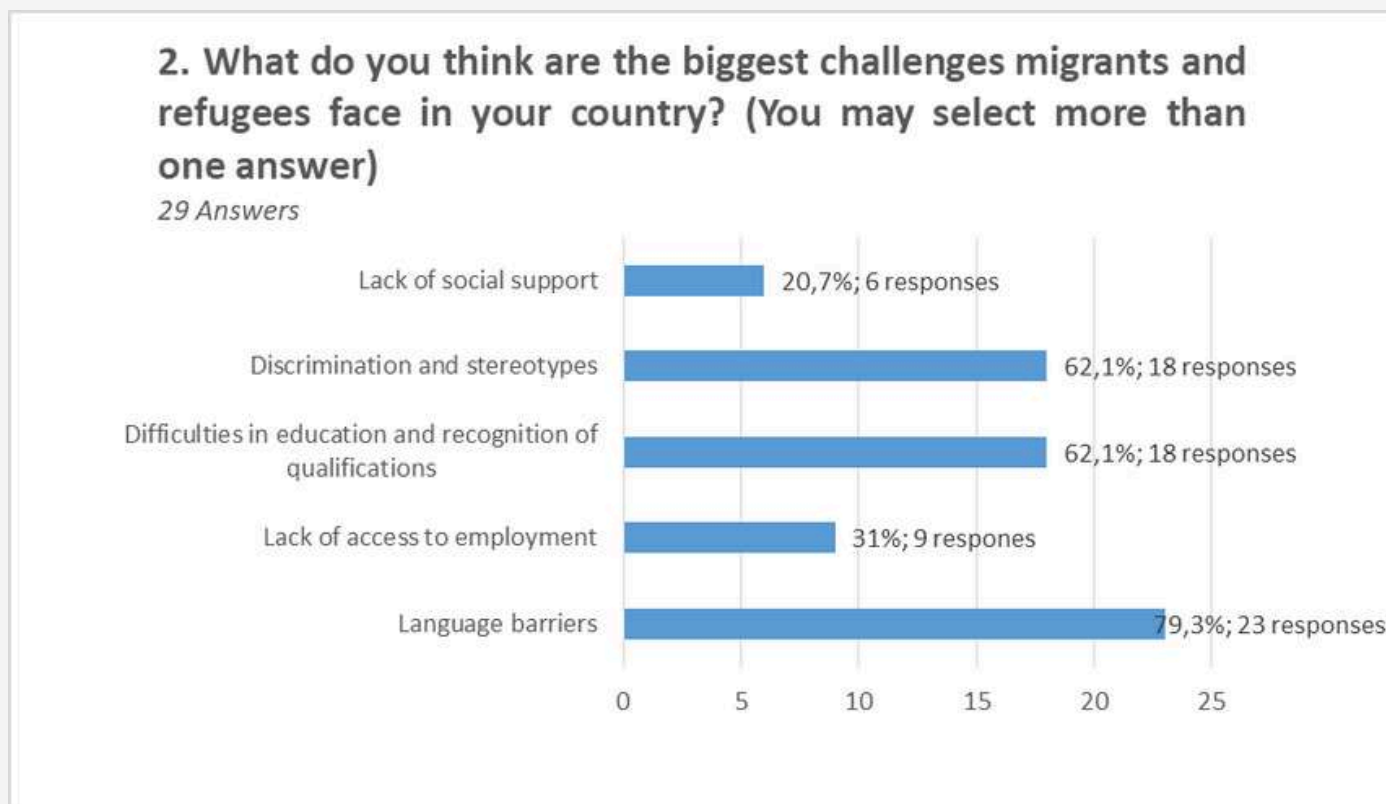
29 Answers

Ponad połowa respondentów (65,5%) oceniła ogólną sytuację migrantów i uchodźców w kraju zamieszkania w kontekście integracji społecznej jako dobrą. Kolejne 24,1% określiło tę sytuację jako przeciętną, a 6,9% jako bardzo dobrą. Tylko jeden respondent (3,4%) ocenił integrację społeczną w swoim kraju jako słabą.

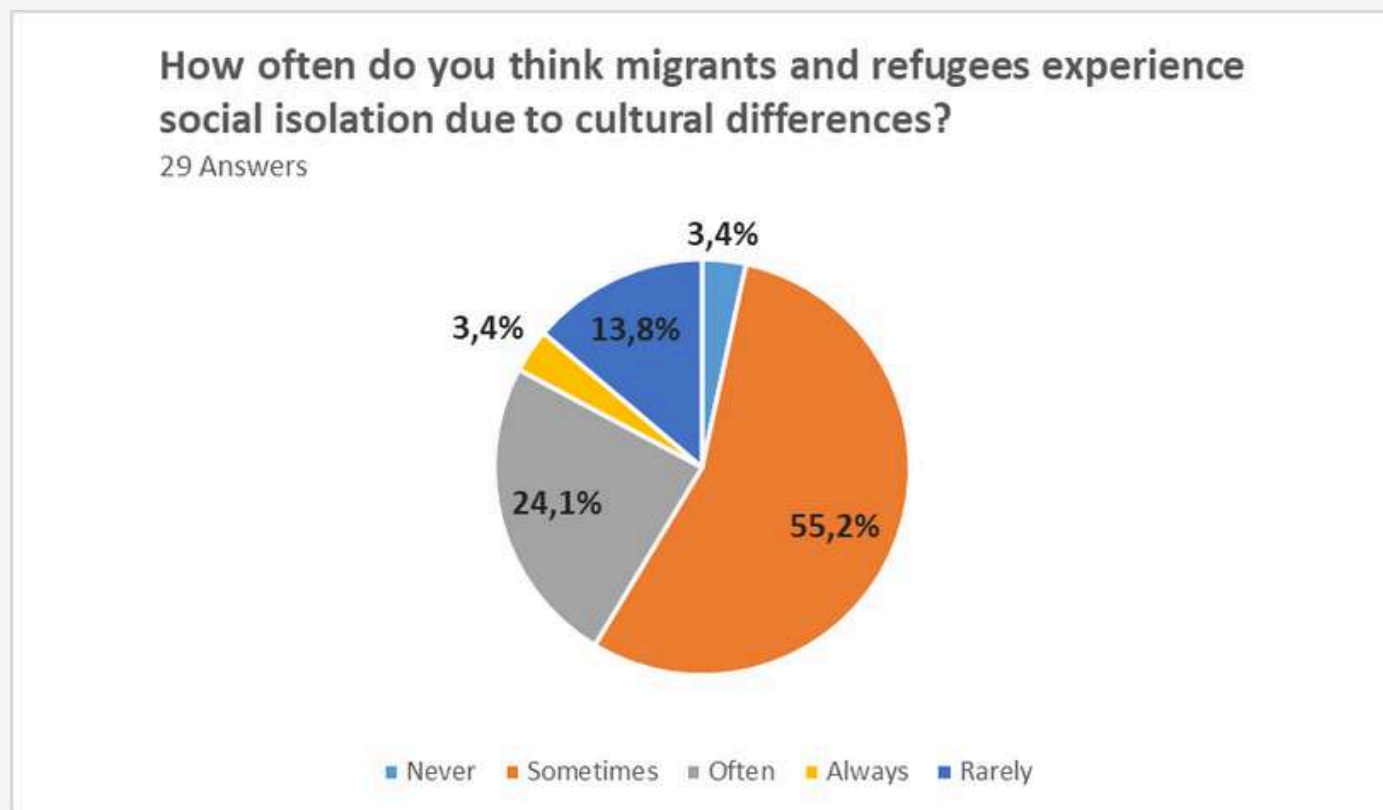
2. Jakie, według Ciebie, są największe wyzwania, z jakimi zmagają się migranci i uchodźcy w Twoim kraju? (Możesz wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

Bariery językowe stanowiły najczęściej wskazywane wyzwanie w odpowiedzi na pytanie o trudności, z jakimi zmagają się migranci i uchodźcy, wybierane przez 79,3% respondentów (w tym zarówno migrantów, jak i pracowników oświaty). Drugim i trzecim najczęściej wymienianym wyzwaniem były „Trudności w edukacji i uznawaniu kwalifikacji” oraz „Dyskryminacja i stereotypy”, z których każde wskazało 62,1% respondentów. Kolejnym wyzwaniem był „Brak dostępu do zatrudnienia” (31%). Najrzadziej wybieraną opcją okazał się „Brak wsparcia społecznego”, wskazany przez 20,7% respondentów.

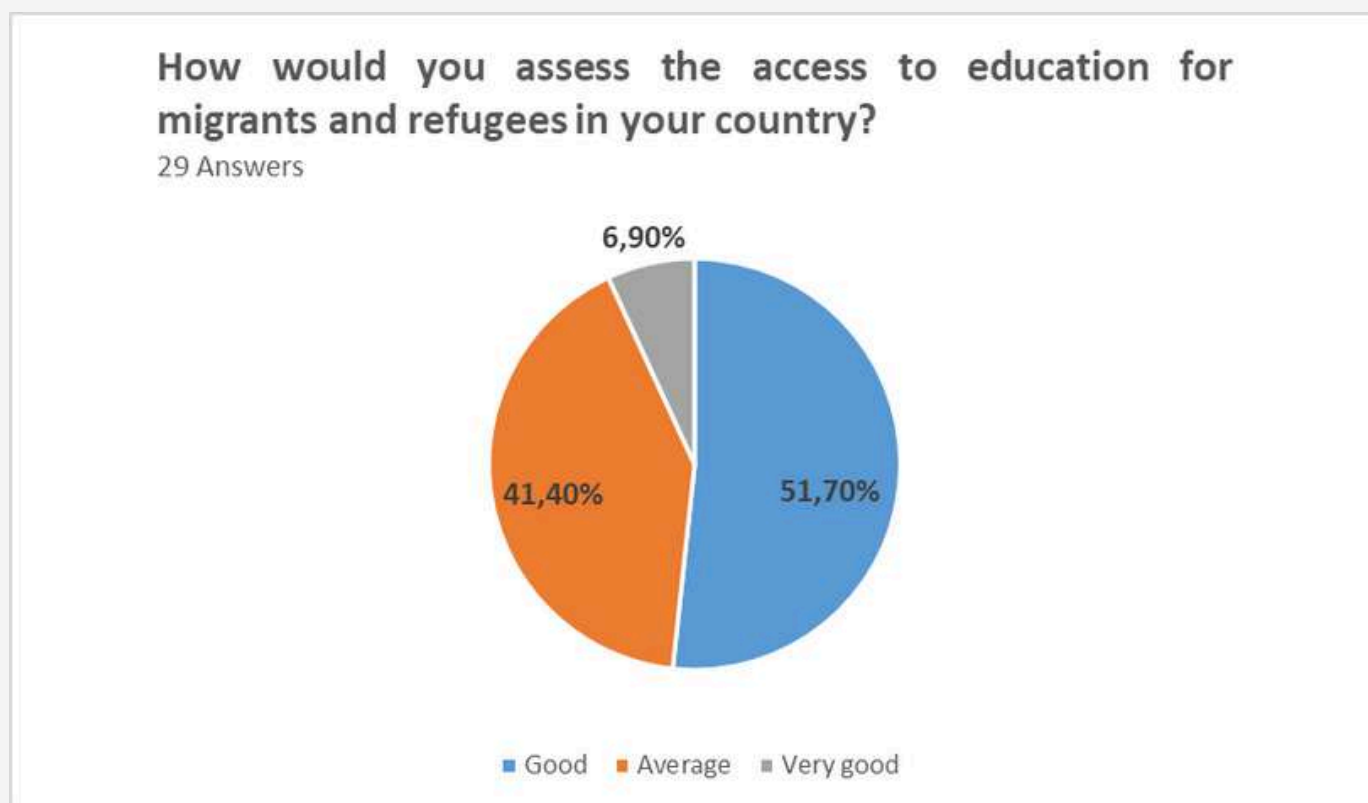
3. Jak często, Twoim zdaniem, migranci i uchodźcy doświadczają izolacji społecznej z powodu różnic kulturowych?

Ponad połowa respondentów (55,2%) uważa, że migranci i uchodźcy doświadczają izolacji z powodu różnic kulturowych. Niektórzy z nich (24,1%) sądzą, że migranci i uchodźcy często stają się ofiarami krzywdy w związku z tą izolacją. 13,8% respondentów wskazało, że rzadko napotykają na takie wyzwanie. 3,4% respondentów twierdzi, że migranci i uchodźcy zawsze doświadczają izolacji z powodu różnic kulturowych, podczas gdy taki sam odsetek (3,4%) uważa, że nigdy nie ma to miejsca.

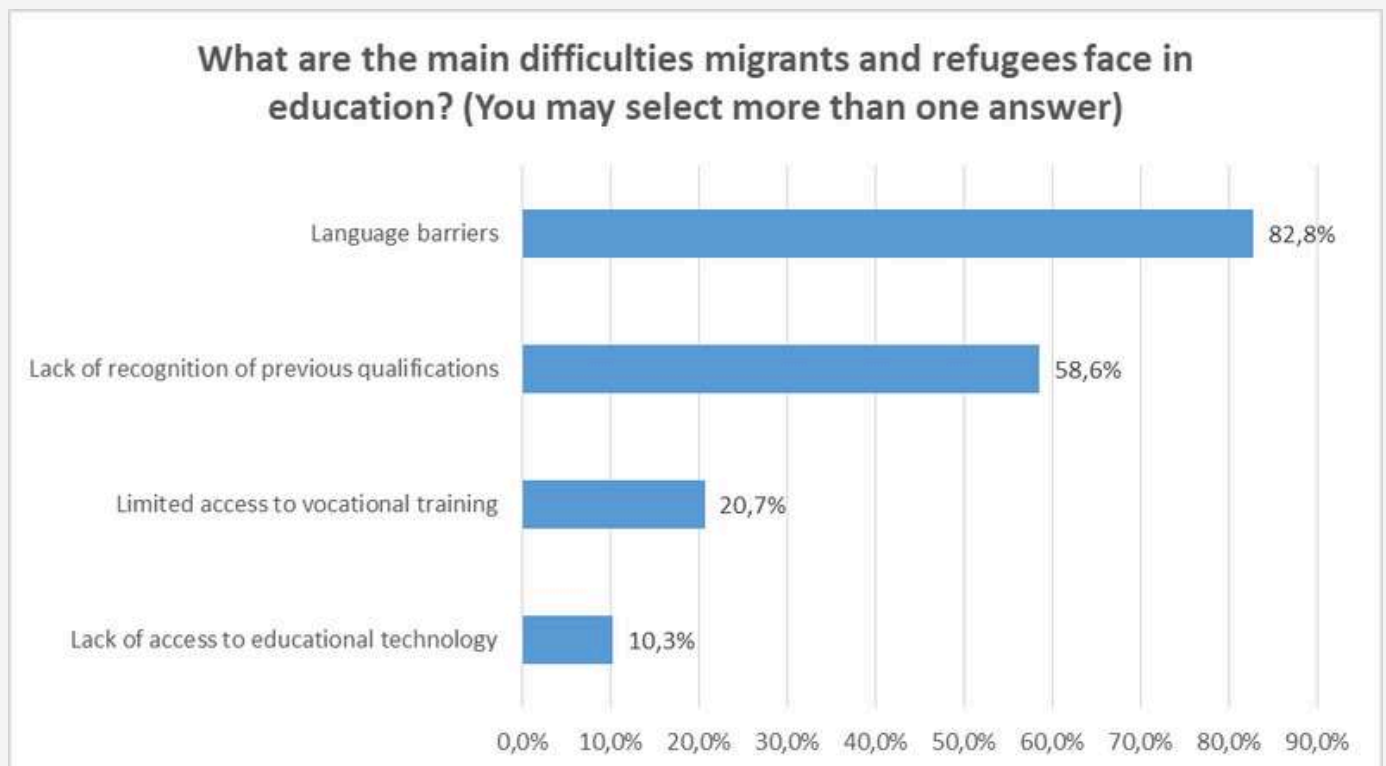
4. Jak oceniasz dostęp do edukacji dla migrantów i uchodźców w swoim kraju?

Ponad połowa uczestników ankiety (51,7%) wskazała, że migranci i uchodźcy mają dobry dostęp do edukacji w swoim kraju zamieszkania. 41,4% respondentów miało mniej optymistyczne zdanie, twierdząc, że dostęp do edukacji jest na średnim poziomie. Pozostałe 6,9% oceniło dostęp do edukacji jako bardzo dobry.

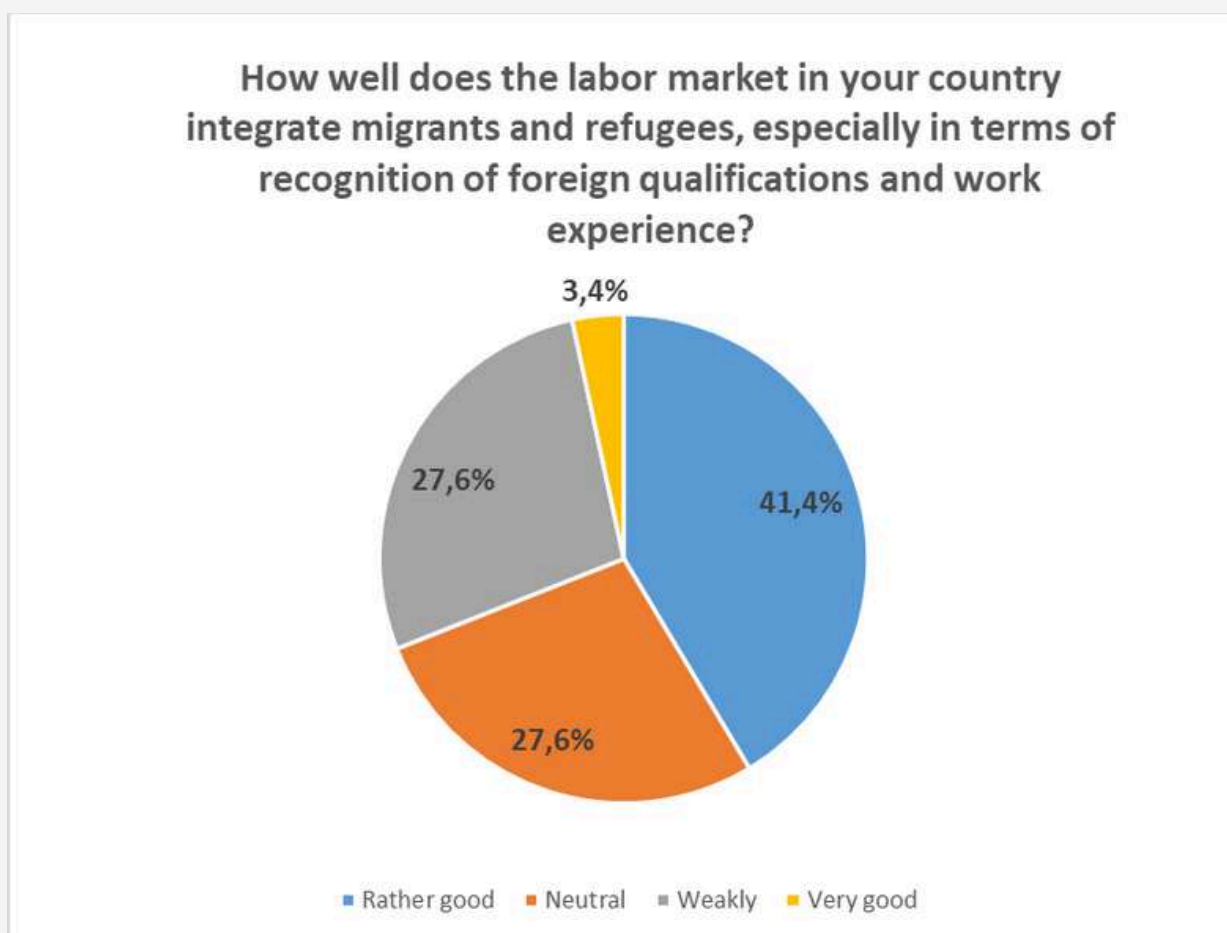
5. Jakie są kluczowe wyzwania, przed którymi stają migranci i uchodźcy w obszarze edukacji? (Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

82,8% respondentów zidentyfikowało bariery językowe jako główną trudność, z jaką migranci i uchodźcy borykają się w edukacji. Drugą najczęściej wskazywaną opcją był „Brak uznania wcześniejszych kwalifikacji” (58,6%). „Ograniczony dostęp do szkoleń zawodowych” zaznaczyło 20,7% respondentów. Najrzadziej wybieraną opcją był „Brak dostępu do technologii edukacyjnych” (10,3%).

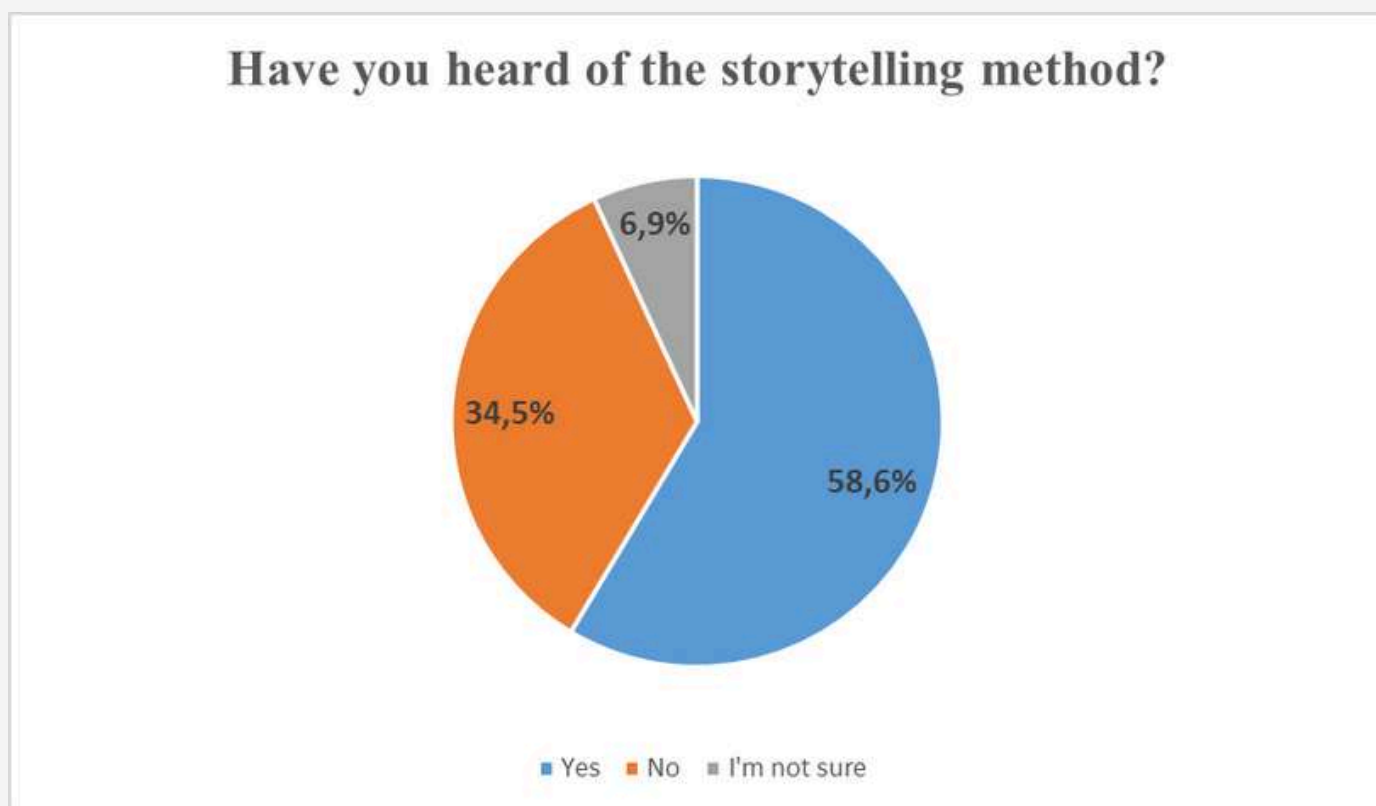
6. W jakim zakresie rynek pracy w Twoim kraju integruje migrantów i uchodźców, szczególnie w kontekście uznawania zagranicznych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego?

41,4% respondentów wskazało, że rynek pracy rzeczywiście wspiera integrację migrantów i uchodźców, zwłaszcza w zakresie uznawania zagranicznych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego na poziomie „raczej dobrym”. Odpowiedzi „neutralna” oraz „słaba” zostały wybrane przez 27,6% uczestników badania. Dodatkowo 3,4% badanych oceniło rynek pracy jako „bardzo dobry” czynnik integrujący migrantów i uchodźców.

7. Czy słyszałeś o technice narracji?

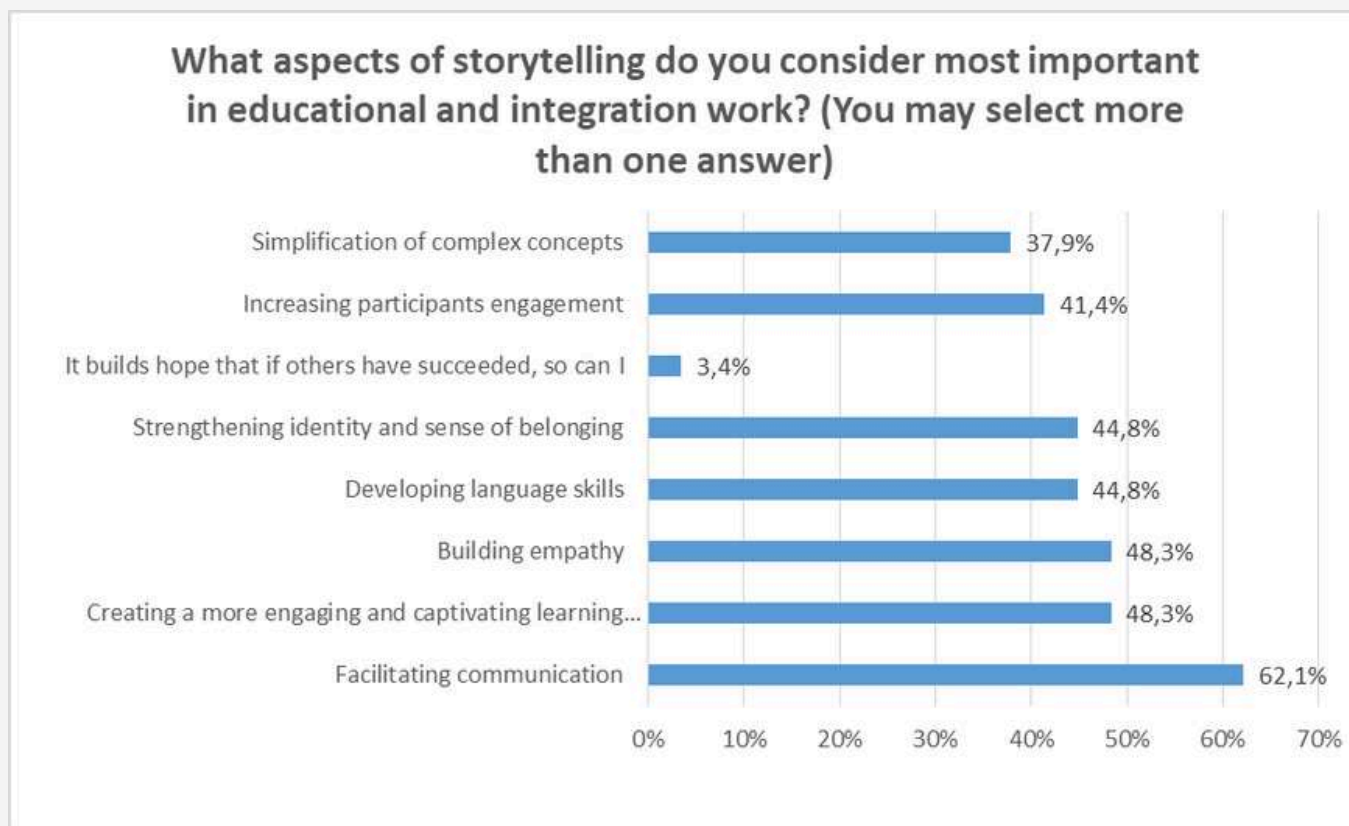

Na pytanie dotyczące znajomości metody Storytelling, 58,6% respondentów udzieliło odpowiedzi pozytywnej. 34,5% uczestników odpowiedziało negatywnie, a 6,9% nie było pewnych, czy kiedykolwiek miało do czynienia z metodą Storytelling.

8. Storytelling to technika komunikacji, która polega na opowiadaniu historii w celu przekazania przesłania, nauki lub zaangażowania odbiorców. Wykorzystuje narrację, postacie oraz fabułę, aby uczynić informacje bardziej zrozumiałymi, zapadającymi w pamięć i wpływowymi. W kontekście edukacji i szkoleń storytelling ułatwia zrozumienie złożonych koncepcji, buduje więzi emocjonalne oraz zachęca do aktywnego uczestnictwa, tworząc bardziej wciągające i angażujące doświadczenie edukacyjne.

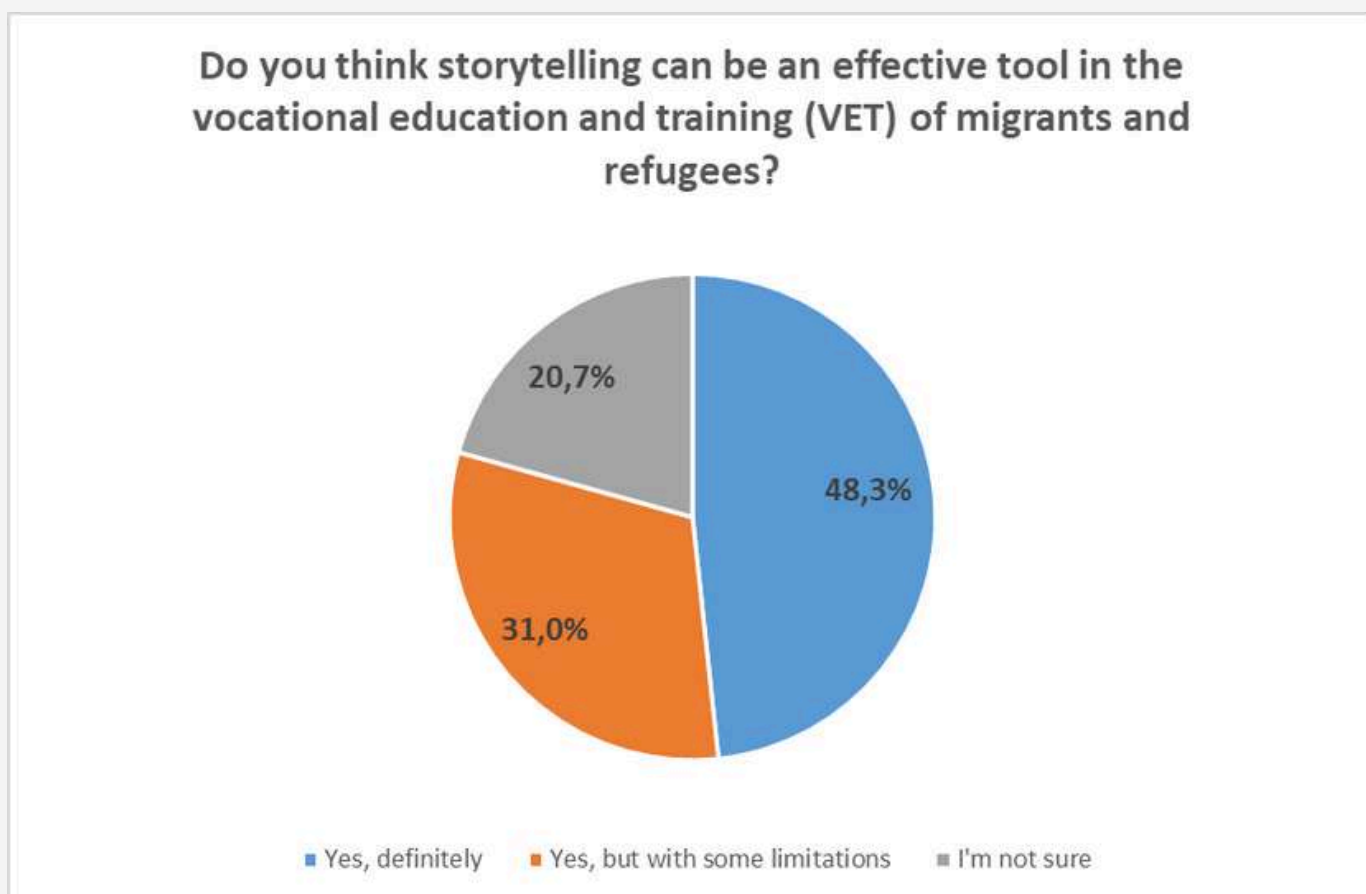
Które elementy narracji uważasz za kluczowe w kontekście pracy edukacyjnej i integracyjnej? (Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź).

„Ułatwianie komunikacji” okazało się najczęściej wybieranym aspektem storytellingu, wskazanym przez 62,1% respondentów. Następnie zarówno „Tworzenie bardziej angażującego i wciągającego doświadczenia edukacyjnego”, jak i „Budowanie empatii” zostały wskazane przez 48,3% uczestników badania. Za istotne uznano również „Rozwijanie umiejętności językowych” oraz „Wzmacnianie tożsamości i poczucia przynależności”, a 44,8% respondentów wskazało każdą z tych opcji.

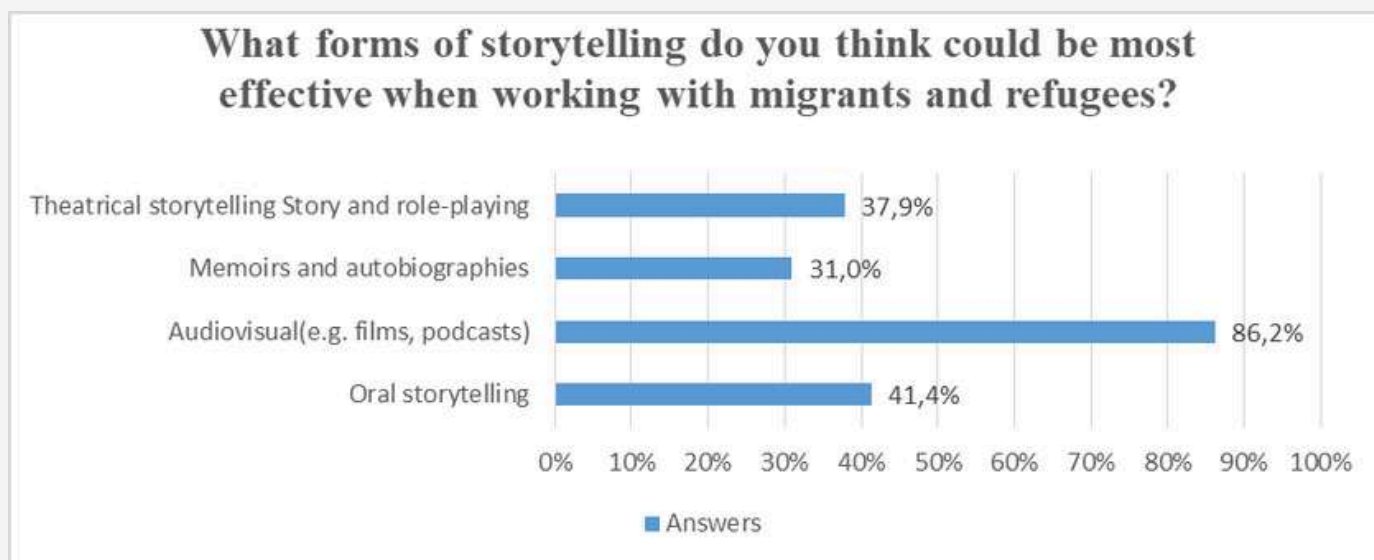
9. Czy sądzisz, że narracja może stanowić efektywne narzędzie w edukacji i kształceniu zawodowym (VET) migrantów oraz uchodźców?

48,3% respondentów wyraziło bardzo pozytywną opinię („Tak, zdecydowanie”) na temat skuteczności storytellingu w edukacji i szkoleniu zawodowym migrantów oraz uchodźców. 31% respondentów zgodziło się z efektywnością tego narzędzia, jednak zauważyło pewne ograniczenia („Tak, ale z pewnymi ograniczeniami”). 20,7% respondentów nie miało pewności co do jego skuteczności.

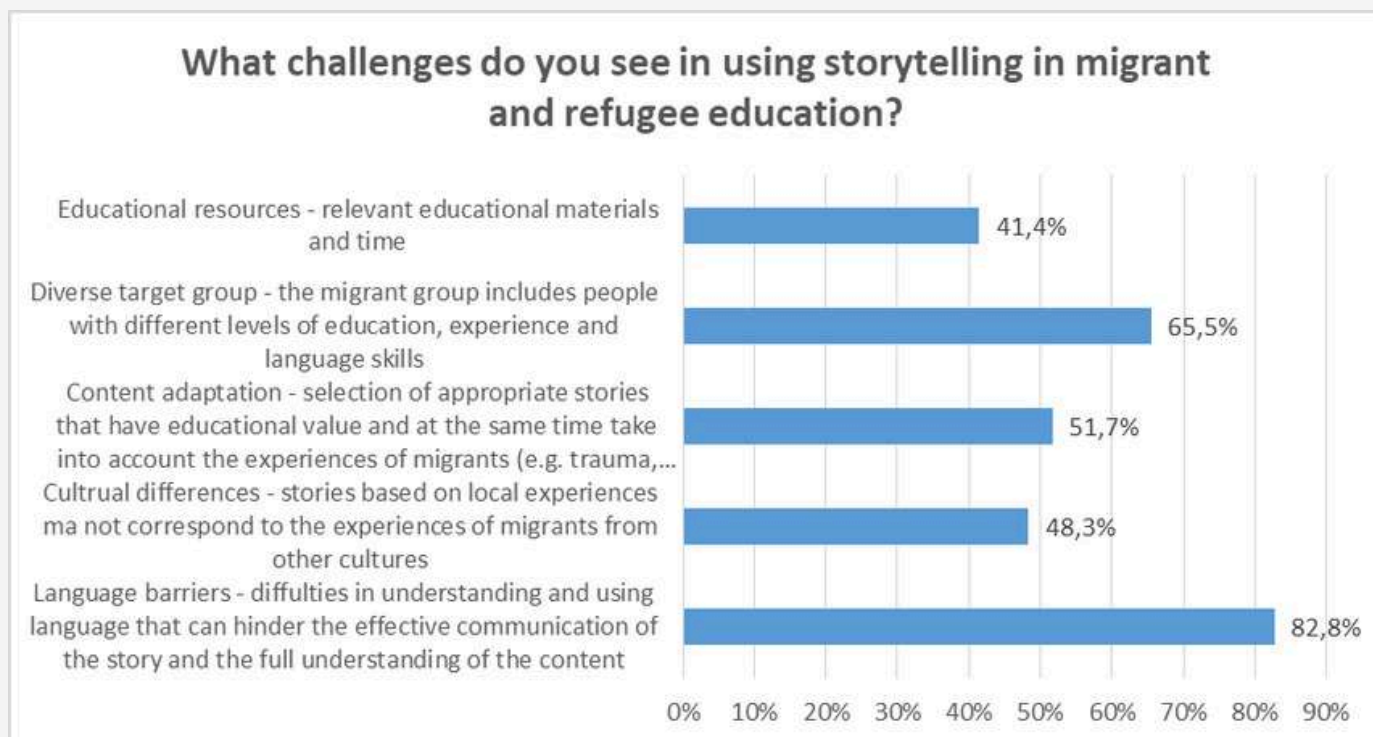
10. Jakie formy storytellingu, według Ciebie, mogą okazać się najskuteczniejsze w pracy z migrantami i uchodźcami?

86,2% respondentów wskazało, że audiowizualna forma narracji najbardziej wspierałaby migrantów i uchodźców. 41,4% badanych uznało, że najlepsza byłaby narracja ustna. 37,9% uczestników ankiety preferowałoby „Opowiadanie teatralne – historia i odgrywanie ról”. 31% respondentów wskazało na wspomnienia i autobiografie jako skuteczne narzędzia narracyjne.

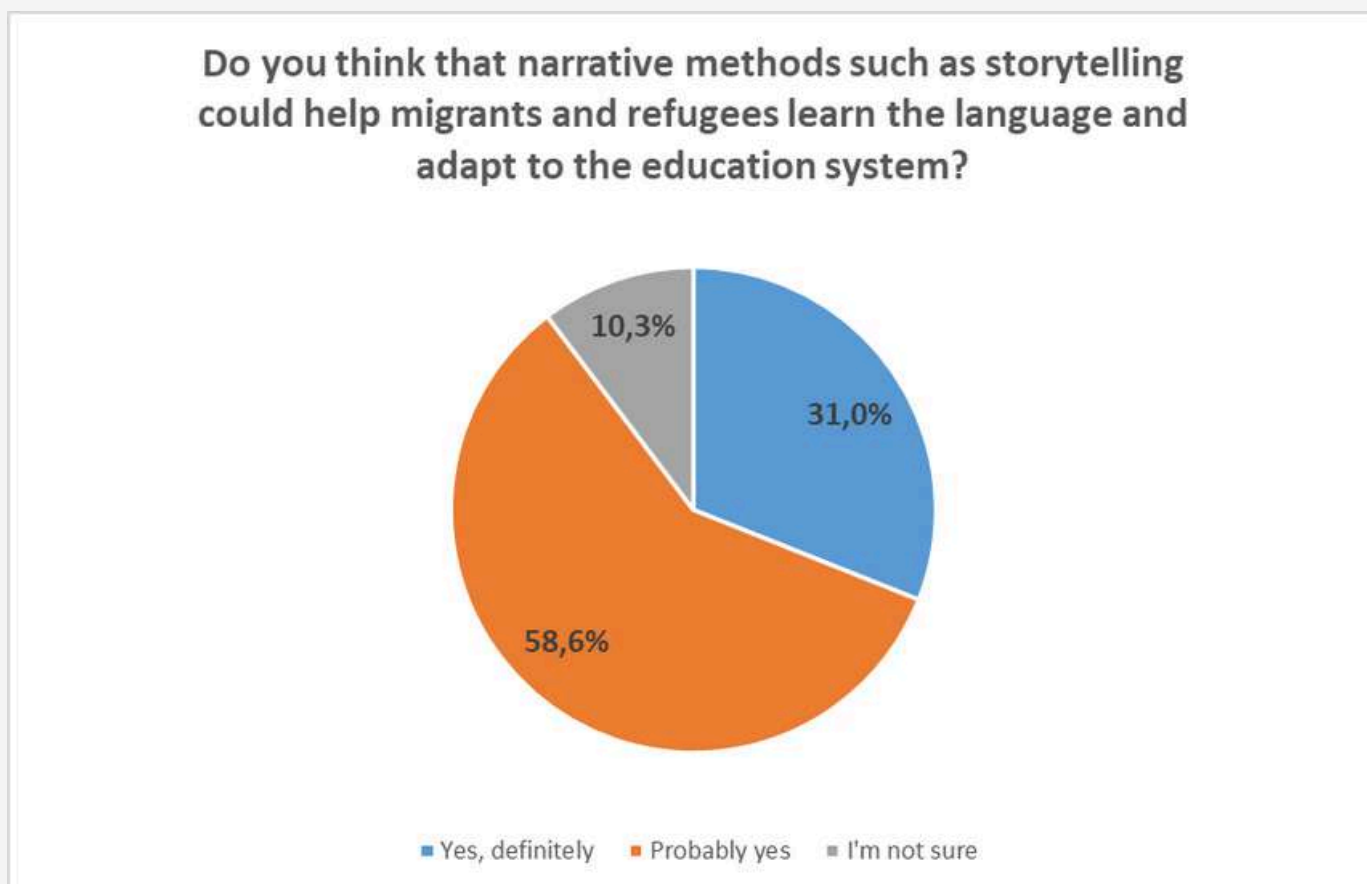
11. Jakie wyzwania dostrzegasz w wykorzystaniu narracji w edukacji dotyczącej migrantów i uchodźców?

„Bariery językowe” zostały zidentyfikowane jako największe wyzwanie w edukacji z wykorzystaniem storytellingu, wskazane przez 82,8% respondentów. Drugim najczęściej wymienianym wyzwaniem była „Zróżnicowana grupa docelowa” (65,5%). „Adaptacja treści” również często pojawiała się w odpowiedziach (51,7%), a następnie „Różnice kulturowe” (48,3%). Najrzadziej wskazywanym wyzwaniem były „Zasoby edukacyjne”, które wskazało 41,4% respondentów.

12. Czy sądzisz, że metody narracyjne, takie jak opowiadanie historii, mogą wspierać migrantów i uchodźców w nauce języka oraz adaptacji do systemu edukacji?

58,6% respondentów stwierdziło, że metody narracji mogą być użyteczne w nauce języka dla migrantów i uchodźców, a także wspierać ich w procesie integracji. 31% uczestników badania oceniło, że metoda narracji zastosowana w tym kontekście jest bardzo efektywną metodą nauki. 10,3% respondentów nie miało pewności, czy jest to dobra, czy zła metoda nauki.

Raport dotyczący danych z Włoch

Podsumowanie analizy raportu

Celem niniejszego badania jest zwrócenie uwagi na aktualną sytuację migrantów i uchodźców, ze szczególnym uwzględnieniem ich doświadczeń w obszarze edukacji, rynku pracy oraz praktyk integracyjnych. Analizuje ono również, w jaki sposób storytelling jest wykorzystywany jako narzędzie wsparcia tych osób – zwłaszcza w kontekście edukacyjnym i szkoleniowym. Spostrzeżenia zebrane od przedstawicieli sektora edukacji dostarczają cennych wskazówek dotyczących doskonalenia systemów wsparcia oraz opracowywania skuteczniejszych strategii integracji migrantów i uchodźców ze społeczeństwem, w szczególności poprzez edukację.

Metodologia badawcza

Raport opiera się na 20 odpowiedziach zebranych za pośrednictwem Formularzy Google. Ankieta została rozesłana drogą elektroniczną do różnych instytucji, w tym szkół średnich, uniwersytetów, ośrodków kształcenia zawodowego oraz innych placówek edukacyjnych. Dodatkowo, niektóre ankiety udostępniono bezpośrednio osobom – zazwyczaj z doświadczeniem migracyjnym – które wyraziły chęć udziału.

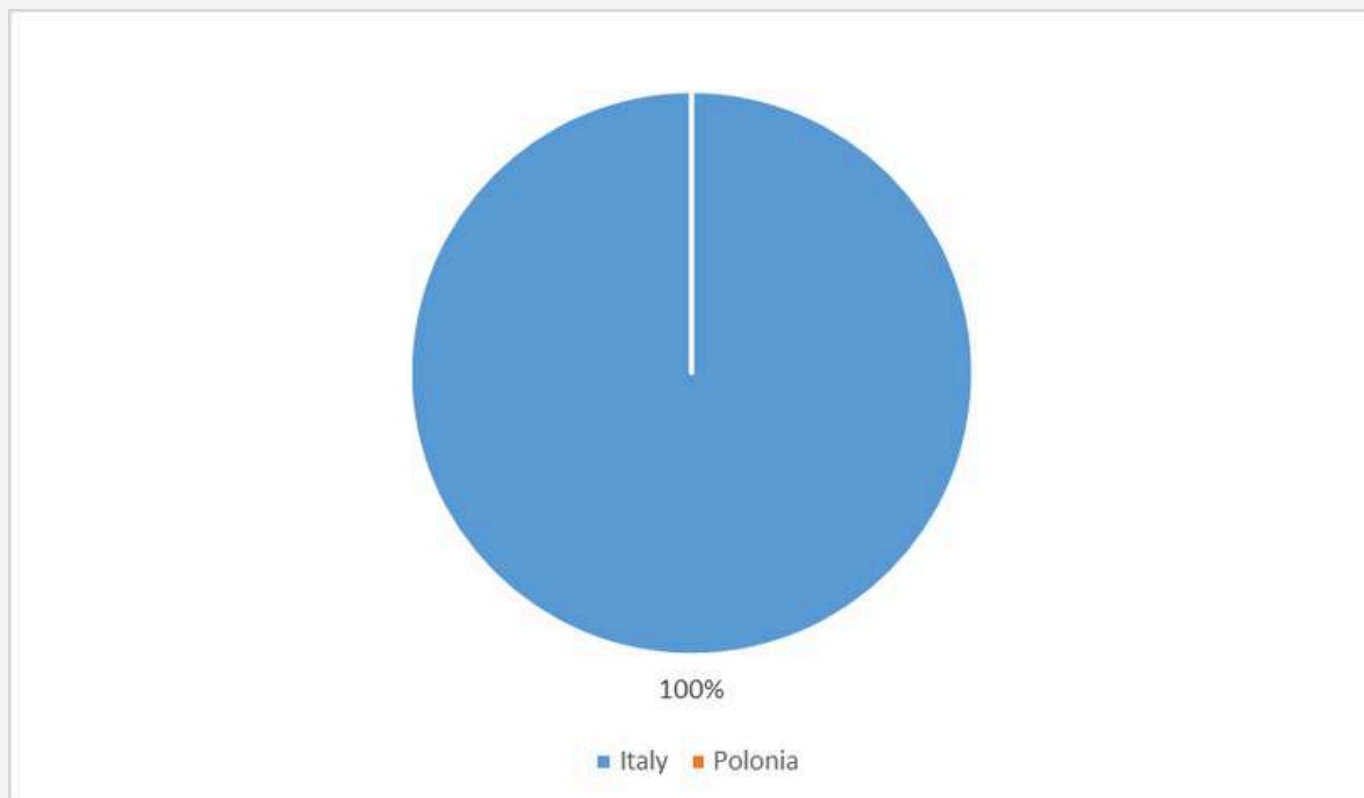
Przegląd postanowień

Wyniki zostały podzielone na dwie kluczowe części. Pierwsza część przedstawia informacje demograficzne respondentów, w tym ich kraj zamieszkania, płeć oraz związek z tematem – czy są migrantami, edukatorami, czy specjalistami pracującymi z migrantami. Druga część zawiera jakościowe spostrzeżenia zarówno edukatorów, jak i migrantów, analizując ich poglądy na temat użyteczności storytellingu w kształceniu zawodowym. Odpowiedzi te podkreślają potencjał storytellingu jako inkluzywnej i efektywnej metody wspierającej naukę, angażowanie oraz integrację społeczną i zawodową migrantów oraz uchodźców.

Wskaźniki

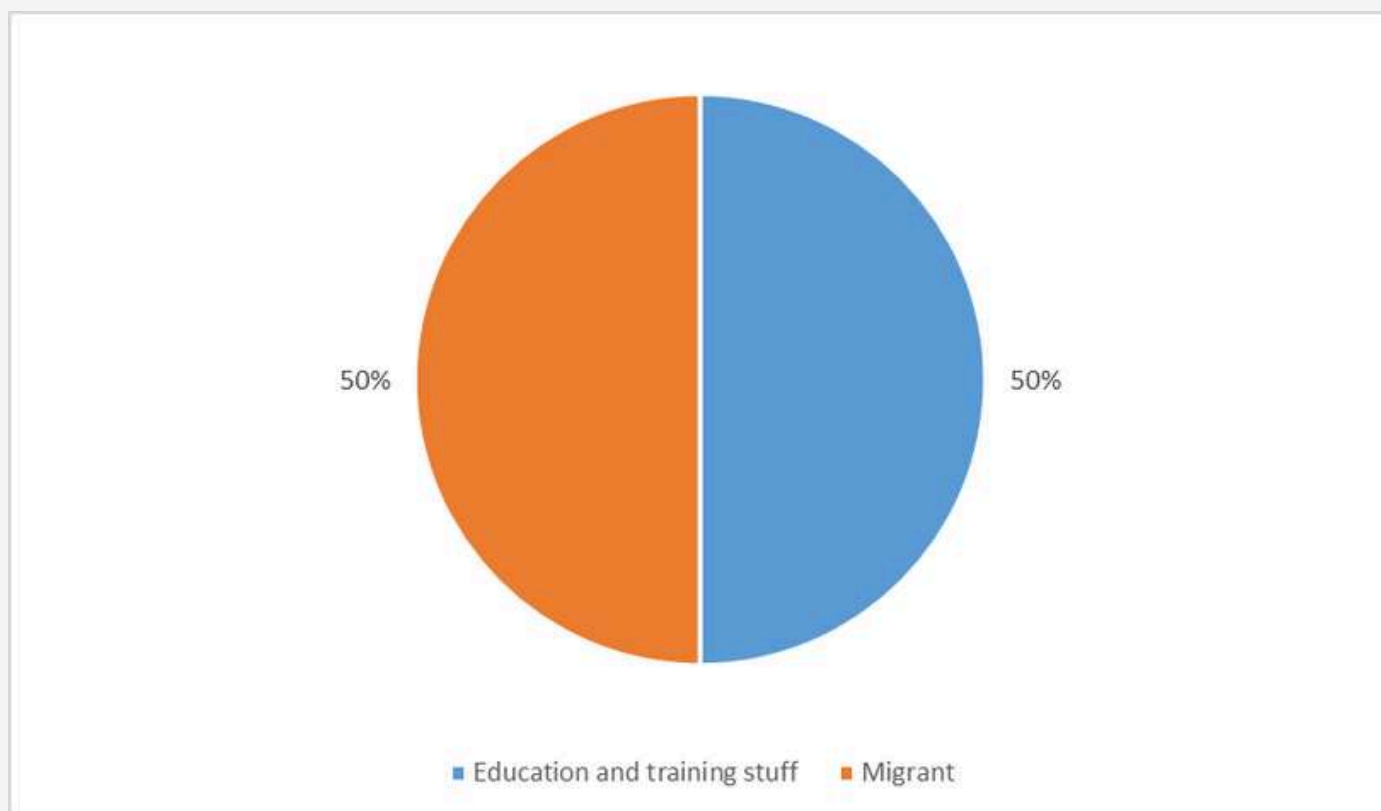
Kraj rezydencji

Wszyscy respondenci, którzy zakończyli ankietę, wskazali Włochy jako kraj, w którym aktualnie zamieszkują.

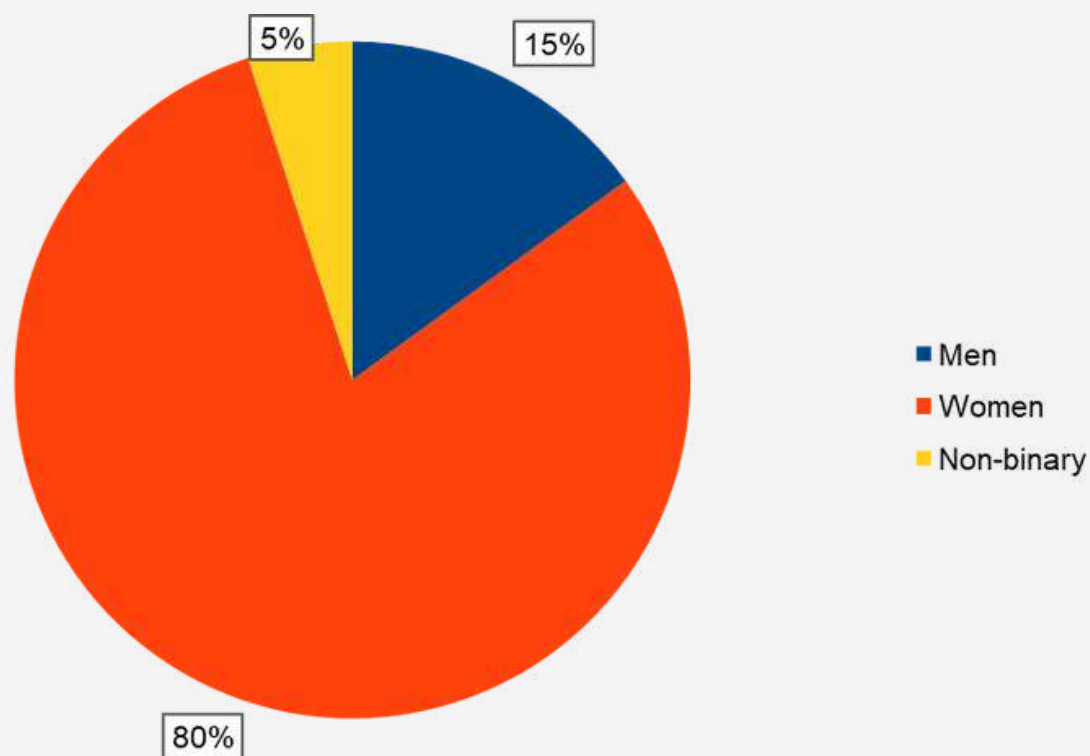
2. Status

Respondenci z grup „Pracownicy oświaty i szkoleń” oraz „Migranci” stanowią 50% wszystkich uczestników.

3. Płeć

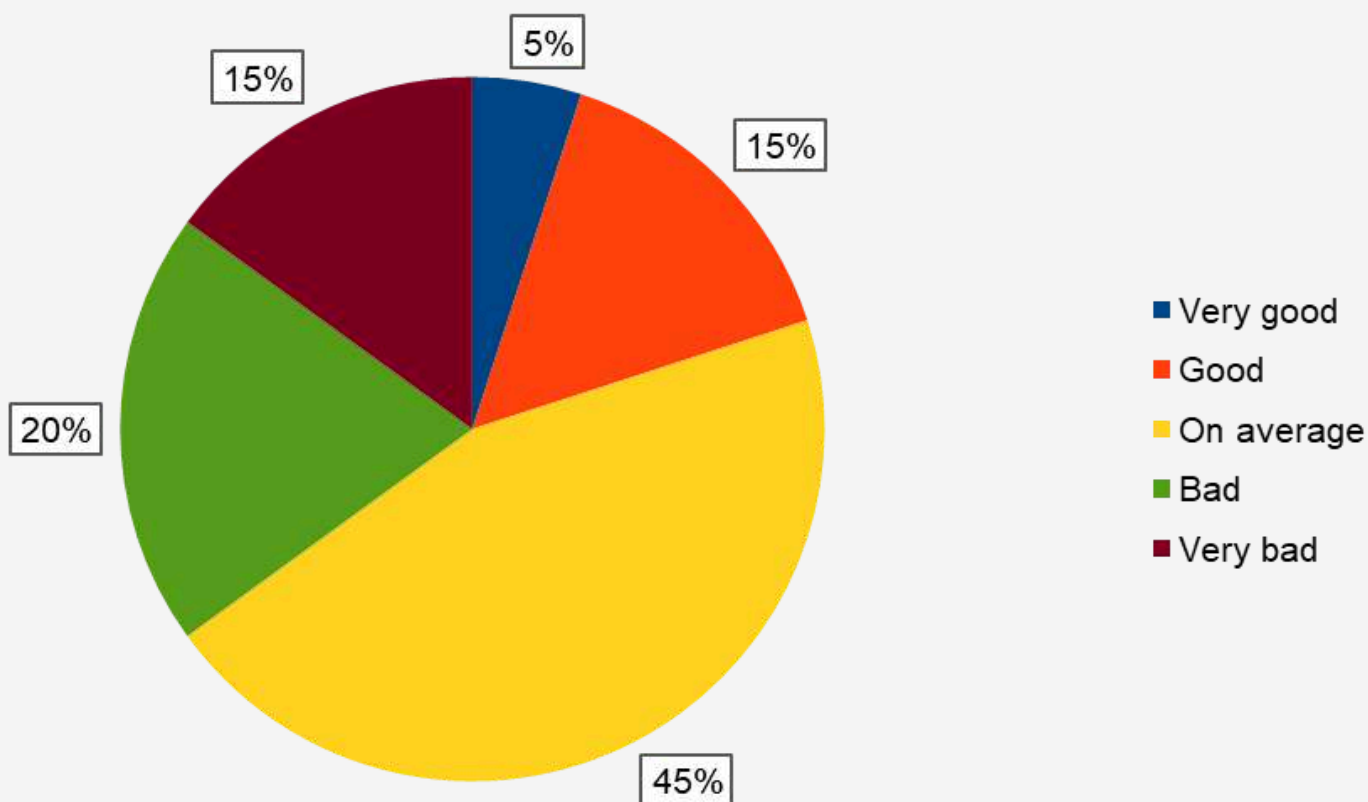
80% wszystkich respondentów stanowiły kobiety, a 15% mężczyźni. Zaledwie 5% respondentów zidentyfikowało się jako osoby niebinarne.

Dane

1. Jak oceniasz ogólną sytuację migrantów i uchodźców w swoim kraju w kontekście integracji społecznej?

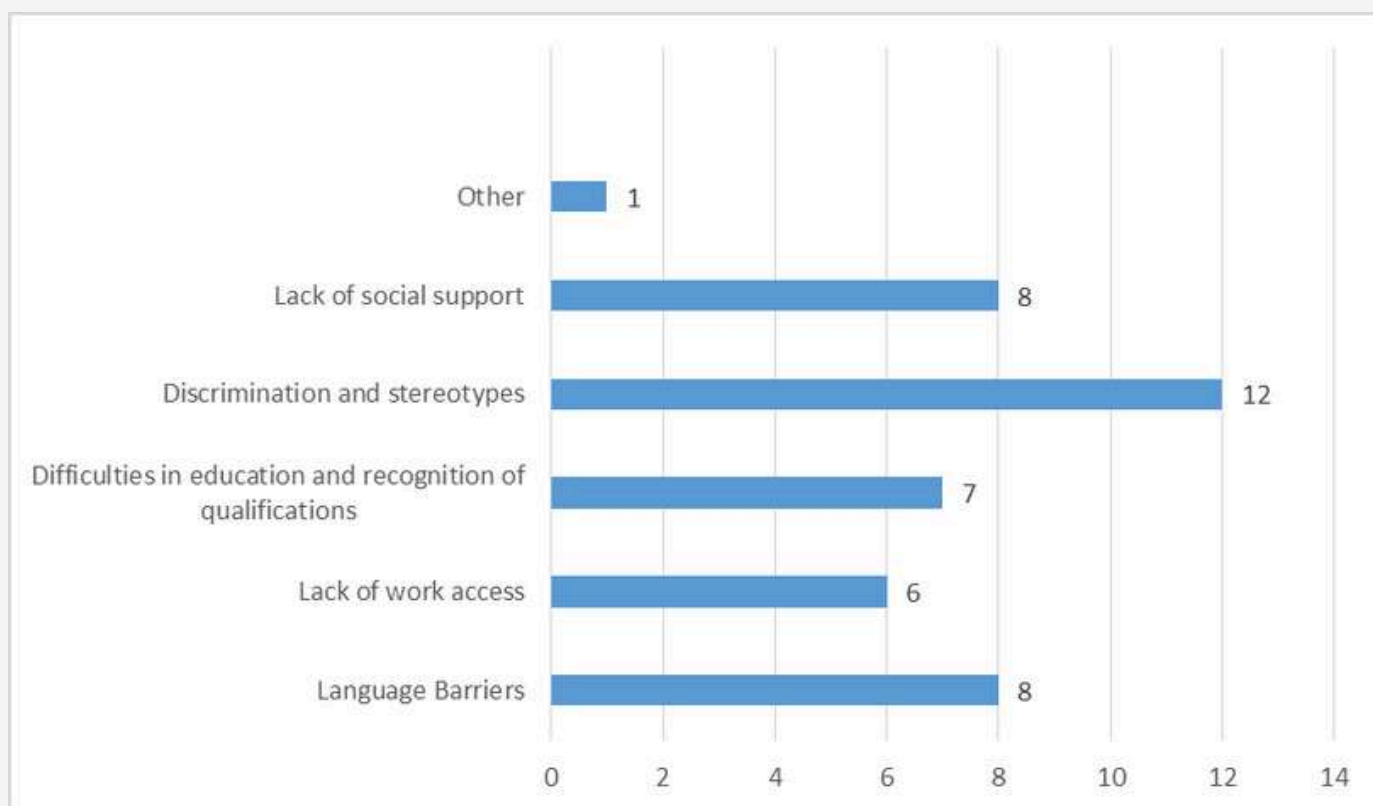
1. Bardzo dobry 5%
2. Dobrze 15%
3. Średnio 45%
4. Złe 20%
5. Bardzo źle 15%

Odpowiedzi wskazują, że niemal połowa uczestników (45%) postrzega integrację społeczną migrantów i uchodźców w swoim kraju jako „średnią” lub „przeciętną”. Znaczna część (35%) ocenia ją jednak jako problematyczną („negatywną” dla 20% i „bardzo negatywną” dla 15%). Tylko mniejszość ma pozytywne odczucia: 15% ocenia ją w ten sposób, a zaledwie 5% uznaje ją za „bardzo pozytywną”.

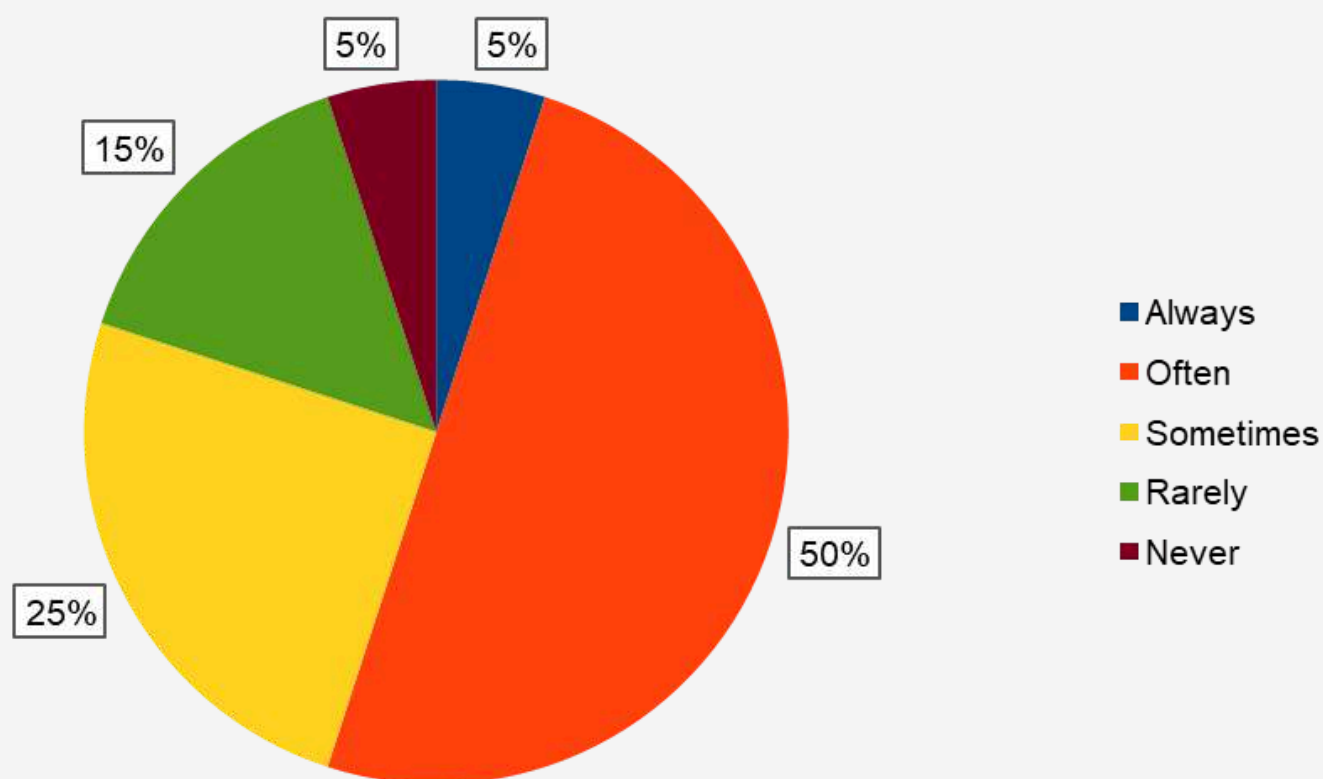
2. Jakie, według Ciebie, są największe wyzwania, z jakimi zmagają się migranci i uchodźcy w Twoim kraju? (Możesz wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

Największą trudnością, z jaką zmagają się migranci i uchodźcy we Włoszech, wydaje się być dyskryminacja oraz stereotypy. Na tym samym poziomie trudności występują brak wsparcia społecznego oraz bariery językowe. Uznawanie wcześniejszych kwalifikacji przez środowisko akademickie, a także ograniczony dostęp do zatrudnienia, również stanowią istotne wyzwania.

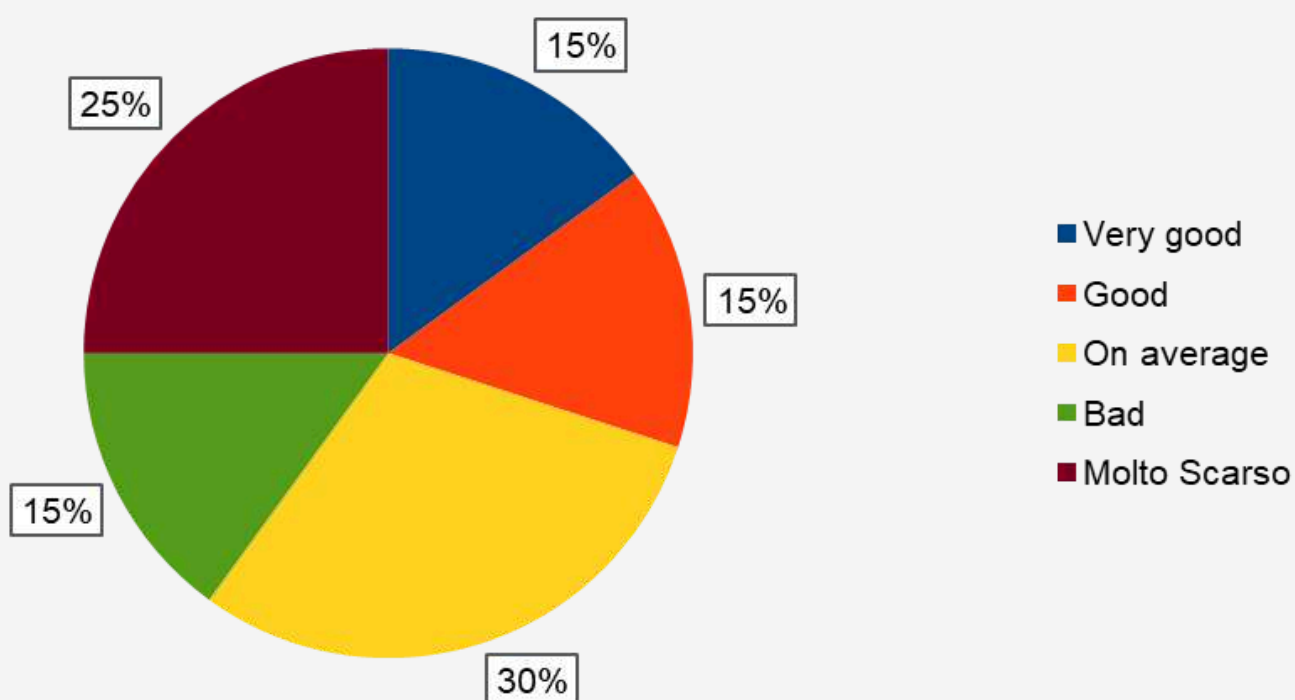
3. Jak często, Twoim zdaniem, migranci i uchodźcy doświadczają izolacji społecznej z powodu różnic kulturowych?

Dla większości uczestników (50%) różnice kulturowe stanowią powszechną przyczynę izolacji społecznej migrantów i uchodźców. Jedna czwarta badanej grupy (25%) dostrzega to zjawisko sporadycznie, a opinie są skrajnie podzielone: 5% uznaje je za rzadkie, a kolejne 5% za nieobecne. Uśrednione 15% ocenia, że występuje ono rzadko.

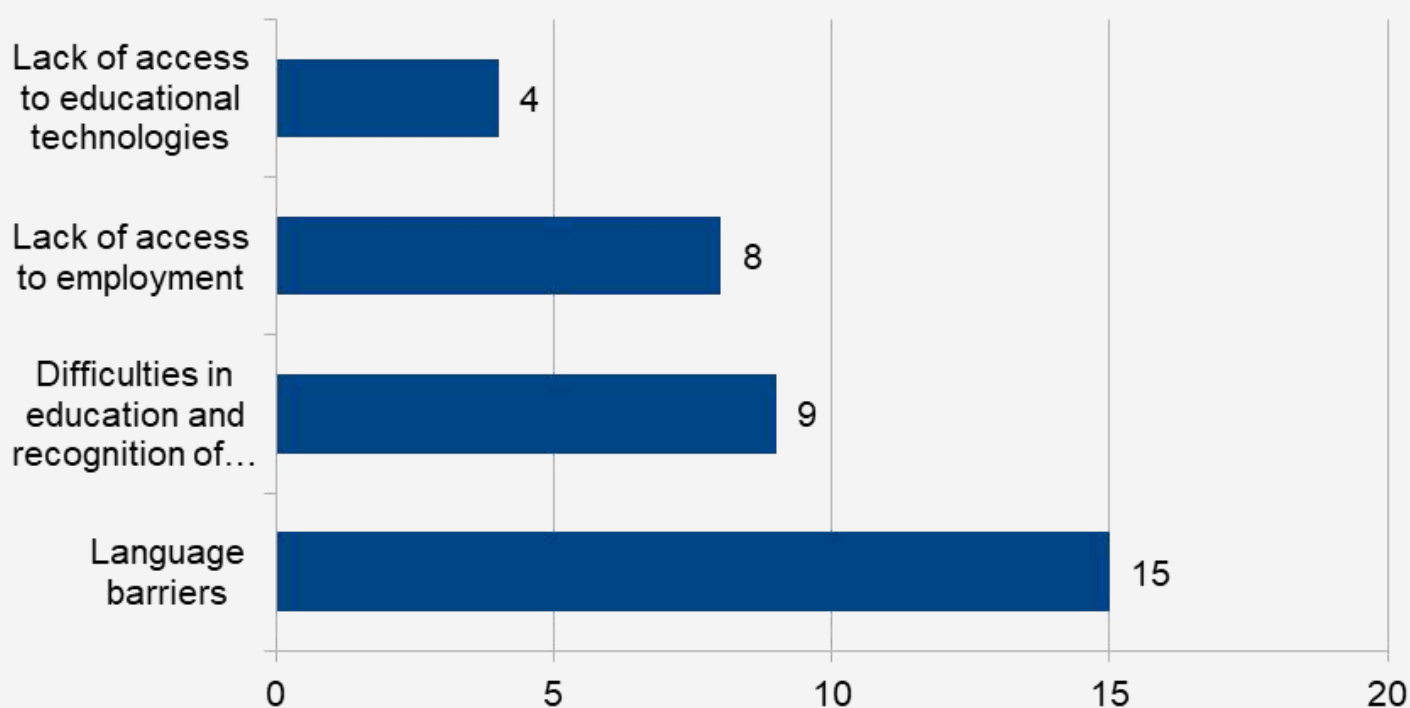
4. Jak oceniasz dostęp migrantów i uchodźców do edukacji w swoim kraju?

Ocena dostępu migrantów i uchodźców do edukacji ukazuje alarmującą sytuację znacznej części uczestników. Aż 40% ocenia ją negatywnie (15% jako „słabą” i 25% jako „bardzo słabą”), a kolejne 30% postrzega ją jako „przeciętną”. Tylko niewielki odsetek wyraża opinię pozytywną, przy czym 15% określa ją jako „dobrą”, a kolejne 15% jako „bardzo dobrą”.

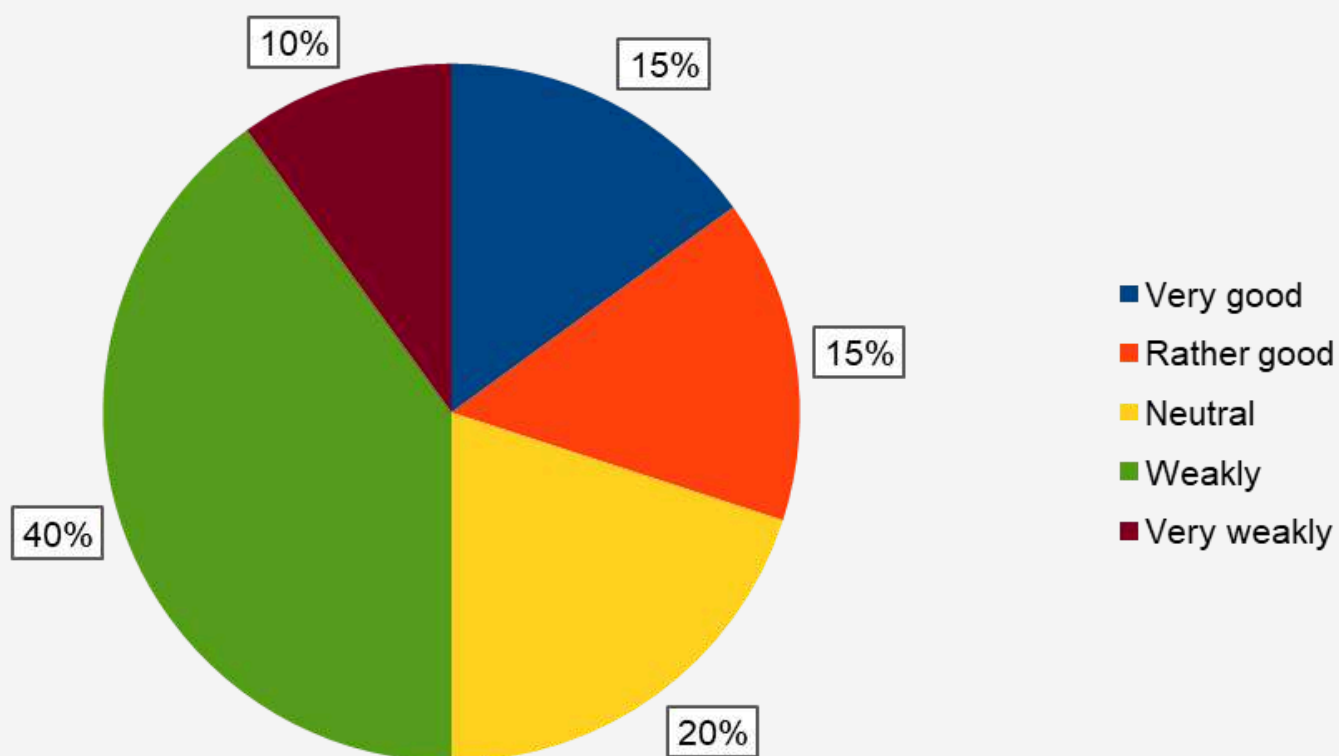
5. Jakie są kluczowe wyzwania, przed którymi stają migranci i uchodźcy w obszarze edukacji? (Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

Bariery językowe jednoznacznie wyłaniają się jako kluczowe wyzwanie, z jakim migranci i uchodźcy stają w obliczu na swojej drodze edukacyjnej, według większości uczestników. Innym istotnym problemem jest uznawanie wcześniejszych kwalifikacji, ograniczony dostęp do szkoleń zawodowych oraz, na końcu, dostęp do technologii edukacyjnych.

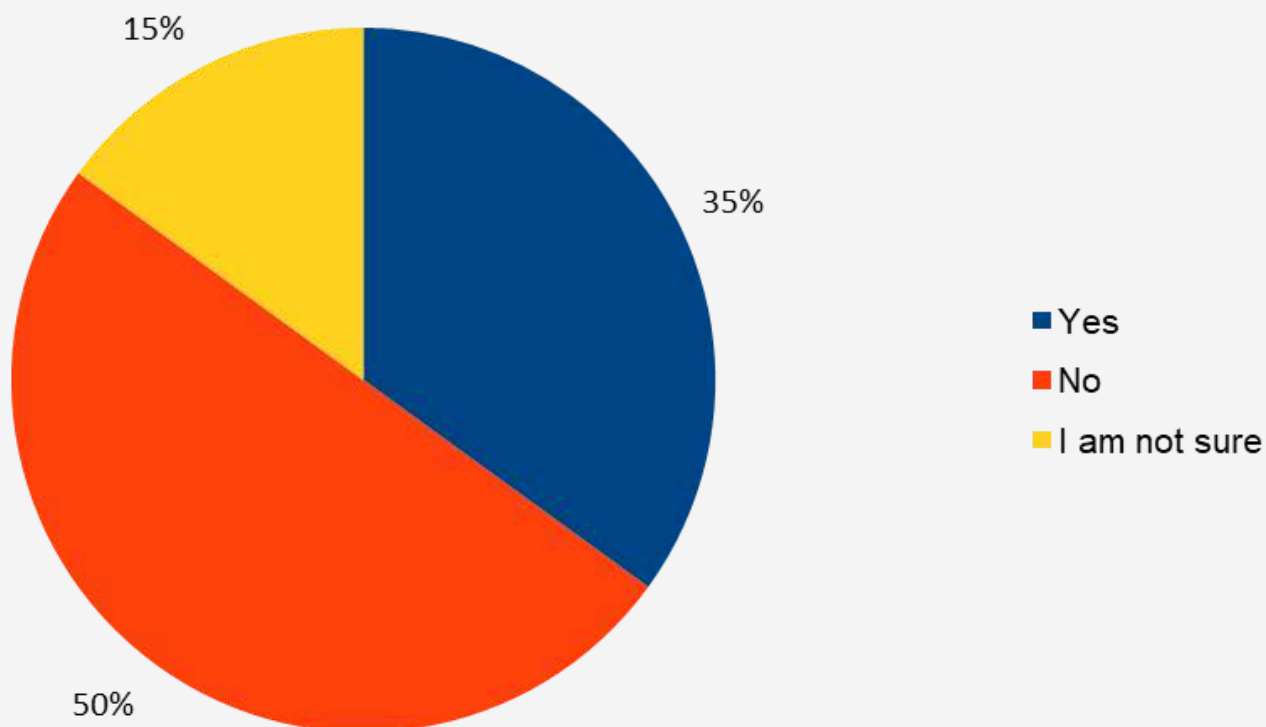
6. W jakim zakresie rynek pracy w Twoim kraju integruje migrantów i uchodźców, szczególnie w kontekście uznawania zagranicznych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego?

Piętnaście procent respondentów oceniło, że rynek pracy skutecznie wspiera integrację migrantów i uchodźców, zwłaszcza w zakresie uznawania zagranicznych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego na „bardzo” wysokim poziomie. Odpowiedzi „w znacznym stopniu” oraz „neutralnie” wybrało odpowiednio 15% i 20% uczestników. Prawie połowa respondentów (40%) uważa, że rynek pracy nie jest w dużym stopniu inkluzywny dla migrantów, a 10% stwierdza, że w ogóle nie jest inkluzywny.

7. Czy słyszałeś o technice narracji?

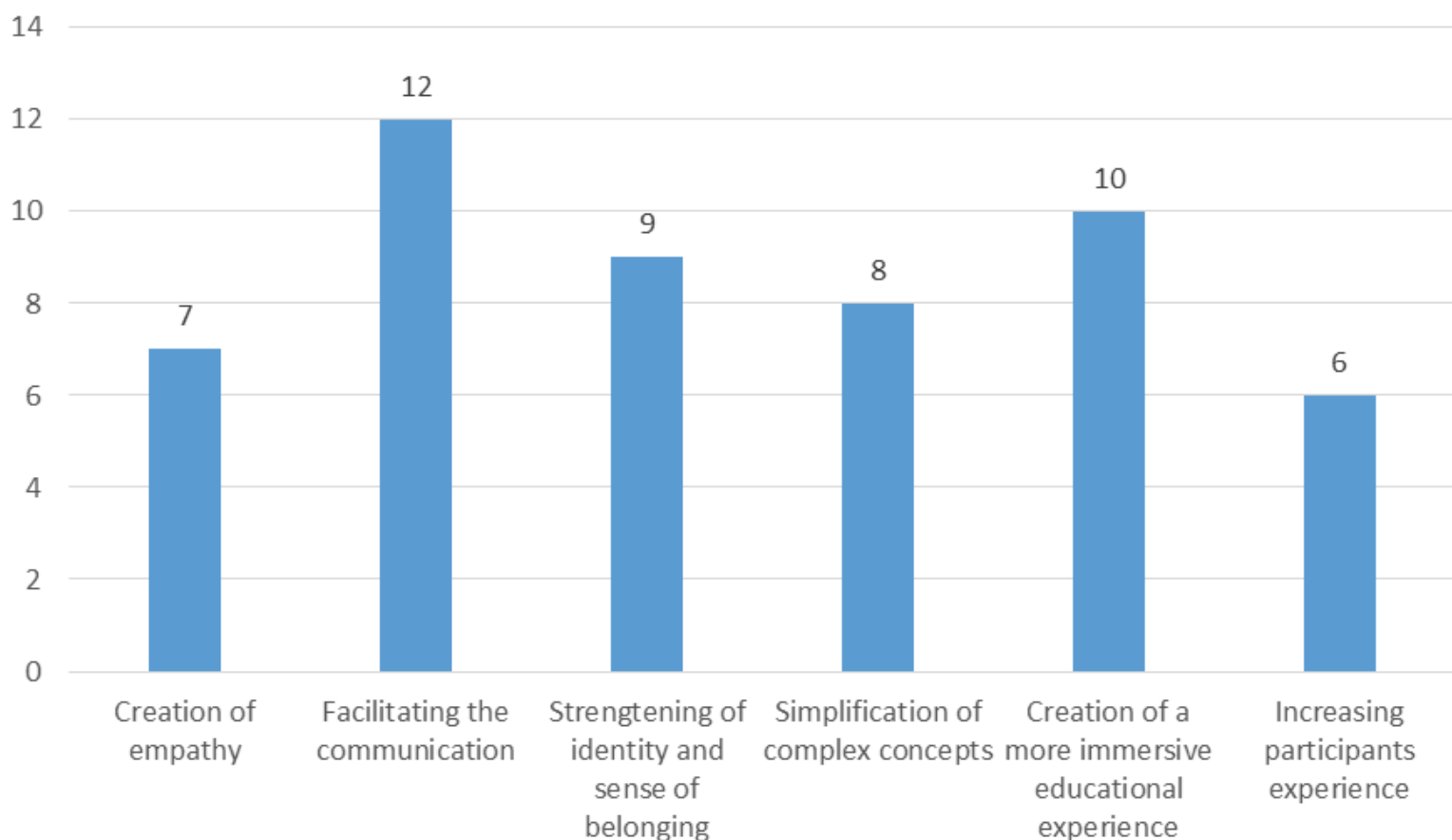

Tylko jedna trzecia respondentów (35%) jest zaznajomiona z metodą narracyjną. Pozostała część próby dzieli się na osoby, które nigdy o niej nie słyszały (50%), oraz te, które nie stosują jej konsekwentnie (15%).

8. Storytelling to technika komunikacji, która polega na opowiadaniu historii w celu przekazania przesłania, nauki lub zaangażowania odbiorców. Wykorzystuje narrację, postacie oraz fabułę, aby uczynić informacje bardziej zrozumiałymi, zapadającymi w pamięć i wpływowymi. W kontekście edukacji i szkoleń storytelling ułatwia zrozumienie złożonych koncepcji, buduje więzi emocjonalne oraz zachęca do aktywnego uczestnictwa, tworząc bardziej wciągające i angażujące doświadczenie edukacyjne.

Które elementy narracji uważasz za kluczowe w kontekście pracy edukacyjnej i integracyjnej? (Możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź).

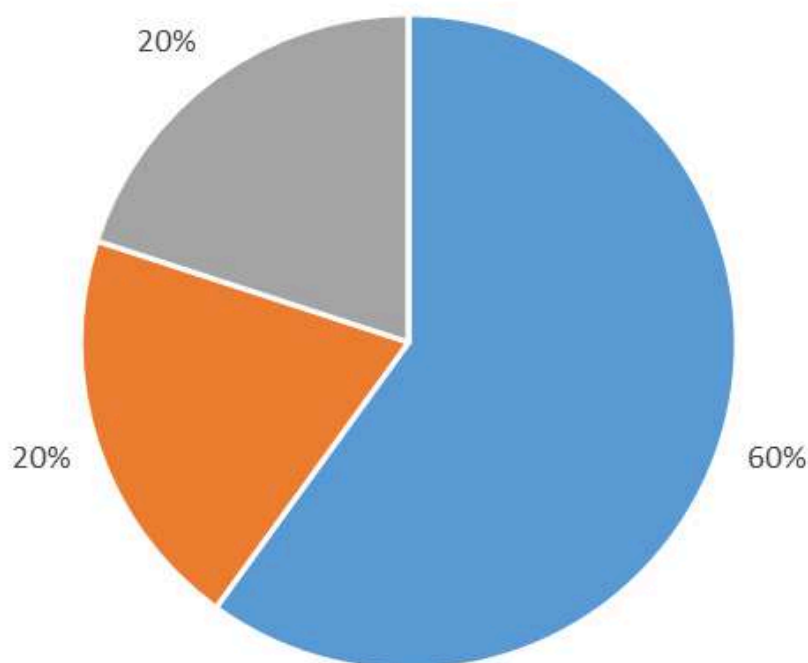

Analiza kluczowych aspektów narracji w kontekście edukacyjnym i integracyjnym ujawnia wyraźny priorytet uproszczenia komunikacji, który uzyskał najwyższą ocenę (12). Kolejne istotne miejsca zajęły ułatwienie zrozumienia złożonych pojęć (10) oraz wzmacnianie tożsamości i poczucia przynależności (9). Rozwój umiejętności językowych oraz tworzenie bardziej immersyjnego i angażującego doświadczenia edukacyjnego zostały ocenione na 8 punktów.

9. Czy sądzisz, że narracja może stanowić efektywne narzędzie w edukacji i kształceniu zawodowym (VET) migrantów oraz uchodźców?

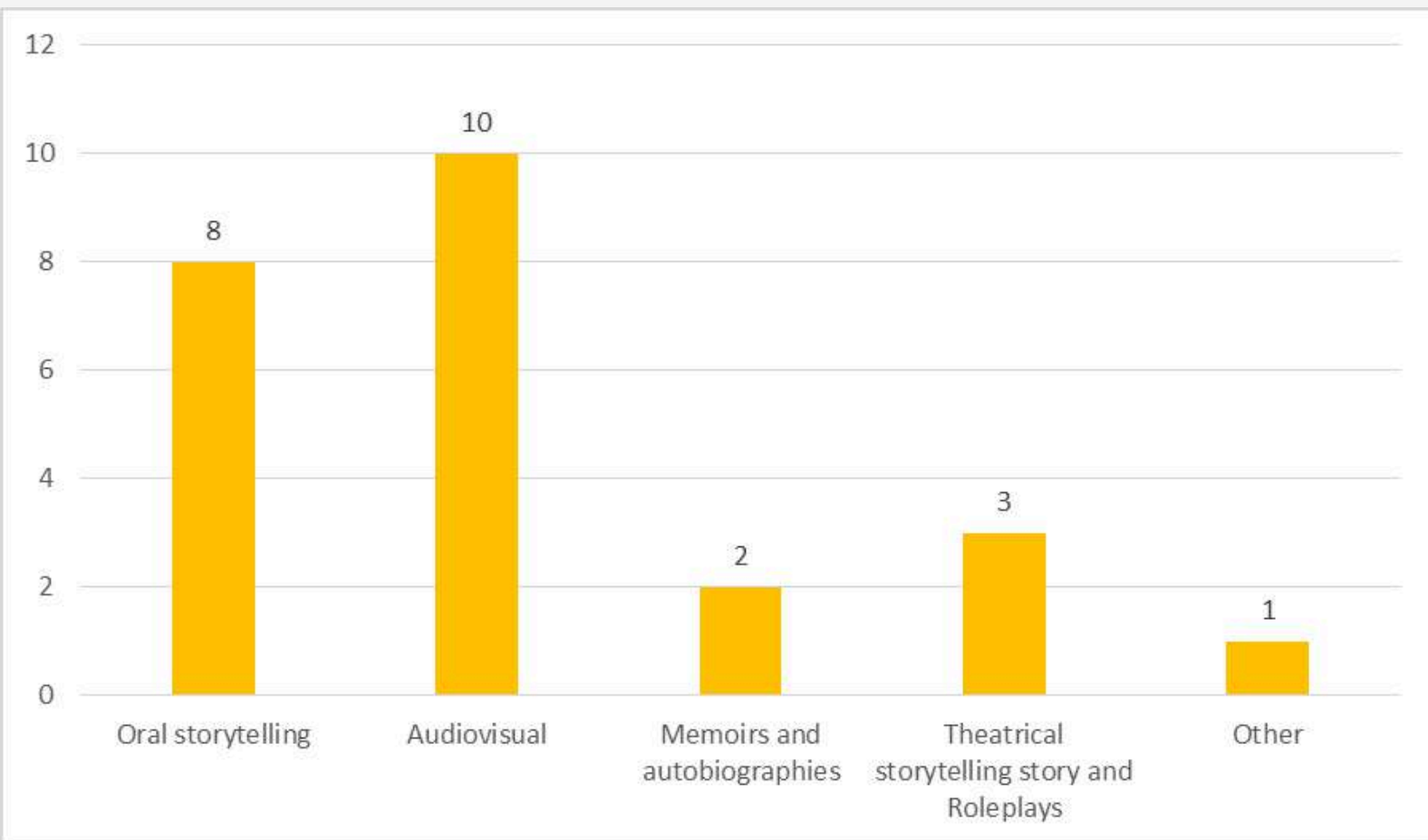

■ Yes, definitely ■ Yes, but with some limitations ■ I'm not sure ■ No, I don't think it's useful

Większość respondentów (60%) ma głęboką wiarę w skuteczność metody narracyjnej w edukacji oraz szkoleniu zawodowym migrantów i uchodźców, podczas gdy kolejne 20% dostrzega jej użyteczność, choć z pewnymi ograniczeniami. 20% nie wyraża takiej pewności, a nikt nie kwestionuje jej przydatności.

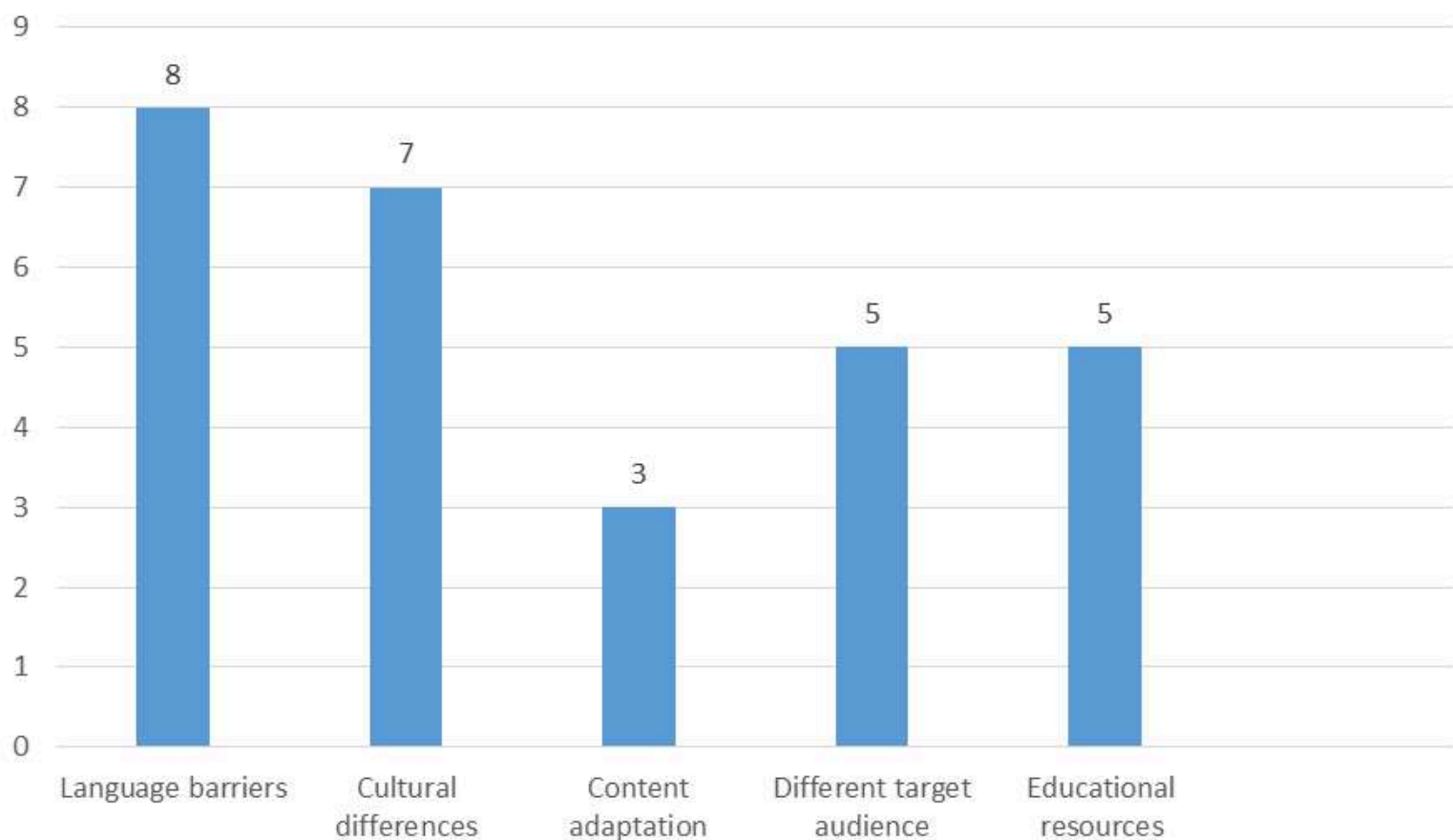
10. Jakie formy storytellingu, według Ciebie, mogą okazać się najskuteczniejsze w pracy z migrantami i uchodźcami?

Dane wskazują na wyraźną preferencję dla narracji audiowizualnych (10) jako potencjalnie bardziej efektywnego podejścia narracyjnego w pracy z migrantami i uchodźcami. Kolejnym przykładem jest ustne opowiadanie historii (8), co podkreśla znaczenie bezpośredniej komunikacji i aktywnego słuchania. Podejścia oparte na pamiętnikach i autobiografiach (2) oraz narracji teatralnej i odgrywaniu ról (3) wydają się być traktowane z mniejszym priorytetem, podobnie jak kategoria „Inne” (1), która uzyskała najniższą ocenę. Sugeruje to, że modalności narracyjne z elementami wizualnymi i dźwiękowymi są postrzegane jako szczególnie wartościowe.

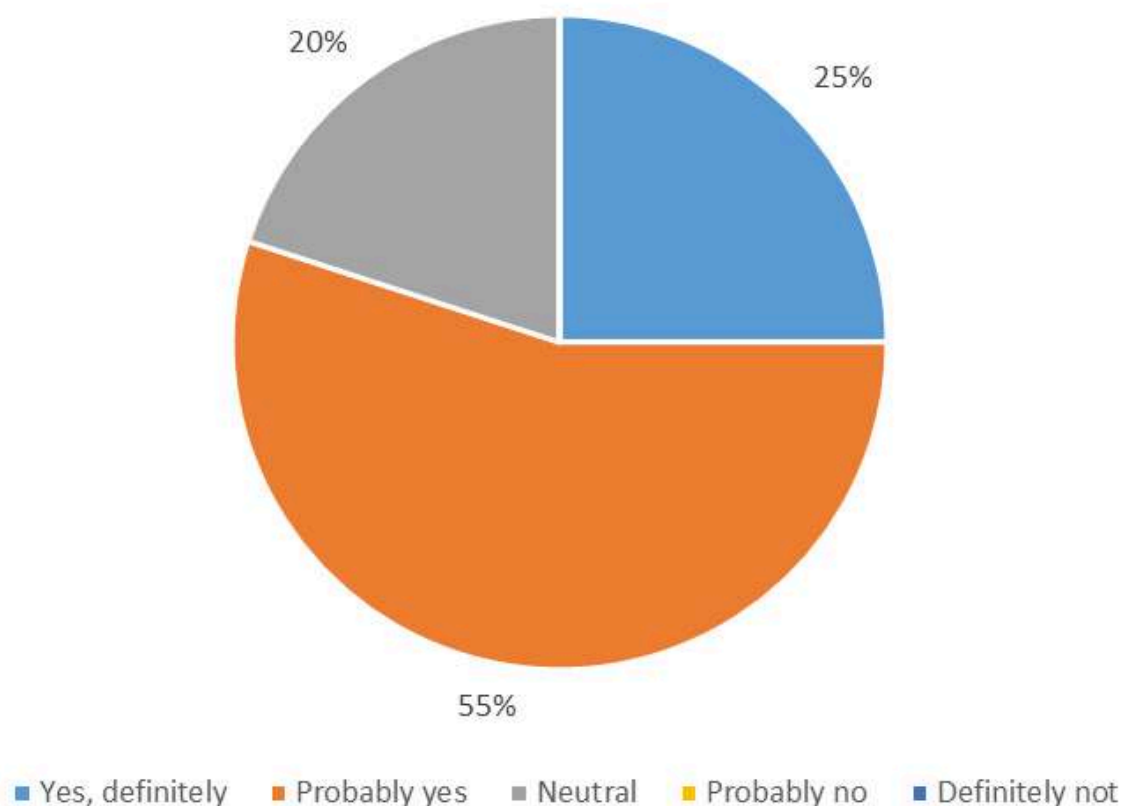
11. Jakie wyzwania dostrzegasz w wykorzystaniu narracji w edukacji dotyczącej migrantów i uchodźców?

Głównymi wyzwaniami w wykorzystaniu narracji w edukacji migrantów i uchodźców wydają się być bariery językowe (8) oraz różnice kulturowe (7), które stanowią najpoważniejsze przeszkody. Na kolejnych miejscach, z mniejszym, ale wciąż istotnym znaczeniem, znajdują się różnorodność grupy docelowej oraz dostępność zasobów edukacyjnych, oba ocenione na 5 punktów. Adaptacja treści (3) wydaje się być uznawana za mniej pilne wyzwanie, podczas gdy kategoria „Inne” (0) nie otrzymała żadnych wskazań.

12. Czy sądzisz, że metody narracyjne, takie jak opowiadanie historii, mogą wspierać migrantów i uchodźców w nauce języka oraz adaptacji do systemu edukacji?

Zdecydowana większość uczestników jest zdania, że metody narracyjne mogą być użyteczne w nauce języków obcych oraz w adaptacji do systemu edukacyjnego migrantów i uchodźców. 55% respondentów uważa, że prawdopodobnie tak, a kolejne 25% jest zdecydowanie przekonanych. Tylko mniejszość (20%) pozostaje neutralna, a nikt nie wyraził negatywnej opinii. To świadczy o silnym przekonaniu o potencjale opowieści jako narzędzia wspierającego integrację językową i edukacyjną.

Odniesienia

- Brighton Acedemy. (2024, Listopad 19). Jakie są korzyści z nauki języka poprzez storytelling? [brightonacademy.pl. https://brightonacademy.pl/blog/jakie-sa-korzysci-z-nauki-jezyka-poprzez-storytelling/](https://brightonacademy.pl/blog/jakie-sa-korzysci-z-nauki-jezyka-poprzez-storytelling/)
- Bryzek, S. (2023). EWL zaprezentowało wyniki badań dotyczących ukraińskich uchodźców w Polsce podczas Konferencji Warszawskiej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. [ewl.com.pl. https://ewl.com.pl/ewl-zaprezentowalo-wyniki-badan-dotyczacych-ukrainskich-uchodzcow-w-polsce-podczas-konferencji-warszawskiej-w-kancelarii-prezesa-rady-ministrow/](https://ewl.com.pl/ewl-zaprezentowalo-wyniki-badan-dotyczacych-ukrainskich-uchodzcow-w-polsce-podczas-konferencji-warszawskiej-w-kancelarii-prezesa-rady-ministrow/)
- CARE. (2024). POZA SZKOŁĄ - Analiza barier systemowych dla nastolatków z Ukrainy przebywających w Polsce. https://www.care.org/wp-content/uploads/2024/02/Out-of-School-Report_pl.pdf
- Ceimer, M. (2024, Październik 17). Przyjęta przez rząd strategia migracyjna może mieć wpływ na system edukacji. [samorząd.pap.pl. https://samorząd.pap.pl/kategoria/aktualnosci/przyjeta-przez-rzad-strategia-migracyjna-moze-miec-wplyw-na-system-edukacji](https://samorząd.pap.pl/kategoria/aktualnosci/przyjeta-przez-rzad-strategia-migracyjna-moze-miec-wplyw-na-system-edukacji)
- Citizenship Education Center. (2021, Wrzesień 29) Filmowe opowieści o migracjach. [globalna.ceo.org.pl. https://globalna.ceo.org.pl/materialy/filmowe-opowiesci-o-migracjach/](https://globalna.ceo.org.pl/materialy/filmowe-opowiesci-o-migracjach/)
- Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć (2025a, Luty 04). Aktualne trendy migracyjne w Polsce: Cudzoziemcy poszukujący ochrony międzynarodowej w roku 2024. <https://www.pomocprawna.org/lib/i5r5fu/Aktualne-trendy-migracyjne-styczen-2025-CPPHN-m6rv9a36.pdf>

- Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć (2025b, Luty 05). Aktualne trendy migracyjne w Polsce – analiza danych za 2024 rok. Pomocprawna.org.
<https://www.pomocprawna.org/aktualne-trendy-migracyjne-w-polsce-%E2%80%93-analiza-danych-za-2024-rok>
- Dylak, S. (n.d.) Digital story telling. wspolna-szkola.pcss.pl.
<https://wspolna-szkola.pcss.pl/digital-story-telling/>
- Fundacja Ad Hoc. (2013). Digital storytelling: Podręcznik dla edukatorów.
<https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/digitalstorytelling-140504161951-phpapp02-1.pdf>
- Gazeta Prawna (2023, Wrzesień 26). Liczba imigrantów w Polsce to ok. 3,5-4 mln, z czego 60-75 proc. stanowią Ukraińcy [RAPORT]. gazetaprawna.pl.
<https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9307688,liczba-imigrantow-w-polsce-to-ok-35-4-mln-z-czego-60-75-proc-stano.html>
- Hrycak-Krzyżanowska, D. (2020). Wykorzystanie Storytellingu i Digital Storytellingu w nauczaniu Języka Polskiego jako obcego dzieci i młodzieży w Wielkiej Brytanii. Ludyczność w (glotto)dydaktyce, 104-115.
<https://doi.org/10.51480/compress.2021.4-1.261>
- Hrycak-Krzyżanowska, D. (2023). Kształtowanie kreatywnego pisania podczas nauki języka polskiego jako odziedziczonego w nauce online. Edukacja literacka i językowa w czasie przemian: nowe technologie, migracje, pandemia, 55-68.
<https://wydawnictwo.uksw.edu.pl/img/cms/e-booki/e-book%20-%20Ziolo-Puzuk%20-%20Edukacja%20literacka.pdf>
- Institute Of Migrant Rights. (2024, Październik 07). System oświaty w Polsce. instytutpm.eu.
<https://www.instytutpm.eu/system-oswiaty-w-polsce/>

- Kubicki, P. (2024). Przejście migracyjne w polskich miastach. Szanse i wyzwania. https://frdl.org.pl/static/upload/store/frdl/ANALIZY_CELOWE/PRZEJSCIE_MIGRACYJNE_W_POLSKICH_MIASTACH_SZANSE_I_WYZWANIA.pdf
- Kuraś, J. (2018, Luty 26). Na jakie wsparcie mogą liczyć uczniowie z zagranicy. rp.pl. <https://www.rp.pl/samorzad/art9915801-na-jakie-wsparcie-moga-liczyc-uczniowie-z-zagranicy>
- Leśniak, G. J. (2022, Lipiec 08). Bariera informacyjna główną przeszkodą w podejmowaniu pracy zgodnie z posiadanymi przez Ukraińców kwalifikacjami.
- prawo.pl. <https://www.prawo.pl/kadry/praca-zgodna-z-kwalifikacjami-na-jakie-bariery-napotykaja-w%2C516098.html>
- Marcin Mańka.(n.d.) Storytelling czyli sztuka tworzenia angażujących opowieści. marcinmanka.com. <https://marcinmanka.com/szkolenia/storytelling-czyli-sztuka-tworzenia-angazujacych-opowiesci/>
- Ministry of National Education. (n.d.). Informacja o kształceniu w polskim systemie oświaty osób przybywających z zagranicy. gov.pl. <https://www.gov.pl/web/edukacja/informacja-o-ksztalceniu-w-polskim-systemie-oswiaty-osob-przybywajacych-z-zagranicy>
- Mirek Urban. (n.d.). Storytelling. mirekurban.pl. <https://www.mirekurban.pl/storytelling/>
- Money.pl, oprac. MZUG. (2024, Październik 14). Wnioski o ochronę międzynarodową w Polsce. Obywateli tych krajów jest najwięcej. money.pl. <https://www.money.pl/gospodarka/wnioski-o-ochrone-miedzynarodowa-w-polsce-obywateli-tych-krajow-jest-najwiecej-7081659122154080a.html>

- All-Poland Alliance of Trade Unions. (2024, Czerwiec 11). VI Międzysektorowy Okrągły Stół na Rzecz Wsparcia Integracji Migrantów i Uchodźców w Polsce „Polityka Integracyjna Polski”.
<https://www.opzz.org.pl/aktualnosci/swiat/2024/6/vi-miedzysektorowy-okragly-stol-na-rzecz-wsparcia-integracji-migrantow-i-uchodzcow-w-polsce-polityka-integracyjna-polski>
- Polska Agencja Prasowa (2024, Luty 23). Urząd do Spraw Cudzoziemców: 80 procent obcokrajowców w Polsce to obywatele Ukrainy. naukapolska.pap.pl.
www.naukapolska.pap.pl/aktualnosci/urzed-do-spraw-cudzoziemcow-80-procent-obcokrajowcow-w-polsce-obywatele-ukrainy-0
- Supreme Audit Office. (2023). Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach. KNO.430.6.2023. Narodowa Izba Kontroli.
<https://www.nik.gov.pl/plik/id,28888,vp,31720.pdf>
- Starzyńska-Rosiecka, D. (2018, Luty 23). MEN: wspomagamy szkoły w pracy z uczniami przybywającymi z zagranicy. dzieje.pl.
<https://dzieje.pl/edukacja/men-wspomagamy-szkoly-w-pracy-z-uczniami-przybywajacymi-z-zagranicy>
- Stąporek, M. (n.d.). Opowiadanie (ang. storytelling). cel.agh.edu.pl.
<https://www.cel.agh.edu.pl/nmk-metody/storytelling/>
- Uliasz, D. (2021). Storytelling w szkoleniach. edurozwiązania.pl.
<https://edurozwiązania.pl/2021/06/14/storytelling-w-szkoleniach/>
- UNHCR. (2024, Marzec 05). Badania pokazują pozytywny wpływ uchodźców na polską gospodarkę: Wspólny komunikat prasowy: UNHCR i Deloitte Polska. unhcr.org.
<https://www.unhcr.org/pl/15011-unhcr-deloitte.html>

- UNICEF. (2025, Styczeń 29). Integracja edukacyjna dzieci-uchodźców w polskiej szkole. Gdzie jesteśmy po wprowadzeniu obowiązku szkolnego? [unicef.org.
https://www.unicef.org/eca/pl/press_release/integracja-edukacyjna-dzieci-uchodzcow](https://www.unicef.org/eca/pl/press_release/integracja-edukacyjna-dzieci-uchodzcow)
- Marshal Office of the Lubelskie Voivodeship. (n.d.). Lubelskie pomaga Ukrainie - nauka języka polskiego. [lubelskie.pl. https://www.lubelskie.pl/lubelskie-pomaga-ukrainie-nauka-jezyka-polskiego/](https://www.lubelskie.pl/lubelskie-pomaga-ukrainie-nauka-jezyka-polskiego/)
- Zielona Linia. (n.d.). Nowa ojczyzna? Życie cudzoziemców w Polsce - wyzwania i szanse. [zielonalinia.gov.pl. Zgodne ze stanem prawnym na dzień: 2025-02-14.
https://zielonalinia.gov.pl/-/nowa-ojczyzna-zycie-cudzoziemcow-w-polsce-wyzwania-i-szanse](https://zielonalinia.gov.pl/-/nowa-ojczyzna-zycie-cudzoziemcow-w-polsce-wyzwania-i-szanse)
- Education EC Europa <https://education.ec.europa.eu/it/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/migrants-and-refugees>
- Whole COMM <https://whole-comm.eu/italy/>
- Whole COMM <https://whole-comm.eu/>
- ISMU <https://www.ismu.org/presentazione-trentesimo-rapporto-sulle-migrazioni-2024-comunicato-stampa-17-2-2025/>
- UNICEF <https://www.unicef.it/emergenze/rifugiati-migranti-europa/>
- UNICEF <https://www.unicef.it/media/europa-troppe-barriere-a-istruzione-per-minori-migrantierifugiati/#:~:text=Tra%20i%20principali%20ostacoli%20evidenziati,psico%2Dsociale%20e%20di%20attivita%20C3%A0>
- dell'Interno, M. (n.d.).
- UNHCR (Alto Commissariato delle Nazioni Unite per i Rifugiati) <https://www.unhcr.org/it/>

- Learning through storytelling | Advance HE: <https://www.advance-he.ac.uk/knowledge-hub/learning-through-storytelling-0>
- Storytelling for learning: value, methods and strategies - SMOWL: <https://smowl.net/en/blog/storytelling-for-learning/>
- STORYTELLING AS A METHOD OF EFL TEACHING: <https://hrcak.srce.hr/file/17682>
- Storytelling - benefits and tips | TeachingEnglish - British Council: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/managing-resources/articles/storytelling-benefits-and-tips>
- What Makes Storytelling So Effective For Learning? - Harvard Business Publishing: <https://www.harvardbusiness.org/en/topics/leadership/what-makes-storytelling-so-effective-for-learning/>
- (PDF) The Use of Story-Telling Techniques in Classroom: An Empirical Study at Thai Nguyen University - ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/359046648_The_Use_of_Story-Telling_Techniques_in_Classroom_An_Empirical_Study_at_Thai_Nguyen_University
- EJ1272217 - The Use of Storytelling Methods by Teachers and Their Effects on Children's Understanding and Attention Span, Southeast Asia Early Childhood, 2020. - ERIC: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1272217>
- Workshop Storytelling as a method in basic education and civic education: A guideline on how to organize a storytelling workshop with adult educators. - Electronic Platform for Adult Learning in Europe
- psiche.santagostino.it: <https://psiche.santagostino.it/>

- Il progetto "Digital Futures Reimagined: Short Stories of Fiction Inspired by Real Tech Policy Conversations": <https://www.newamerica.org/technology-and-democracy/collections/digital-futures-reimagined/>
- Il progetto "Racconti di mestiere" della regione Lombardia: <https://immaginazioneelavoro.it/2023/01/10/formare-per-assumere-regione-lombardia/> & <https://www.logospaf.it/faq/faq-general/sono-in-naspi-posso-frequentare-il-corso/#:~:text=S%C3%AC%2C%20%C3%A8%20possibile%20frequentare%20un,concentrarsi%20sulla%20propria%20crescita%20professionale.>
- Stephens, C., & Breheny, M. (2012). Analisi narrativa nella ricerca psicologica: un approccio integrato all'interpretazione delle storie. *Ricerca qualitativa in psicologia*, 10 (1), 14-27. <https://doi.org/10.1080/14780887.2011.586103>
- Herman Paul Meininger, Connecting stories: A narrative approach of social inclusion of persons with intellectual disability, *Alter*, Volume 4, Issue 3, 2010, Pages 190-202, ISSN 1875-0672. <https://doi.org/10.1016/j.alter.2010.04.001>
- Jacobs, Ronald N. "L'integrazione narrativa dell'identità personale e collettiva nei movimenti sociali". *Narrative Impact*. Psychology Press, 2003. 205-228. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781410606648-11/narrative-integration-personal-collective-identity-social-movements-ronald-jacobs>
- Humle, Didde Maria. "Ricordare chi siamo: memorie di identità attraverso la narrazione." *Tamara, Journal of Critical Organisation Inquiry* 12.3 (2014): 11.
- Stone, Kay. "Social Identity in Organized Storytelling." *Western Folklore*, vol. 56, no. 3/4, 1997, pp. 233-41. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/1500276> Accessed 24 Apr. 2025
- UNHCR - Storie di Rifugiati: <https://www.unhcr.org/it/storie-di-rifugiati>

- A.M. Maccarini (a cura di) Character skills e didattica digitale. Verso nuove relazioni educative?, Bologna, Il Mulino, 2023 (ed. digit.: 2023, doi: 10.978.8815/374615)
- Bruner, J. (1991). Acts of meaning. Cambridge, MA: Harvard University Press. (Teoria della narrazione e apprendimento)
- Delahunty, J., Verenikina, I., & Jones, P. (2013). Connessioni socio-emotive: identità, appartenenza e apprendimento nelle interazioni online. Una revisione della letteratura. *Technology, Pedagogy and Education* , 23 (2), 243–265. <https://doi.org/10.1080/1475939X.2013.813405>
- Gallo C. Narrazione per ispirare, educare e coinvolgere. *American Journal of Health Promotion* . 2019;33(3):469-472. doi: 10.1177/0890117119825525b
- The Effects of Integrating Digital Storytelling to Students' Motivation. (2021). *Edukasi: Jurnal Pendidikan Dan Pengajaran*, 7(2), 131-145. <https://doi.org/10.19109/ejpp.v7i2.6023>
- Articolo: Storytelling in Adult Education: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1081599.pdf>
- McQuiggan, S.W., Rowe, J.P., Lee, S., Lester, J.C. (2008). Story-Based Learning: The Impact of Narrative on Learning Experiences and Outcomes. In: Woolf, B.P., Aïmeur, E., Nkambou, R., Lajoie, S. (eds) *Intelligent Tutoring Systems. ITS 2008. Lecture Notes in Computer Science*, vol 5091. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-540-69132-7_56
- Svendsen, SHB, Ask, K., Øygardslia, K., Skotnes, CE, Ringrose, P., Grut, G., & Røkenes, F. (2021). Narrazioni sulla migrazione nel digital storytelling educativo: quali storie possono essere raccontate? *Apprendimento, media e tecnologia* , 47 (2), 201–215. <https://doi.org/10.1080/17439884.2021.1954949>
- *Journal of Refugee Studies* Vol. 00, No. 0 VC The Author(s) 2021. Published by Oxford University Press. All rights reserved. <https://doi.org/10.1093/jrs/feab071>

- Barber, S. (2019, September). Surrey & Greater Vancouver, B.C.'s integration of refugees: A preliminary report. <http://www.sfu.ca/education/facultyprofiles/sbarber.htm>
- Lustig SL, Tennakoon L. Testimonials, narratives, stories, and drawings: child refugees as witnesses. *Child Adolesc Psychiatr Clin N Am.* 2008 Jul;17(3):569-84, viii. doi: 10.1016/j.chc.2008.02.001. PMID: 18558313.
- Garcia Esteban, Soraya. (2015). Integrating Curricular Contents and Language through Storytelling: Criteria for Effective CLIL Lesson Planning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences.* 212. 47-51. 10.1016/j.sbspro.2015.11.297.
- Storytelling in the Classroom as a Teaching Strategy. Janelle Cox M.S. in Education
- August 18, 2015. Classroom Activities (Updated on August 26, 2021) <https://www.teachhub.com/classroom-activities/2015/08/storytelling-in-the-classroom-as-a-teaching-strategy/>
- Storytelling - benefits and tips. <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/managing-resources/articles/storytelling-benefits-and-tips>
- Storytelling: A Powerful Tool for Learner Engagement and Retention August 28, 2024 Sarah Gallo, CPTM. <https://trainingindustry.com/articles/professional-development/storytelling-a-powerful-tool-for-learner-engagement-and-retention-cptm/>
- Fairbairn, Gavin. (2002). Ethics, empathy and storytelling in professional development. *Learning in Health and Social Care.* 1. 22 - 32. 10.1046/j.1473-6861.2002.00004.x.
- Altri siti di consultazione: <https://www.tes.com/> -
<https://www.unesco.org/en/education> -
<https://learningforward.org/> - <https://www.edutopia.org/>

Rodzaj działania: KA210-VET – Partnerstwa na małą skalę w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego

Numer projektu: 2024-1-IT01-KA210-VET-000243709

PROJEKT: „METODA STORYTELLINGU W KSZTAŁCENIU ZAWODOWYM DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I UCHODźCÓW”

STMinVET

Story-Telling Method in Vocational Education

Niniejsza licencja pozwala użytkownikom na rozpowszechnianie, remiksowanie, adaptowanie oraz tworzenie dzieł na podstawie materiału w dowolnym medium i formacie, pod warunkiem wskazania autora. Licencja zezwala na wykorzystanie komercyjne. W przypadku remiksowania, adaptowania lub tworzenia na podstawie materiału, należy udzielić licencji na zmodyfikowany materiał na tych samych warunkach. Licencja CC BY-SA obejmuje następujące elementy:

BY: należy wskazać autora.

SA: Adaptacje powinny być udostępniane na tych samych zasadach.

<https://creativecommons.org/share-your-work/licenses/>